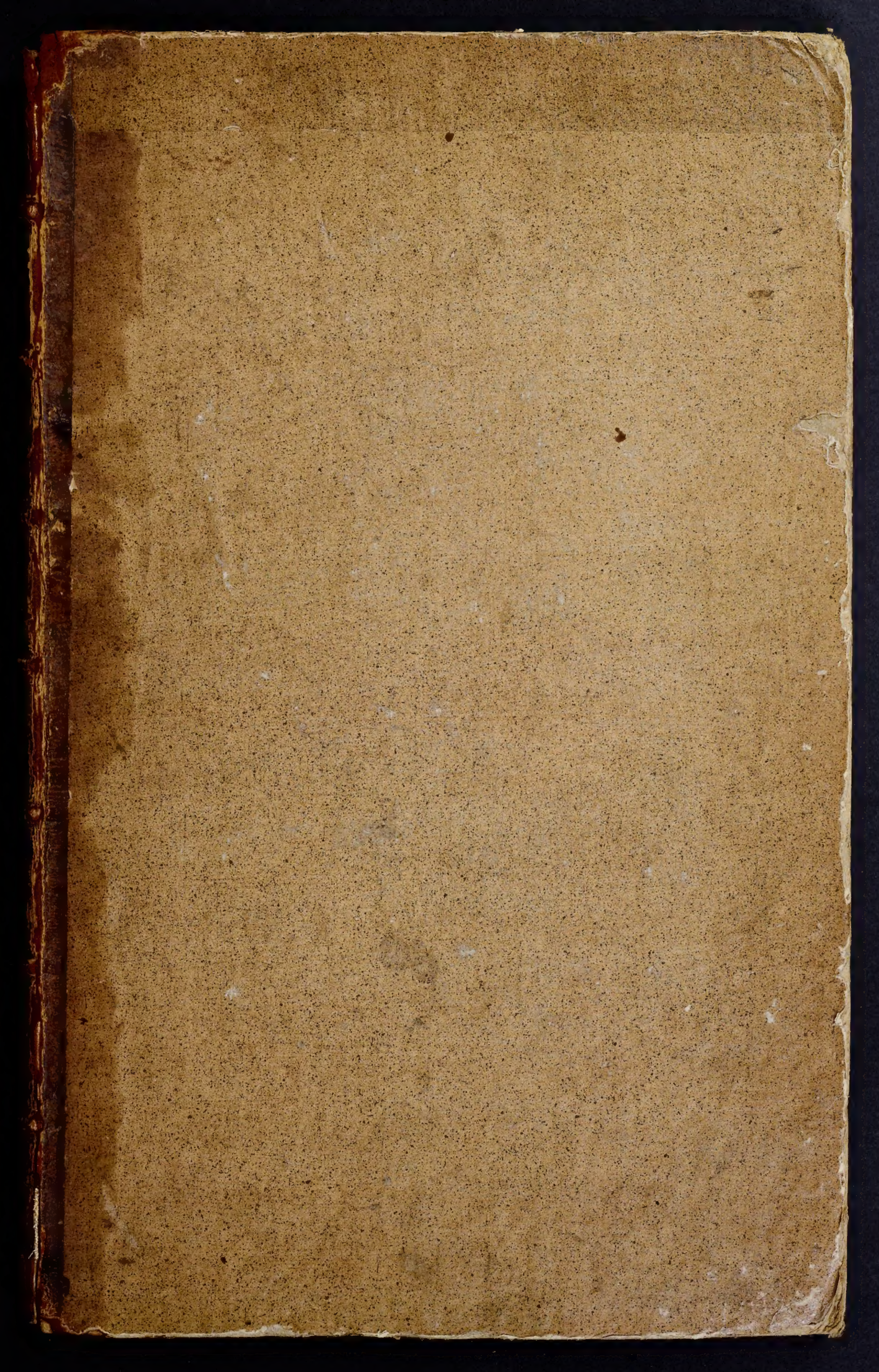

DE STATIGE INHULDIGINGE

VAN ZYNE

DOORLUGTIGSTE HOOGHEID

WILLEM DEN VYFDEN,

PRINCE VAN ORANJE EN NASSAU ENZ. ENZ. ENZ.

ALS

MARKGRAAF

VAN

VEERE:

DEN 28. VAN BLOEIMAAND, 1766.

OP HET GEËERD VERZOEK DER

EDELE AGTBARE REGERINGE,

MET INLASSCHINGE VAN

AANMERKINGEN, TER OPHELDERINGE DER VADERLANDSCHE HISTORIE, VAN AANSPRAKEN EN VAN EENEN LATYNSCHEN EN NEDERDUITSCHEN LIERZANG,

SAMENGESTELD EN BESCHREVEN

DOOR

JOSUA VAN IPEREN,

A. L. M. Philos. Doctor, Lid van de Hollandsche Maatschappye der Wetenschappen, en Jongste Predikant der Stad.

Opgeluisterd met Kunstplaten, vertoonende de Eerebogen en andere Praalcieraden.

TE MIDDELBURG,

BY *P. GILLISSEN* EN *I. DE WINTER.*

MDCCLXVII.

A A N

ZYNE DOORLUGTIGSTE HOOGHEID.

DOORLUGTIGSTE PRINS EN HEER!

Den ongemeenen Toeſtel en het gulhartig Vreugde-Feest der Statige Inhuldiginge van Uwe DOORLUGTIGSTE HOOGHEID, als MARKGRAAF, in de Stad Veere, verzogten my de Edele Agtbare Heeren Regeerders, te beſchryven, die Beſchryvinge, ter drukperſſe te beſtellen, afgedrukt zynde, en met de noodige Kunstplaten voorzien, aan Uwe DOORL. HOOGHEID op te dragen. Dat geëerd verzoek en de omſtandigheden, waar in ik my, door de gehoorzame voldoeninge aan het zelve, bevinde, boezemen my thans vrymoedigheid in, om dit gering Geſchrift, dat alle zyne waarde, [zoo 'er de gunſte van Uwe DOORL. HOOGHEID eenige in vinden mogt,] van het Luiſterryk Voorwerp, dat 'er, naar vermogen, in verheerlykt word, ontleent, met diepen ootmoed aan de voeten van Uwe DOORL. HOOGHEID neder te leggen.

Het ſchrander Doorzigt, en de beproefde Kundigheid van Uwe DOORL. HOOGHEID in allerhande Kunſten en Wetenſchappen, zal aanſtonds het flaawe en kreupele van dit gebrekkig Opſtel ontdekken; maar ook teffens, met eene Vorſtelyke Edelmoedigheid, door de vingeren zien alle de gebreken, die 'er in voorkomen; zoo dra zig des Schryvers welmeenende zugt en yver, voor den wel-

vaart en roem van UWE DOORL. HOOGHEID, en Hoogstdeszelfs HUIS, in het zelve vertoonen. Immers ik bidde UWE DOORL. HOOGHEID, my dit regt wel te willen doen, van te gelooven, dat de onderdanigste Eerbied en getrouwste Hoogagtinge voor mynen HEER en MARKGRAAF, in dezen, myne hand en penne bestierd hebben!

En, in die allergenoegelykste verwagtinge, neme ik de vryheid, myne dierbare Gemeinte, die, in brandende toegenegenheid voor de Dierbare Persoonen en de Noodige Regeringe der PRINCEN VAN ORANJE, hare MARKGRAVEN, altoos heeft uitgeblonken, en dat wel, met eene getrouwheid zonder wedergaê, in de aanhoudende Beschermінge en het Gunstig Aandenken van UWE DOORL. HOOGHEID, mitsdezen nogmaals allernedrigst, aan te bevelen.

Voorts wensche ik, onder het opzenden van onuitsprekelyke zugtingen en yverige heilbeden, veelvuldiger gelegenheid te mogen ontmoeten, om blyken te kunnen geven van het welmeenend ontzag en de gehoorzaame liefde, waar mede, zoo lang ik ademe, blyven zal,

DOORLUGTIGSTE PRINS EN HEER!

UWER DOORLUGTIGSTE HOOGHEIDS

Alleronderdanigste en Ootmoedigste Dienaar

JOSUA VAN IPEREN.

Be-

Berigt van de

DRUKKERS.

Nademaal de Edele en Agtbare Heeren Regeerders der Stad Veere, het drukken en uitgeven dezer Beſchryvinge en het doen vervaardigen der Kunstplaten ons, op eene gunſtige en edelmoedige wyze, wel hebben gelieven toe te vertrouwen, zoo hebben wy het ook van onzen pligt geagt, alle onze kragten in te ſpannen, om dit werk, ten genoegen van Hunne Edele Agtbaarheden, ter uitvoer te brengen.

Het eenige, daar wy hier in 't openbaar verſchooninge voor moeten vragen, is dit, dat wy niet vroegtydiger hebben kunnen in gereedheid zyn. Nog de Edele Agtbare Regeringe, nog de Eerw. Schryver, nog wy zelve, zyn de oorzaken van dat getalm geweest. Om dat het Plaatſnyden en Plaatdrukken, tot hier toe, in deze Provincie niet genoegzaam is beoeffend geworden, hebben wy in Holland, en wel te Amſterdam, zoo dra wy de Teekeningen ontfangen hadden, het graveren der Kopere Platen aanbeſteedt. Dan, aldaar heeft men ons, eenen geruimen tyd, met goede beloften en verzoek om uitſtel, zoo lang opgehouden, dat wy eindelyk in de noodzakelykheid gebragt wierden, van naar eenen anderen Kunstplaatſnyder om te zien; met wien wy, ten laatſten, ook in de bepalinge van den tyd, dat alles moest vaerdig zyn, overeenkwamen; en die dan ook zyn woord gehouden heeft.

 Waar-

Waarſchuwinge voor den

BINDER.

De Plaat No. I. moet geplaatst worden over Bladz. - 21.
No. II. - - - - - - - 23.
No. III. - - - - - - - 25.
No. IV. - - - - - - - 27.
No. V. - - - - - - - 29.
No. VI. - - - - - - - 31.
No. VII. - - - - - - - 32.
No. VIII. - - - - - - 33.
No. IX. - - - - - - - 34.
No. X. - - - - - - - 35.

Aan den

LEZER.

De weinige Drukfouten, meest in uitgangen en ſpellingen van woorden, in dit Werk, voorkomende en nergens den zin hinderende, zoo veel wy weten, beveelen wy aan Uwe gunſtige en beſcheidene toegevenheid. Evenwel deze behoorden, voor het lezen, met de penne, veranderd te worden:

Bladz. 6. lin. 27. verander 1247 in 1477.
- - - 21. lin. 28. ForesqVe in foresqVe.
- - - 40. lin. 10. Mauregenault in Mauregnault.

DE

DE STATIGE

INHULDIGINGE

VAN ZYNE

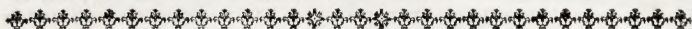
DOORLUGTIGSTE HOOGHEID

WILLEM DEN VYFDEN,

PRINCE VAN ORANJE EN NASSAU, enz. enz. enz.

ALS

MARKGRAAF VAN VEERE.

INLEIDINGE.

Van onheugelyke tyden af, zoo verre zig de oudste Gedenkstukken van de lotgevallen dezer Landen uitstrekken, viel 'er, onder de Stedehouders der Keizers en Graven, onder 't bewind der Prinçen van Oranje en onder de Oppermagt der Edele Mogende Heeren Staten, nimmer eene Gebeurtenisse voor, die teffens zoo heerlyk was op haar zelven, als aangenaam voor de goede ingezetene en allermeest voor de Borgerye en Regeringe van deze Stad, als wel de Blyde Inhalinge van WILLEM DEN VYFDEN, onzen Gezegenden Erfstadhouder, om, by het gelukkig bereiken zyner langgewenschte Meerderjarigheid, zyne Erflyke Eerampten, ook hier in Zeeland, werkelyk te aanvaerden en zyn Markgraaffchap in bezit te nemen.

De Aanminnige Jeugd en Vorstelyke Edelmoedigheid van Zyne DOORL. HOOGHEID schitterden dermaten, in het nedrig ontfangen van alle schuldpligtige eerbewyzingen, door, dat de verrukkende verwonderinge van Overheden en Onderdanen, met vroolyke goedkeuringe, op dezelve zal blyven staroogen, zoo lang de dankbare gevoeligheid van het zoete der Goddelyke weldadigheden de springveer blyven zal van alle onze Godsdienstige en menschlievende betragtingen. Eene Gedenkzuil, voor de oogen van gansch Europa, ter vereewiginge van dit allerluisterrykst geval, op te rigten; eene Gedenkzuil, die aan de verrukkelyke uitmuntenheid der omstandigheden zelf beantwoordde, zou den na-

komelingen niet voldoen. Piramiden, Obeliscen, Metale Standbeelden, Zinryke Opſchriften en Gedenkpenningen laten de voorafgaande en ophelderende byzonderheden doorgaans in een donker verſchiet, en geven, daarna, gelegenheid tot onzekere en onware vercieringen, die de Hiſtorie bederven. Hier hebben wy geene verfrayende en beuzelagtige opſchikkingen van nooden. Een getrouw verhaal van de Statige Inhuldiginge ZYNER DOOLUGTIGE HOOGHEID, als Markgraaf in de Stad VEERE, zal, denken wy, betere voldoeninge geven. VEERE heeft, in alle opzigten, uitgeblonken: VEERE, van ouds beroemd wegens de getrouwe aanklevinge aan de belangens harer HEEREN; VEERE vermaard, zoo lang het Vereenigd Nederland bekend zal blyven, wegens haar voorbeeld in het uitroepen van ORANJE tot Stadhouder, waar in zy door alle de Gewesten van ons Vaderland met toejuichinge gevolgd is; VEERE begunſtigd met de alleruitſtekendſte eere, om, van alle de Vaderlyke en Voorouderlyke Leengoederen, allereerst door den Jongen Vorst bezogt te worden, had derhalven ook overtollige en klemmende drangredenen, om, met alle mogelyke vlyt en naawkeurigheid, zulke plegtigheden uit te denken, die de gulhartige goedkeuringe van den Prins MARKGRAAF, van den waereldberoemden Voogd en Hertog, van het Vorstelyk Huis van Weilburg en van alle welmeenende Vaderlanderen zouden mogen uitlokken. Gelukkiglyk ſlaagde de Edele Agtbare Regeringe in dezen toeleg. Zyne DOORLUGTIGE HOOGHEID betuigde meer dan eens, met alle hertelykheid, dat, ten vollen, van Zyne goede Stad VEERE voldaan was. Alle aanſchouwers, in ongeloofelyken getale herwaards van alomme ſamengevloeid, zoo dat hen de Stad naawlyks bevatten kon, ſtonden verbaasd, op het eerst bekyken der pragtige en kostbare toebereidzelen; bleven verwonderd, onder het onophoudelyk ſtaroogen op de Eere-poorten, en gingen verrukt en opgetogen weg, met indrukken eener blymoedige goedkeuringe, die in 't laat nageſlagt niet zullen worden uitgewist. En, 't geen het verwonderenswaerdigſte van allen was, de magere Bedilzugt zelf, die al had begonnen te ſnabbelen, verbleekte van ſpyt, verſtomde en droop weg naar de doodſche ſchuilhoeken der leelyke Afgunst, harer wroegende zuster.

Het gelukkig uitvallen dezer pryzenswaardige ondernemingen, om, namentlyk, den Jongen Vorst, als MARKGRAAF, met alle bedenkelyke Eerbewyzingen in te halen, beviel vervolgens de Edele Agtbare Heeren Regeerders der Stad zoo buitengemeen wel, dat zy beſloten, de afteekeningen der Eerebogen en andere pragtige Cieraden in kopere Platen te doen brengen en eene geſchikte Beſchryvinge van de Gebeurteniſſe zelf met den Druk gemeen te maken, en die Gedenkſtukken der Inhuldiginge, ook op die wyze, aan Zyne DOORL. HOOGHEID te doen opdragen.

Hier toe nu behaagde 't Hun Edele Agtbaarheden myne geringheid te verkiezen, en, op eene my zeer vleyende wyze, in eene daar toe belegde Byeenkomſte, ten huize van den Heer Mr. J. M. CHALMERS, Secretaris van 't Land, goedgunſtiglyk te verzoeken; onder toegenegene betuigingen, dat Hun Edel Agtbaarheden hadden gelieven genoegen te nemen in de pogingen, die ik reeds, op Hun Ed. Agtb. gedurig herhaalde vorderinge en last, ter opſchikkinge en regelinge der Zinnebeelden en ter vervaardiginge der Opſchriften, had aangewend. En, hoe zeer ik myner onbedrevenheid in dat ſlag van zaken ten vollen bewust was, moest ik egter [ter betoginge, hoe my het vertrouwen, dat Hunne Edele Agtbaarheden goedgunſtiglyk in my ſtelden, ten hoogſten aangenaam was en tot een ſpoorſlag verſtrekte; en aangenoopt door eene aangeborene brandende liefdedrift voor het Huys van Oranje en door de my, als Predikant

kant vooral, betamende zugt, om myne wettige Overheden en Weldoenders met volvaardigheid des gemoeds te gehoorzamen] de penne opvatten en dit opſtel, naar myne beste kundigheid, vervaardigen.

Dan, alzo dit opſtel, by vervolg van tyd, in onze Vaderlandſche Hiſtorie van eenig nut behoorde te zyn, zal niemand, die niet vooringenomen is, hope ik, my verdenken, wanneer ik (terwyl 'er nog niets, dat naam mag hebben, over de Zeewſche Leengoederen geſchreven is) het *Markgraafſchap van Veere*, als het voornaamſt, uitmuntendst en oudst Leengoed, een weinig duidelyker, dan tot hier toe geſchied is, aan de Landsgenooten voor oogen ſtelle; ten einde zy dus een klaar denkbeeld leeren vormen dier waardigheid, waar toe thans Zyne DOORLUGTIGE HOOGHEID is ingehuldigd; eer en alvorens wy de ongemeene Toebereidzelen tot die Inhuldiginge, en de Statige Inhuldiginge zelve, verhalen.

STAATKUNDIGE GESCHIEDENISSE VAN DE HEERLYKHEID EN HET MARKGRAAFSCHAP VAN VEERE.

Walcheren en Borsſelen zyn de eerſte der Zeewſche Eilanden geweest, welke onder het opperopzigt van Graven geſteld wierden: en, zoo 't my toeſchynt, ook allereerst, by gelegenheid van den verwoeden inval der Deenen en Noormannen, in het Jaar Agt Honderd en Zeven en Dertig, na 'sHeilands Geboorte. Die beide Eilanden waren toen de ſleutels van Braband en Vlaanderen, gelyk ook de Noormannen van daar Antwerpen en Gend gingen uitplunderen. Keizer Lodewyk zond derhalven EGGARD, onder den eertitel van *Graaf van Walcheren*, af, en die ſneuvelde, by Arnemuiden, in een gevegt met de Deenen, die 'er hunnen Veldheer Hemming toenmaals ook verloren. (a)

Dat Graafſchap van Walcheren was niet erfelyk. De Graven van dien tyd waren, op verre naar, zoo luisterryk en magtig niet, als men dit zig, volgens de hedendaagſche gewoonten, mogelyk zou verbeelden. Zy wierden toen ſlegts, als afgevaardigde Bevelhebbers der Koningen en Keizeren, aangemerkt.

(a) Vaderl. Hiſtorie II D. p. 54.

De zoo zeer beroemde Christen-Keizer Conſtantyn de Groot word doorgaans voor den eerſten uitvinder van den naam en waardigheid van *Comes* of Graaf gehouden: en Hugo Capet, Koning van Frankryk, voor de eerſte, die dat eerampt erffelyk verklaard heeft. Met den opdragt van die luisterryke bedieningen, wierden de Eerſte en Bekwaamste Edellieden geregtigd, niet alleen tot het vergezelſchappen van den Koning of Keizer, op de gevaarlykste en roemrugtigste togten, maar teffens ook, tot het afzonderlyk uitvoeren der allergewigtigste ondernemingen, van welke het welvaren en de luister van het Ryk onmiddelyk afhing.(a)

De eerſte Giftbrief, welke, in opzigt tot Walcheren, onze oplettenheid verdient, is die van Koning Lodewyk, welke zynen getrouwen Grave DIRK (volgen ſommige, den eerſten Graaf van Holland) ten jare 868, het *Foreest Wasda* geheellyk en erffelyk in bezittinge overgeeft. De Hoogleeraar BOXHORN ſtelde, dat *Wasda* Walcheren was,(b) dog zonder grond(c); en andere [buiten twyffel, om dat, zoo men meende, Lideryk, de eerſte Vorst van Vlaanderen, door eene ſchertzende Franſche Afleidinge, zig in plaats van Furst, of in 't Vlaamsch Foorster, *Foreester* genoemd had] (d) wilden daar door het Bosch *Mereweda* by Dordrecht verſtaan hebben. Dog ook deze is eene losſe en onbeſtaanbare gisſinge! Zekerder gaat het, dat de Voorvaderen van Boudewyn den Yzeren Arm, den eerſten Graaf van Vlaanderen, insgelyks ter verdedidinge der grenzen tegen de Noortmannen afgevaardigd, onder de Eerbenamingen van *Foreester* en, by ſamenſmeltinge, van *Forst* of *Foorst*, dat is, *Eerſten Edelen* of Gezaghebber, een groot gedeelte van dat zelfde, aan Zeeland zoo nabuurig, Gewest beheerd hebben (e) Maar, indien wy de Eerſte Edelen des Keizers, welke, toen ter tyd, tot Krygsbevelhebbers en opperste Bewindsmannen in Zeeland aangeſteld wierden, *Graven* mogten noemen, zou, inderdaad, LIPPOLT, de Stamvader van het Borsſelſche Huis, de eerſte Graaf van Zeeland geweest zyn; alhoewel hem ſlegts eenige landeryen, voor al in 't Eiland Borsſele, ter belooninge zyner dapperheid, in het geweldig uitdryven der woeste en oorlogzugtige Noormannen betoond, geſchonken werden:(f) ten einde hy, uit kragte dier bezittingen, eenig Erffelyk Gezag onder de Landzaten erlangen mogte; aangemerkt die manmoedige Verlosſer van Zeeland een vreemdeling en uit Zwaben afkomſtig was. Evenwel is het niet te denken, dat Lippolt meerder gezag en hooger aanzien in Zeeland zou gehad hebben, als Boudewyn in Vlaanderen, die eigentlyk geſproken, Markgraaf was, gelyk ook zyne Doorlugtige Nazaten zig menigwerf *Markgraven van het Ryk*, by vervolg van tyd, genoemd hebben.(g)

Voormaals waren de Gothen en Lombarden gewoon de openbare teekenen van Grensſcheidingen, als Steenen, Boomen, Gragten enz. *Marken* te noemen. De Italianen, Franſen, Spanjaards en Britten hebben vervolgens die benaminge in hunne taal overgenomen, gevende niet alleen de namen van *Marca*, *Marche*, *Marchia*, aan de uitterste zoomen en oevers van een grondgebied; maar voornamentlyk ook aan de kasteelen en blokhuizen, die aan de grenzen, ter verdediginge der toegangen, aangelegd werden; 't geen ook wel eens, om gelyke redenen, aan een Landſchap, wegens deszelfs gelegenheid, geeigend wierd; zoo als uit de *Mark* van Brandenburg blykbaar is.(h) Met dat uitzigt heeft

(a) Zie JAC. MARCHANT Flandriæ Deſcriptio p. 179, en vergelyk Vad. Hiſt. II D. p. 13. enz.
(b) BOXHORN op REIGERSB. II D. p. 6.
(c) Vaderl. Hiſt. II D. p. 73.
(d) GUICCIARDIN Belg. P. I p. 109.
(e) J. MARCHANT ibid. p. 181. *Majorum ſuorum, qui ſub* Foresteri, Forstiive *titulo. magnæ Flandriæ partis domini non modica potestate elucebant, amplitudinem, animi magnitudine, potentiaque longe anteivit.*
(f) REIGERSB. II D. II Cap. p. 9.
(g) J. MARCHANT p. 180.
(h) J. C. BECMAN *Hiſtorie van Brandenburg. Nouv. Bibl. German.* Tom. X. p. 7.

heeft Boudewyn Yzeren Arm ook den Burg, te Brugge, gestigt tegen de Noormannen.(a) Vlaanderen is derhalven eerst in 't jaar 863 tot een Graafschap, of liever Markgraafschap, verheven, en Holland kort daar aan; dog, van Zeelands verheffinge tot een Graafschap, vind men, in de vroegste gedenkstukken, myns wetens, niets aangeteekend, voor omtrend, of in het jaar 1256: en dus waarschynelyk nog voor de dood van Koning Willem, ter erkentenisse der overwinninge, by Westcappelle, te dier tyd op de Vlamingen behaald: al hoewel ik, zoo dat zoo is, liever op een Markgraafschap denken zou, dat met het Graafschap van Holland, ten allernaawsten, vereenigd wierd. In der daad Floris de Vyfde matigde zig sedert ongemeen meerdere magt aan in Zeeland, als de vorige Graven van Holland gedaan hadden; 't geen dan ook den Edelen en vooral den Heer van Borssele, toen reeds Heer van Veere, en den Heer van Renesse magtig tegen de borst was; zoo dat zy Guy, Graaf van Vlaanderen, noodigden, om zig, volgens een oud regt, meester van Walcheren en Zeeland Bewesten Schelde te maken. En dit gebeurde in 't jaar 1287.(b)

Graaf Dirk, zoo men doorgaans denkt, de vierde Graaf van Holland, was de allereerste, die uitdrukkelyk *Markgraaf* genoemd wierd, en wel Markgraaf van Vlaardingen, by HERMANNUS CONTRACTUS, dat is, zoo de Heer WAGENAAR vermoed, Graaf der grenzen aan den mond der Mase (c) Dog een hoogadelyk bewind in Zeeland, onderhoorig aan de Graven van Holland, treffen wy eerst aan onder Dirk den Sesden, die zynen jongeren zoon Pelgrim met de Heerlykheid van Voorne en het *Burggraafschap van Zeeland*,* 't geen naderhand erfelyk gebleven is, begiftigde.(d) By het geven van vrydommen en Keuren aan Domburg en Westcappelle, kwam Heer Dirk, tweede zoon van Pelgrim, met en benevens Graaf Floris den Vierden van Holland, voor, als deszelfs Burggraaf en Stadhouder in Zeeland.(e) Op dezelfde wyze werden onder Graaf Floris V, Aalbert van Voorn, met en benevens Floris van Henegouwen, als Stedehouders der Graven in Zeeland, aangemerkt. Graaf Lodewyk van Loon moest de burgt *Leda*, (door welke men nog Leiden, nog ter Leede verstaan kan,(f) maar wel een kasteel in Oost-, of Westvoorn, of elders op Zeewschen bodem, sedert, naar allen schyn, door de Zee verslonden) als ook Oost-en Westvoorn, Scherpenisse, Duiveland, Stavenisse en Dreischor, of Zeeland Beoosterschelde, van Vlaanderen ter leen houden; terwyl, aan Heer Willem, Zeeland Bewestenschelde, en dus ook Walcheren en Borssele wierden afgestaan, in de onderlinge overeenkoomste, gemaakt in 't Jaar 1206.(g) In de Keure van Middelburg, 's jaars 1217, ontmoet men eene gemeinschap van hooge regeringe in ons Gewest, tusschen Joanna, Gravinne van Vlaanderen, Willem I. Graaf van Holland, en tusschen de wederzydsche Burggraven, of Stedehouders.(h) Maar in de Keure van Domburg en Westcappelle, daar alleen de Graaf van Holland en zyn Burggraaf, of Stadhouder, voorkomt, vind men geene Zeewsche Edelen, gelyk de Heer WAGENAAR meent,(i) maar slegts eenige Krygsbevelhebberen (*Milites*), of, volgens de smaak van dien tyd, Leen-

man-

(a) J. MARCHANT p. 183.
(b) Vaderl. Hist. III D. bl. 47.
(c) Aldaar. bl. 159
* Te dier tyd waren de benamingen van *Graaf*, *Burggraaf*, *Castelein*, *Eersten Edelen*, *Stedehouder* en diergelyke byna van dezelfde beteekenisse: gelyk te zien is by A. MATTHÆUS *de Nobilitate* p. 526 sqq. & *de Jure Gladii* p. 380 sqq.
(d) BOXHORN op REIGERSBERG I D. bl. 71. Vad. Hist. II D. bl. 239.
(e) ALKEMADE Briel. I. D. bl. 198. en Tegenw. Staat van Holland IV D. bl. 57.
(f) Vaderl. Historie. II. D. bl. 326.
(g) Bl. 324.
(h) BOXHORN I. D. bl. 129.
(i) Vaderl. Historie II D. bl. 376.

mannen te paard,** welke, den Graaf, toen te Middelburg, verzellende, het flot dier Keure, met en benevens drie Hollandfche Edellieden, onderteekend hebben.(a) Evenwel het Burggraaffchap zelf is op de Zeewfche Edelen overgebragt, omtrent het jaar 1400, en is onder hen gebleven tot op het jaar 1582; wanner het gezag van Burggraaf en Leenmannen aan de Edele Mogende Heeren Gecommitteerde Raden is overgebragt;(b) en dat juist 'sjaars daar aan, na dat de Prins van Oranje het Markgraaffchap van Veere en Vlisfingen gekogt had, en terwyl de Heeren Staten den Hertog van Anjou, met eene dralende onderhandelinge, ophielden.

De ongenoemde Schryver des Levens van Prins Willem I., welk in dezen ook door den beroemden Vaderlandfchen Hiftoriefchryver gevolgd word,(c) wil voor onfeilbaar doen doorgaan, dat Maximiliaan van Bourgonje, de Eerfte *Markgraaf van Veere,* ook de eerfte zou geweest zyn, die zig het gezag van *Eerften Edelen* zou hebben aangematigd.(d) En, alhoewel de aanftellinge van den Heer van Wakkene door den Koning Philips, op den 21 Junii 1568,(e) dat gevoelen eenigermate fchynt te bevestigen, zoo is het zelve my egter altoos zeer bedenkelyk voorgekomen.

De Heeren van Veere, uit de huizen van Borsfele en Bourgonje, voorzaten van Maximiliaan, waren, lange tyden herwaards, in het hoogst aanzien onder de Edelen geweest. Ook is 'er geen twyffel aan, of Frank van Borsfele, Heer van St. Maartensdyk en Stadhouder van Holland en Zeeland, zal reeds de grond des hoogen Adelftands van zyn huis gelegd hebben. Dit is zeker, dat aan Heere Wolfaard van Borsfele, als haren Stadhouder, Vrouw Maria, tot gewonelyke Raden, byvoegde, onder andere, twee Ridders, Jan van Egmond uit Holland, en Jacob van Borsfele uit Zeeland, als ook Klaas Janszoon van Wisfekerke, die tot den Ridderftand niet verheven was: welke famen, in handen van Heer Wolfaerd, ten jare 1247, den eed hebben afgelegd:(f) erkennende hem dus, in die hoedanigheid, voor Eerften Edelen. En (het Stadhouderfchap aan eene zyde gefteld) Heer Hendrik van Borsfele, Wolfaards Vader had reeds, door het aankoopen der Heerlykheden van Vlisfingen, Westcappelle en Domburg, door de Ridder-order van het Gulden Vlies en zyn groot gezag in Holland, eenen onbetwistbaren rang, boven alle de Zeewfche Edellieden, verkregen.(g) En die rang kwam, by regt van erfenisfe, vervolgens, in 't jaar 1490, op Heer Philips van Bourgonje, die met de oudfte dogter, Jonkvrouwe Anna van Borsfele, gehuwd was, by gebrek van mannelyk oir, Vrouwe van Veere. Geheel Walcheren kwam toen genoegzaam, in betrekkinge tot den Adelftand, aan het huis van Bourgonje: 't geen ook, daarna in 1527, de Zeewfche Edelen in de Vergaderinge der Staten van Walcheren, als het Tweede Lid, vertegenwoordigde. Trouwens, ter beheeringe der dykagien, waren toen vergaderd (1.) Maximiliaan van Bourgonje, Abt van Middelburg (2.) Adolph van Bourgonje, Heer van Beveren, en van der Veere, Charles van Bourgonje, Heer van Souburg met (3) Burgermeesters en Raden van Middelburg, famen uitmakende de drie Leden. En in 1513. vinden wy reeds Pieter van Cappelle, Abt, Adolph van Bourgonje, Heer van Beveren, van der Veere en Phi-

** A. MATTHÆUS de Reb. Ultraj. p. 172. Want Kwade Leenen maakten geenen Adel.
(a) BOXHORN II D. bl. 55, 59 en 65.
(b) BOXHORN I D. bl. 448.
(c) Vaderl. Hiftorie. VIII D. bl. 455.
(d) Leven van Willem I., I D. bl. 282.
(e) BOXHORN II D. bl. 523.
(f) Vaderl. Hiftorie. IV D. bl. 171.
(g) Tegenw. Staat van Zeeland. II. D. bl. 154.

Philips van Bourgonje, Heer van Sommelsdyk en Souburg,(a) vóor het Eerste en Tweede Lid der Staten van Walcheren, vermeld. Waar by nog koomt, dat, in den Blaffaart der Edelen, by REIGERSBERGE opgegeven, zóo wel, als op de Brusfelfche Lyst en in het Wapenboek der Heeren Philibert en Tuyl van Serooskerke(b) BORSSELE *van der* VEERE, word vooraangefteld en dus aan het hoofd van alle de Edele: welke rang ook vervolgens op BOURGONJE *van der Veere* wettig is nedergedaald. Haamftede, bevorens eene Baronnye, werd, al reeds in 't jaar 1450, verminderd van rang en in eene Ambagtsheerlykheid veranderd. De Baronny van Borsfele zelf is al vroeg, na de dood van Frank, in de vreemde huizen van Kuilemburg en Lalain overgegaan. De Heerlykheid van Veere bleef derhalven, in het Tweede Lid van Staat, [daar men noodwendig, als onder den Keizer ftaande, den rang des Duitfchen Adelftands volgde] den onbetwistbaren rang behouden; voornamentlyk, om dat Heer Hendrik van Borsfele van der Veere, uit het oudfte Zeewfche Adelyk Huis afkomftig, teffens ongemeen in rykdommen, door de bloeiende koopvaart van zyne Stad toenemende, alle Heerlykheden inkogt, die maar te krygen waren, en voornamentlyk die van Westcappelle, Domburg en Vlisfingen, waar door hy alle de ftranden en dyken van het Eiland Walcheren, te weten, van het hoofd van Arnemuiden af tot aan de Zuidwateringe toe, in eigendom verkreeg; wordende hem ook deze nieuwe Heerlykheden, al in jaar 1467, als Eewige en Erfelyke Leenen, opgedragen.

Keizer Karel de Vyfde, in oorlog met Frankryk, wierd, langs de ftranden en zeehavens der Nederlanden, telkens aangetast. Den toenmaligen Stadhouder van Holland en Zeeland, MAXIMILIAAN *van* BOURGONJE, was de zorge, de krygskundige bezorginge der kusten en zeegaten, aanbetrouwd. Genoegfaam alle de kusten en ftranden van Walcheren, dat de fleutel van Braband en Vlaanderen aan de zee was, behoorden hem, als Heere. In het jaar 1547 had reeds de Landvoogdesfe eene keer naar Zeeland gedaan, met oogmerk, om eenige blokhuizen in Walcheren op te werpen; gelyk het dan ook waarfchynelyk is, dat als toen Rammekens voltoyd en Veere, reeds in 't jaar 1519 en vroeger eene goede vestinge geworden zynde, merkelyk is verfterkt geworden. De Heerlykheid van Veere, met de aangrenzende Heerlykheden en Ambagten daar by aangekogt, en dus als tot een lichaam gemaakt, was dus zeer wel gefchikt, om, volgens den oorfprong dier Adelyke Inftellinge, welke wy hebben opgegeven, tot een Markgraaffchap, of *Marquifaat*, verheven te worden. Edog, om van de verheffinge der Heerlykheid van Veere enz. tot een Markgraaffchap een behoorlyk berigt te hebben, late ik hier volgen het *Diploma*, of de verheffende Giftbrief zelve, in onze Moedertale uit het oorfpronge-lyk Fransch overgezet, in welke fpraak die ook alleen, by BOXHORN, gelezen word en ook in het Tweede *Copulaat* der Privilegien, Octroyen, Acten en Deductien, *concernerende* Prelaat en Edele van Zeeland, mitsgaders de Steden des Eilands van Walcheren, berustende ter Rekenkamer van Zeeland: en aldaar op Folio 427.

„ CAREL, door de Goddelyke Genade Keizer der Romeinen, altoos heerlyk,
„ Koning van Castilien, Leon, Granade, Navarre, Arragon, Napels, Sici-
„ lien, Majorca, Sardinien, der Eilanden van Indien, van Terra Firma, van
„ den Oceaan, Aartshertog van Oostenryk, Hertog van Bourgondien, Lotha-
„ ringen, Brabant, Limburg, Luxemburg, Gelderland, Graaf van Vlaande-

 ren

(a) VII Copulaat ter Rekenkamer van Zeeland. Zie ook J. van GRYPSKERKE Graaffchap van Zeeland MSS. bl. 348 en verv. De Heer Mr. J. M. CHALMERS, Secretaris van 't Land, heeft my 't gebruik van zyn Ed. Geb. keurig Eigenhandig Affchrift vergund.
(b) TE WATER Adelr. Zeel. Voorr. bl. 111 en 118.

„ ren, van Artois, van Bourgondien, van de Palts, van Henegouwen, Holland en Zeeland, Vorst van Henegouwen, Namen en Zutphen, Prins van Zwaben, Markgraaf des Heiligen Ryks, Heer van Friesland, Salms, der Stad Mechelen, der Steden en Landen van Utrecht, Overysſel en Groningen, en Opperheerſcher in Aſia en Afrika: doen te weten aan alle tegenwoordige en toekomende, dat wy, in aanmerkinge en overweginge genomen hebbende, de Edele Afkoomst, groote bevalligheid, dapperheid, trouwe en andere deugden van onzen zeer waarden en getrouwen Neef, Ridder van onze Order, Admiraal en Capitein Generaal op de Zee aan deze zyde, Stadhouder van onze landen van Holland, Zeeland, Westvriesland, Voorne en Utrecht, den Heer MAXIMILIAAN van Bourgonje, Heer van Beveren, van Veere, van Vlisſingen, Tornechem en Crevecoeur enz. als mede de diensten, ſederd vyf en twintig jaren, aan ons door hem gedaan, gedurende dezelve ons in verſcheidene togten en ondernemingen gevolgd zynde: en ook de diensten van zyne Voorzaten, en ook die, welke hy ons nog in het toekomende ſtaat te doen; gelyk wy vertrouwen, dat hy daar in aanhouden en meer en meer volharden zal: willende derhalven denzelven Heer van Beveren verheffen en vercieren met *hooger rang*, *grooter regten voorregten* en *uitmuntenheden*, hebben denzelven, uit onze zekere wetenſchap, gunste en mildadigheid, door onze vollemagt en opperheerſchend gezag, aangeſteld en verheven, gelyk wy hem aanſtellen en verheffen mits dezen, tot MARKGRAAF, en *zyne Stad en Heerlykheid van Veere*, van ons ter leen gehouden, als Graaf van Holland, tot een MARKGRAAFSCHAP. En uit onze meerdere genade, gezag en volſtrekt magt, hebben wy onder het voorzeid MARKGRAAFSCHAP VAN VEERE begrepen en aan hetzelve gehegt, gelyk wy onder het zelve begrypen en 'er aanhegten mitsdezen, voor nu en altoos, de Heerlykheden en Ambagten, hier na uitgedrukt: Voor eerst de voorſchrevene Stad van Veere, met haren omtrek, benevens het Kasteel *Zandenburg* en de Drie Honderd Gemeten Lands behoorende tot de vrydom van de gemelde Stad; het Dorp van den POLDER, met de landen en ſchorren daar by gelegen, als ook het ſchorre ſtrekkende naar Arnemuyden, als te ſamen behoorende onder de Stad Veere: insgelyks de Steden, Landeryen en Heerlykheden van VLISSINGEN, WESTCAPPELLE en DOMBURG met derzelver afhangelykheden en onderhoorigheden: als mede ook het Huis en Leen van POPKENSBURG en het Leen van DUYNBEKE, alles gelegen in het Eiland van Walcheren, in het Land en Graafſchap van Zeeland; en zynde alle deze Goede en Onverſterfelyke Leenen van ons, als Grave van Holland, gehouden, en, in onze Leenkamer van den voorzeiden Lande, verheven. Wyders hebben wy nog aan het zelfde Markgraafſchap gehegt alle de Ambagten met hunne onderhoorigheden, welke onze voorzeide Neef, Heer van Beveren, bezit en als kwade Leenen, in het gezegde Land van Walcheren, houd; namentlyk het Ambagt van ZANDYK, begrypende hemelsbreedte Twaalf Honderd en Negen en Dertig Gemeten, Twee Honderd en Twee en Vyftig Roeden, en ſteenſchietens, Elf Honderd Vyf Gemeten Een Honderd en Vier en Negentig Roeden: SEROOSKERKE, hemelsbreedte Twee Duizend Zeven Honderd Vier en Sestig Gemeten Twee Honderd Vyftig Roeden; ſteenſchietens, Agtien Honderd Negen en Vyftig Gemeten, Twee Honderd Drie en Dertig Roeden: CLEUVAARTSKERKE, hemelsbreedte Ses Honderd Een en Vyftig Gemeten, Twee Honderd Twee en Tagtig en een halve Roede, ſteenſchietens Vier Honderd Een en Twintig Gemeten, Een Honderd Twee en Twintig Roeden: KOUDEKERKE, met het geen van den Heer van Molenbais is geko-

„ men,

„ men, hemelsbreedte, Drie Duyzend Een Honderd en Vier en Sestig Gemeten Agt en Twintig Roeden, steenschietens, Twee Duizend Twee Honderd Agt en Veertig Gemeten Twee en Twintig Roeden: BIGGENKERKE, hemelsbreedte. Sestien Honderd en Drie en Tagtig Gemeten Een Honderd en Drie en Seventig Roeden, steenschietens, Veertien Honderd Negentien Gemeten Twee Honderd Negen en Seventig Roeden: KROMMENHOEKE, hemelsbreedte, Een Honderd Negen en Tagtig Gemeten Twee Honderd en Twintig Roeden, steenschietens, Een Honderd en Vier en Sestig Gemeten en Twee en Seventig Roeden: HOOGELANDE, hemelsbreedte, Vier en Veertig Gemeten Vier en Tagtig Roeden, steenschietens, Agt en Dertig Gemeten Twee Roeden: WELLINKWERVE, hemelsbreedte, Twee Honderd Drie en Twintig Gemeten Een Honderd en Twee en Vyftig Roeden, steenschietens, Twee Honderd Drie en Twintig Gemeten Een Honderd en Twee en Vyftig Roeden: WELLINKWERVE in *de Zuidwateringe*, gekomen van den Heer van Falaix, hemelsbreedte, Twee en Sestig Gemeten en half; en steenschietens Twee en Sestig Gemeten en half: *Sint* JANSKERKE, hemelsbreedte, Elf Gemeten en Drie en Tagtig Roeden, steenschietens, ses Gemeten Een Honderd en Agt Roeden: SERPOPPENKERKE, hemelsbreedte ses Honderd en Vyf Gemeten Twee Honderd Vier en Vyftig Roeden, steenschietens, Vyf Honderd Tagtig Gemeten en Twintig Roeden: WESTCAPPELLE *buiten* en WEITKINSDORP, hemelsbreedte, Zeven Gemeten Drie en Twintig Roeden, steenschietens, Drie Gemeten Een Honderd Drie en Dertig Roeden: SERBOUDINSKERKE, hemelsbreedte, Zeven en Vyftig Gemeten en half, op Twee en eene halve Roede naar, steenschietens, Agt en Veertig Gemeten Een Honderd Negen en Dertig Roeden: OUD VLISSINGEN, hemelsbreedte, Twee Honderd Seventig Gemeten Een Honderd en Ses Roeden, steenschietens, Twee Honderd Zeven Gemeten Een Honderd en Twee en Negentig Roeden: WELSINGE, hemelsbreedte, Een Honderd en Negentig Gemeten Negen en Dertig Roeden, steenschietens, Een Honderd Vyf en Dertig Gemeten Een Honderd Drie en Negentig en een halve Roeden. Omme van wegen de gezegde verheffinge en opregtinge der gemelde *Stad en Heerlykheid van Veere*, samen met de bovenschrevene Goede en Kwade Leenen daar onder begrepen, tot een Markgraafschap, by Hem, zyne Erven, Opvolgers of Regthebbende, beide van 't mannelyk en vrouwelyk geslagte, van nu af altoos en ten eewigen dage, middelyk en onmiddelyk, te houden, van Ons, onze Erven en Nazaten, Graven en Gravinnen van Holland, en dat wel, als een Eenig en Volkomen Leen en Hulde, van een en dezelfde natuur, hoedanigheid en uitgestrektheid: en, ten overvloede, die te genieten en te bezitten in alle geregtigheden, eerbewyzingen, waardigheden, gezagvoeringe, voorregten en uitmuntenheden, geheel en al en op dezelfde wyze, als zulke en soortgelyke Markgraven die gewoon zyn te houden, zig 'er van te bedienen en gebruik te maken, te weten van zulke Markgraafschappen, en dat alles onder die lasten, voorwaarden, bestempelingen en bepalingen hier navolgende: Te weten, dat onze gezegde Neef, de Heer van Beveren, zyne Erven, Opvolgers of regt van opvolginge hebbende, Markgraaf of Markgravinne van Veere, zullen gehouden zyn te doen Hulde en Eed van getrouwheid, van wegens het voornoemd Markgraafschap, in handen van Ons, of van onze voorschrevene Erven en Nazaten, of van den Stedehouder onzer Leenen in Holland, en, by den gemelden Eed, zullen zweeren en beloven, het zelve te houden van ons en van onze Opvolgers in maniere, als boven gezegd is: Ook, dat het voornoemd Markgraafschap zal wezen een Eenig *Onverdeelbaar Leen*, en niet

„ zal mogen gescheiden, gesplitst, nog, van eenige leden ontdaan worden, nog „ door den gemelden Heer van Beveren, nog zyne Opvolgers, Markgraaf „ of Markgravinne van Veere, by Opvolginge, Uiterste Wille, nog andere „ onderhandelinge; het zy de Onderzaten van het zelfde Markgraafschap daar „ in bewilligen, of niet bewilligen: Dus zal het zelfde Markgraafschap blyven „ een Eenig Léen, van ons, of van onze Opvolgers, de Graven van Holland, „ gehouden, uitgezonderd nogtans de zoogenaamde Zeewsche Tienden, als „ mede de Leenen, welke, by foute van wettige Erven, aan ons vervallen, „ versterven en moeten aankomen, en welke Tienden en Leenen wy niet ver- „ staan, dat, in dit geval, begrepen zyn in het voorzeid Onverdeelbaar Leen; „ en zulks, agtervolgens den inhoud van de Letteren van verlof om, by uit- „ terste wille, zyn goed te mogen vermaken, van ons door gemelden Heer „ van Beveren verkregen, op den vyfden van April van het Agtenveertigste „ jaar dezer Eewe. Daarenboven, dat hy Heer van Beveren en de onderdanen, „ op-en ingezetene van 't gezegde Markgraafschap, ten allen dage, onderwor- „ pen en verbonden zullen blyven aan Ons en aan onze Opvolgers, Graven en „ Gravinnen van Holland, in allerhande diensten, onderwerpingen, betalin- „ gen van Renten en van alle andere geregtigheden, hoe genaamd, in het op- „ brengen van belastingen en onderstandgelden, *Appellatien*, *Reformatien*, „ *Ressort* en Opperheerschappy, en tot allerleye onderdanigheden, waar in „ dezelve, voor deze tegenwoordige Vereeniging, Inlyvinge en Verheffing „ tot een Markgraafschap, onderscheidentlyk geweest zyn. Als mede, dat, „ van nu af aan, alzints en zoo dikwerf ook het geval zal voorkomen, voor- „ zeide Heer van Beveren en zyne Nazaten, Markgraaf of Markgravinne van „ Veere, voor het Verhef, Heerlyk Regt en Heergewaden, gehouden zullen we- „ zen aan Ons en onze Opvolgers, Graven en Gravinnen van Holland, te be- „ talen alle Regten van het Zegel, als anders, by het verheffen van het Mark- „ graafschap verschuldigd; alles zoo en in dier voegen, als zy en hunne Voorza- „ ten van alle tyden gewoon zyn geweest te betalen, aleer de voorzeide, zoo „ Goede als Kwade, Leenen zyn vereenigd geweest: wel verstaande, dat de „ Onderdanen, Op en Ingezetene, binnen de palen der voorzeide aldus veree- „ nigde en tot een Markgraafschap opgeregte Leenen, uit kragte der voorzeide „ Inlyvinge en Verheffinge, niet verder zullen onderworpen wezen, als dezel- „ ve tegenwoordig zyn, maar blyven zullen onder zoodanige Regters, Sche- „ penen, Geregten en Regtsplegingen, als zy van alle tyden en tot heden toe „ gewoon zyn: Vervolgens ook, dat de voorzeide Heer van Beveren en zyne „ Opvolgers, als Eigenaars van dit Markgraafschap, zullen gehouden zyn op te „ leveren eene niewe verklaringe en onderscheidene beschryvinge van dat Mark- „ graafschap, om in het zelve te bewaren ons regt op zoodanige straffen en on- „ derwerpingen, waar aan de voorzeide Leenen, ten allen tyde, zyn onderhe- „ vig en verbonden geweest: Behoudens ook, dat gemelde Heer van Beveren „ zal verpligt zyn, binnen een jaar na de dagteekeninge dezes, den tegenwoor- „ digen Verheffingsbrief te brengen, of te zenden aan onze Rekenkamer en „ Leenhof van Holland, om aldaar te worden *geregistreerd*; en daar benevens „ zyne Renversaalbrieven aldaar te geven, om alle de bovengemelde voorwaar- „ den, stiptelyk, zoo als die hier zyn nedergesteld, te zullen naarkomen en „ onderhouden; op dat, tot onze zekerheid, ons Regt aldaar bewaard worde. „ Ende nog al verder, op voorwaarde, dat deze tegenwoordige Vereeniginge, „ Verheffinge, Octroy en Vergunninge nimmermeer, nu of in toekomende ty- „ den, strekken zal tot nadeel, of verminderinge, van Ons, of onze Regten, Hoog- „ heid, Heerschappye, Regtsgebied, Regtsdwang, Oppermagt, Gezag en „ Uitmuntenheid van onze gemelde Graafschappen van Holland en Zeeland.

Der-

„ Derhalven ontbieden wy Onze Lieve Getrouwe; de Hoofden, Voorzitters „ en Lieden van onze Geheime en Groote Raden, Gouverneur en Stedehou- „ der der Leenen, Eerfte Raad en andere van onze Raden in Holland, de „ Hoofden, Algemeenen Schatbewaarder en Afgevaerdigde op het ftuk van onze „ Heerlyke Goederen en Geldmiddêlen, de Lieden van onze Rekeningen in „ Holland voorzeid, en alle andere Regthouders, Bediende, Leenmannen, „ dienstknegten en onderdanen, tegenwoordige en toekomende, welke het „ mogte, of zou mogen aangaan, en een iegelyk derzelve, zoo en als in reg- „ ten dit hen lieden betreft, dat zy voortaan zullen houden, erkennen, noe- „ men en beëernamen den Heer van Beveren en zyne Opvolgers, Mannelyk „ of Vrouwelyk, als Markgraven van Veere. Gebieden daarenboven de Lie- „ den van onze Geldmiddelen en Rekeningen, dat zy wel en behoorlyk zul- „ len treden tot de opneminge en *verificatie* van deze tegenwoordige; agtervol- „ gens haren vorm en inhoud. En, zuiks gedaan zynde, zullen de voorzeide „ van onzen Raad, Gouverneur en Stedehouder van de Leenen, Baronnen, „ Leenmannen, Wethouders, Beampten en Onderdanen van ons gemeld „ Graaffchap van Holland, en alle andere, wie het aangaan zal, en een iege- „ lyk derzelve, zonder onderfcheid, zoo als het hun in regten betaamt, doen, „ dulden en laten den voorzeiden Heer van Beveren, met en benevens zyne „ Erven, Opvolgers, Mannelyk of Vrouwelyk, van deze Onze tegenwoor- „ dige Gunst, Vereeniginge, Inlyvinge, Verheffinge, Aanftellinge, Octroy, „ Toeftemminge en Vergunninge en van den geheelen inhoud dezer, by den „ vorm en maniere, en onder de voorwaarden, inhoudingen en bepalingen, „ als boven gemeld, vredelyk en eewiglyk te genieten en gebruiken: zonder „ hier tegen iets te doen, te ftellen of te geven, nog zelf te lyden, dat haar „ ooit of ooit in het toekomende tyden worde gedaan, gefteld of gegeven eenig „ beletzel of verhinderinge, niet tegenftaande eenige Ordonnantien, Reftrictien, „ Mandamenten of Verboden, dezen Verheffingsbrief tegenfprekende. En op „ dat dit eene, voor altoos vaste en duurzame, zake mogte zyn, hebben wy „ deze met onze eigene hand onderteekend, en aan dezelve ons Groot Zegel „ doen hangen: behoudens ons Regt in verdere zaken en tot andere in allen „ opzigte. Gegeven in onze Stad van Brusfel, den Een en Twintigften Octo- „ ber van 't jaar onzes Heeren Een Duizend, Vyf Honderd en Vyf en Vyf- „ tig: van ons Keizerryk, het Vyf en Dertigfte en van onze Koningryken van „ Castilien en andere, het Veertigfte.

Onderteekend

CHARLES.

„ Op de vouwe der voorzeide Brieven was gefchreven: *Door den Keizer en* „ *Koning*, en Geteekend, BANE. Op de rug der gemelde Brieven ftond: *De* „ *Hoofden, Algemeen Schatbewaarder en Afgevaardigde tot de Heerlyke Goede-* „ *ren en Geldmiddelen van den Keizer onzen Heer, ftemmen, zoo veel in hun is,* „ *toe, dat de inhoud dezes agtervolgd en voltrokken worde, zoo en in dier voegen* „ *en in zulken vorm, als het Zyne Majesteit behaagt en beveelt mitsdezen gedaan* „ *te worden: Gefchreven onder de handteikeninge der gemelde Hoofden, Alge-* „ *meenen Schatbewaarder en Afgevaardigde, den dertigften van October Vyftien* „ *Honderd en Vyf en Vyftig.*

Geteekend

BARLAYMONT.
Pe: MONTMORENCY.
BOISOT.
DAMHOUDERE.

A. VAN LOO.
G. VAN SCHOONBEKE.

„ En lager ſtond geſchreven: Op *heden den VIII November des Jaars Vyftien*
„ *Honderd en Vyf en Vyftig, na dat deze tegenwoordige Brieven gelezen en om-*
„ *ſtandig nagezien waren, ter Griffie van de Rekenkamer in den Haag in Holland,*
„ *zyn dezelve, op last van de Luiden der voorzeide Rekeninge, als gezien zynde,*
„ *geregistreerd in het Brezilie Register, Foliis* IJ^c^IIIJ^xx^, XIIJ en IJ^c^IIIJ^xx^, XIIIJ,
„ *beginnende Kersmisſe, Vyftien Honderd Veertig. Gedaan ten Kantoore van*
„ *de Rekenkamer in den Hage, ten dage en jare als boven, my ondergeteekende*
„ *tegenwoordig zynde.*

J. SNOUCKAART.

Volgt verder in 't Nederduitsch.

Onderſtond

„ Geëxtraheert uit het Breſilie Register, beginnende Kersmisſe XV^c^XL en
„ eindigende den laatſten December XV^c^LV, aldaar Fol^o^. IJ^c^XCIIJ et ultra: naar
„ *Collatie* bevonden dezen, XII January A^o^. XV^c^ Seven en tnegentig, 't accor-
„ deren.

„ Ter Ordonnantie van der Luyden van de Rekeningen in Holland.

Onderſtond

N. VAN SANTEN.

„ Na gedane Collatie is dezen met zyn Principaal, berustende ter Rekenka-
„ mer van Zeeland, bevonden te accorderen:

Onderſtond

DAN. FANNIUS.

Door deze Verhooginge van Veere en andere daar by getrokkene Steden, Heerlykheden en Landeryen, in den Brief duidelyk vermeld, ziet men ten allerklaarsten, dat Zyne Keizerlyke Majesteit, die het beſtel, als Graaf, ook over den Zeewſchen Adel had, met deze Verheffinge, eens vooral, den overigen Baanrotzen en Leenmannen de gelegenheid heeft willen benemen, om in gelyk aanzien met Maximiliaan en zyne opvolgers te geraken. Dit blykt niet alleen uit de gebruiken van het Adelyk Regt in Duitschland (a), Frankryk en Engeland (b), te bekend om hier op te geven, maar ook, 't geen hier meer te pas komt, uit deze woorden van het *Diploma* zelf: *willende derhalven denzelven Heer van Beveren verheffen en verçieren met* HOOGER RANG, GROOTER REGTEN VOORREGTEN EN UITMUNTENHEDEN, *hebben denzelven, uit onze zekere wetenſchap, gunste en milddadigheid, door onze volle magt en opperheerſchend gezag, aangeſteld en verheven, gelyk wy hem aanſtellen en verheffen mitsdezen tot* MARKGRAAF. (c) Uit deze verkeerde ſtreek van Staatkunde volgde nog eene andere, die het getal der Edelen eindelyk geheel deed wegſmelten. In Holland waren 'er reeds in 't jaar 1543 ſlegts tien of twaalf Edelen overgebleven (d) En de Heer van GRYPSKERKE, die ook een Zeewsch Edelman, dog Roomsch van belydenisſe en dus zeer misnoegd was over de Staatsverwisſelinge, verhaalt (e), dat Maximiliaan van Borsſele, Heer van Laterdale, gedwongen wierd in 1572 te vertrekken naar Gend, dat Willem van Cats, Arend van Cruyningen, Jan van der Hooge, Eewout van Hoogelande, 't geſlagt van Reimerswale, Joos van Schengen, 't

(a) SALMON, Staat der Volkeren VIII D. bl. 187—189.
(b) Staat van Gr. Brittanje. I D. bl. 313.
(c) Boven bl. 8.
(d) Vaderl. Hiſtorie V. D. bl. 249.
(e) Graafſchap van Zeeland MSS. bl. 377.

't geslagt van Wisfekerke alle naar elders vertrokken, of verdreven wierden, en dat menige andere Adelyke Geslagten waren uitgestorven, eer de Uitsluitinge van de weinige nog overgeblevene Edelen, op den 16 April 1596, by voorraad, geschiedde. En heeft deze Uitsluitinge vervolgens gelegenheid tot het Vertegenwoordigen der Edelen, na het afschaffen ook van het Lid der Geestelykheid, aan de Heeren Staten gegeven: welke Vertegenwoordinge, of *Repræsentatie*, wel degelyk van den Eersten rang onder de Edelen, op zig zelven beschouwd, (die anders nog aan den Markgraaf zou toebehooren) moet onderscheiden worden. Egter had reeds bevorens Maximiliaan van Bourgonje eene dergelyke Vertegenwoordiginge van den Adel geoeffend, en zulks was door den Abt en de Steden gedoogd, ja vervolgens by den Keizer en den Koning van Spanjen dadelyk goedgekeurd; en dat wel in eene zaak van het uiterste gewigt in de Staatkunde, te weten, in den Verlofbrief tot het Overdragen van het Graafschap aan Koning Philips. Men kan denzelven vinden by BOXHORN,(a) dog het hoofd en het slot zyn beide zoo aanmerkenswaardig, dat wy verlof vragen, om dezelve hier in te lasschen. Het begin is: *Wy Matthys van Heeswyk, Abt van onzer Vrouwen Clooster der Ordene Premonstreit binne der Stede van Middelburg, Maximiliaan van Bourgondien, Markgrave van ter Veere, Heere van Beveren &c. Ridder van de Order van den Gulden Vliese, Admiraal, Gouverneur van Holland, Zeeland, Uitrecht &c. en wy Burgermeesters* — En het slot, daar men voor al op letten moet, laat zig dus lezen *Wy Markgrave van ter Veere voornoemd, zoo uit onzen name, als ook daar toe gebeden zynde, by den Eerwaerdigen Vader in Gode, den Prelaat van Middelburg voornoemd, en uit kragte van Zyne Procuratie, en, zoo voorts ons mede gebleken is, door relatie van de Gedeputeerde, daar toe mede, by speciale procuratie, gecommitteerd, en namentlyk voor ons van Middelburg* — Op zynen eigen naam derhalven, en niet in den naam der Edelen, heeft Maximiliaan van Bourgondien, de afstand des Graafschaps van Zeeland, in de Vergaderinge der Staten, goedgekeurd: en zoo moet derhalven toen het Vertegenwoordigen der overige Edelen reeds in zwang en trein geweest zyn; 't geen verder uit den aard der zake zou kunnen bewezen worden. Wonder is het, dat de Heer van GRYPSKERKE dit slot verzwegen heeft, in den grooten toestel van belezenheid, door Zyn Edel Geboren bygebragt, ter wederlegginge van den hoogen rang des EERSTEN EDELEN, die hy met allen aandrang heeft willen betwisten,(b) daar hy meer, op de *Repræsentatie* en de Uitsluitinge der overige Edelen, en het uitvorschen der ware oorzaken van deze *Repræsentatie*, zig had behooren toe te leggen. Daarenboven heeft Koning Philips naderhand, toen Graaf en Souverein zynde, in 't jaar 1568, dit gezag van Maximiliaan erkend, by de aanstellinge des Heeren van Wakkené, *om* (gelyk het toen begon te heeten) *den Heer en 't Lichaam van Veere, Vlissingen en Brouwershaven te* repræsenteren *met de voorseide Staten — in zulker voegen en præeminentien, als de voornoemde wylen Markgrave van der Veere, in zyn leven, plach te doene.*(c)

Tien jaren daarna, en wel op den elfden van Maart 1572, had Veere, en, negen dagen te voren, Vlisingen, door de gunstige bestellinge van Vader WILLEM, en met vergunninge der Heeren Staten, die thans uit de Vroedschappen der Steden alleen bestonden, stemme in staat gekregen: en was toen ook niet van de laatste, in 't jaar 1574, om den Prince, gedurende den Oorlog, de Hooge Overheid des Lands aan te bieden, als vervangende Zyne Koninglyke Majesteit. By het afzweren en verlaten van Koning Philips, zynde 't jaar 1581, wierd het Markgraafschap, in den Haag, daar de vereenigde Leenmannenkamer der beide Gewesten nog was, ten behoeve der Renteheffers, opgeveild en

(a) Op REIGERSB. II D. bl. 504—507.
(b) GRYPSKERKE Graaff. MSS. bl. 343 enz.
(c) BOXHORN II D. bl. 523.

aan den meestbiedenden, zynde den Prins van Oranje, ten laatsten verkogt. Ook hebben de Heeren Staten van Zeeland vervolgens, afzonderlyk, zoo voor als na het teekenen van de Munsterſche Vrede, by welke Zy, voor volſtrekte en vrye Opperheeren van Zeeland wierden erkend, de hulde van het Markgraafſchap, zoo als het door Keizer Karel den Vyfden was opgerigt, ontfangen van de Princen Mauritz (a) Frederyk Hendrik (b) Willem den II (c) en Willem den III, daarna Koning van Engeland (d) en van dezen laatsten, nog jong zynde, als onmiddelyke Leenheeren, met bepaalde uitſluitinge der Graafelykheid van Holland.(e)

Kort voor het ſluiten der Munſterſche Vrede, te weten op den 17 Januarii 1641, verkogt Prins Willem de II, met goedvinden der Heeren Staten, (zonder zig te kreunen aan de voorwaarde des Keizers, om niets, van de goederen onder het Markgraafſchap vervat, te mogen vervreemden;) de *Steden Domburg en Westcappel met derzelver Vryheden en Heerlykheden, met de gedeelten Ambagten in Woetkensdorp, in 's Heeren Poppenkerke, in 's Heeren Boudewynskerke en in St. Janskerke, met alle derzelver aanhoorigheden*, aan de Regeringe van Middelburg, onder voorwaarde, dat de Koopers overnamen eenen ſchuldbrief, gewaarborgd op het Vry en Heerlyk Erfleen van Zandenburg, met de Landen en Tienden daar onder behoorende, als mede op de Domeinen en Inkoomsten van den Vrouwenpolder, met alle deszelfs Duinpagten en Bosſchen. En wierd hier door het begrip der oude Heerlykheid van Veere en onderhoorigheden zuiver en onbelast; wordende ook vervolgens opzettelyk de verkogte goederen in den niewen Vest en Verleidbrief van het Marquiſaat, aan Willem III ter hand gesteld, verzwegen:(f) zynde deze Verleidbrief gedagteekend op den 16 Maart 1659.

Reeds in 't jaar 1596 hadden de Heeren Staten Zyne Vorstelyke Excellentie den Graaf Maurits, met toeſpelinge op het Markgraafſchap, voor den *principaalſten gequalificeerden Edelen* in Zeeland aangezien, en evenwel, diens onverminderd, den ſtaat van Eerſten Edelen, zoo als die nu het Eerſte Lid ter Staatsvergaderinge moest uitmaken, *voor als nog niet willen houden voor gebonden, of geaffecteerd aan eenige huyzen, plaatzen of perſoonen, en familien; en dit onverminderd een iegelyks geregtigheid.*(g) En ſloeg dit laatste, vooral op den eisch der Edelen, die opzettelyk reeds in 't jaar 1615 de groote *Remonſtratie* uitgaven, tegen welke Prins Maurits toenmaals een Tegenberigt inleverde, dat verdere bewegingen veroorzaakte, tot dat, in het jaar 1651, wanneer alles in ruste gekomen was, het berugt Verzoekſchrift op niew, van wegens de Ridderſchappen en Edelen, werd ingediend.(h) Dan, op dat eens vooral het gezag der Steden, de toenmalige Staten van 't Land uitmakende, niet meer benadeeld mogte worden, en, door dat middel, de zenuwen der bevogtene vryheid van dit Gewest niet 't eeniger tyd mogten worden afgeſneden, gelyk de Koning van Spanjen en zyne Afhangelingen gezogt hadden; zoo bepaalden Hun Edele Mogendheden, op den 7 Aug. 1660, by het opdragen der waardigheid van Eerſten Edelen aan Prins Willem den III, dien zy nogmaals den *notabelſten* en *gequalificeerdſten Edelen* van hunne Provincie noemen, wel ſpecialyk te verklaren, dat zy verſtonden, den *Staat van Eerſten Edelen, ter Staatsvergaderinge, niet te zyn geaffecteerd aan eenig Huis, Goed, Qualiteit of Familie.*(i) En op die manier is deze groote veranderinge in de Hooge Staatsrege-

(a) III Gelue Register Lett. H. Fol. 183 ſqq.
(b) VI Gelue Register Lett. N. Fol. 16 verſo.
(c) IX Gelue Register Lett. S. Fol. 35 ſqq.
(d) X Gelue Register Lett. W. Folio 42 ſqq.
(e) Vaderl. Hiſtorie XIII. D. bl. 338, 339.
(f) X Gelue Reg. als boven.
(g) Staat van Zeeland I D. bl. 83.
(h) Notul. van Zeeland 1651. bl. 119 enz.
(i) Notul. Zel. 1660. bl. 131. Vergeleken met de Not. 1651. bl. 223 en verv.

geringe, met betrekking tot het Markgraafſchap, op uitdrukkelyk goedvinden der volſtrekte Overheden van het Gewest, eindelyk gemaakt en vastgeſteld geworden.

Hier zouden wy kunnen eindigen, indien nu ook het Grondgebied van het Markgraafſchap, en deszelfs Regten, uit het voorverhaalde, of uit SMALLEGANGE en andere Schryvers, genoegzaam aan onze Vaderlanders ware bekend geworden. Maar, dit zoo niet zynde, merken wy vooraf, ten opzigte van Veere, aan (laatende Vlisſingen, om redenen, ongemoeid) dat het tegenwoordig grondgebied van den Markgraaf, nog heden, ongevaar hetzelfde is, als van ouds de Heerlykheid in hare uitgeſtrektheid was, in de jaren 1282 en 1350, *buiten den Ouden Suene, tusſchen Dunehovede en de Lemmele*(a) dat is, tusſchen Dunehove en het hoofd van Arnemuiden, daar de Zandplaat *de Lemmele* oudtyds lag, buitenwaards van den Watergang, de Suene geheeten: of liever, om nog duidelyker te ſpreken, van de ſcheidpale aan het Houte Kraantje, langs het Vroon en den binnendyk tot buiten de Vrouwenpolder, vervattende de Duinen en Heerlykheid van den Polder, vervolgens langs de Zeedyken, Veere met hare Vryheid, Zandenburg en Zandyk ingeſloten, en naar Arnemuiden alle de buitendykſche Schorren en den Oranje Polder, tot aan het Hoofd van Arnemuiden, by het Groote Sloe. 't Geen ik daarom te liever aanmerke, om dat, in de Niewe Kaart van Walcheren, het Regtsgebied der Stad Veere verkeerdelyk voor het Marquiſaat genomen is.

Behalven dit Heerlyk Regtsgebied van den Markgraaf, bezit Zyne Hoogheid, in het zelve, ettelyke vaste goederen in eigendom, welke beheerd en gadegeſlagen worden door den Heer Burgermeester Laurens Nebbens, thans Rentmeester van de Markgrafelyke Domeinen, die ter Veere behooren. Onder de Heerlykheid van den Polder behooren aan den Markgraaf de zoogezegde Oostduinen, in twee ſmaldeelen geſplitst, met de Konynen, Bosſchen en Duinmeyeryen in dezelve gelegen: onder Zandyk en Zandenburg, Vier en Zeventig Gemeten en Ses en Tagtig Roeden, met het vervallen Kasteel en de boeren gebouwen daar op ſtaande: mitsgaders nog een Bergje, Huis en Boomgaard, daar voor dezen de Zandykſche Dwangmolen ſtond, welke in 't Jaar 1703. is om verre gewayd, en ſedert niet meer herſteld. Binnen de Stad zelve behooren Zyner Doorl. Hoogheid in eigendom twee Windkoren-molens, het Wyn-en Bier Axcynshuisje, de Krane, de Wage, eene Scheepstimmerbank, als mede twee Kelders onder het Stadhuis; ook allerhande heerlyke regten, tot het verpagten van Wyn-en Bier Axçyns; van de Vis-en Haring-Tol, en 't geen daar wyders toe gebragt kan worden, van het Maalloon, van de Wage en Krane, van de Kelders onder het Stadhuis, van het Veer op Noord-Beveland, van de Bank van Leening, de Vendue en Timmerwerf en eindelyk nog van de ſes Bierboomen en van de Koorn-en Zoutmaten, benevens de Visſchery in den Watergang onder het Markgraafſchaps grondgebied. Insgelyks komen Zyne Hoogheid toe het Regt van Grondcynſen, van den Wind, van den Querenmolen, van de Schotſche Elle Mate. Buiten de Stad heeft daarenboven nog de Heer Markgraaf het Regt op de Bastaarde en Onbeheerde Goederen en het Strandregt, zoo verre zig de grenzen van het Marquiſaat uitſtrekken, ook de Lammerentiende van Zandenburg en de Tiendens der bezayde Landen onder die Heerlykheid en in den Oranjen-Polder, als ook het Presſen van Wagens onder Zandyk en den Vrouwen-Polder, ten dienste van het Markgraafſchap. De Oranje-Polder zelf, ter grootte van Drie Honderd en Vyf Gemeten en Honderd en Negentig Roeden, welke in het Jaar 1618 uit de Veerſche Schorren, door Prins Maurits, is bedykt geworden, maakt een ſchoon ſtuk goeds uit van Zyne Doorl. Hoogheid, by Arnemuiden, als voorzien zynde van geſchikte Boerenhuizinge en Schure, en uit treffelyke Zay-en Weylanden beſtaande.

(a) REIGERSBERGE Chronyk I D. bl. 213, 215.

Dit verhaal heb ik ontleend uit eene Schriftelyke Opgave, welke my de Heer Rentmeester goedgunstiglyk heeft gelieven ter hand te ſtellen, vergelykende die teffens met eene Rekeninge, gedaan door den toenmaligen Rentmeester, den Heer Huibregt de Haze, en opgenomen in 'sGravenhage, op den 2 Julii 1705, by magtiginge van Hunne Hoogmogende de Heeren Staten Generaal, als Executeurs der Testamenten van Prins Frederyk Hendryk en Koning Willem, Roemrugtiger Gedagtenisſe. In dezelve komen ettelyke Memorieposten voor, dewelke hare betrekkinge hebben op eenige verminderingen van inkoomſten, door het afnemen van den Koophandel en Bloeiſtand dezer Stad veroorzaakt.

Het beſtel, dat Zyne Doorl. Hoogheid, als Markgraaf, over de Regeeringe der Stad heeft, noopt my, met goedvinden van Hunne Edele Achtbare, om dit Hoofddeel te ſluiten, met eene Lyst der Heeren Baillu's en Burgermeesteren, ſedert het jaar 1689, in deze Stad geregeerd hebbende, alzoo de Lyst by SMALLEGANGE met 1688 eindigt:(a)

B A I L L U 'S.

Mr. Thomas Alexander Koning, tot 1734.
Willem Cornelis de Perponcher, de Maiſonneuve, Heer van 'sHeer Heinskinderen, van 1735—1744.
Mr. Lambert Jacob van Tets, van 1745—1757.

B U R G E R M E E S T E R S.

Cornelis Groen, 1689 en 90.
Leonard Thysſen, 1689, 90, 91, 92, 93 en 94.
Adriaan Verelst, 1691, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 1700, 1701, 1702, 1711, 12, 14, 15, 20, 21 en 24.
Iſaak de Heldt, 1695, 96, 97, 98, 99, 1700, 1701 en 02.
Huybregt de Haze, J. Z. 1702, 03, 07 en 08.
Samuel Felle, 1702 en 03.
Cornelis Kien, 1704, 05 en 08.
Mr. Jacob Godin, 1704, 05 en 09.
Abraham Naboth, 1707.
Mr. Jacob Boreel, 1709 en 10.
Johan Naalhout, 1710 en 11.
Abraham Huyge, 1712, 13, 15 en 16.
Mr. Jacob Lambert Colve, 1713 en 14.
Laurens Nebbens, 1716 en 17.
Mr. Hendrik Iſaak Kerkman, 1718, 19, 20 en 22.
Mr. Gerard de Mauregenault, 1719.
Willem Gysbert de Beaufort, 1719.
Mr. Johan Pottey, 1721 en 22.
Pieter Haak Kerkman, 1723, 25, 26, 29, 30, 33, 34, 35, 37, 38, 41, 1742, 45 en 46.
Mr Willem Ferleman, 1723, 24, 26 en 27.
Mr. Johan Louys Verelst, 1725, 28, 29, 32, 33, 36, 37, 40, 41, 44, 45, 1748, 49, 50, 51 en 52.
Mr. Johan Hieronymus Huysſen, 1727, 28, 31, 32, 35, 36, 39, 40, 43, 44, 46 en 47.
Mr. Nicolaas Steengracht, 1730, 31, 34, 35, 36, 38 en 39.
Mr. Cornelis Godin, 1742, 43, 46, 55, 56, 60, 61, 64 en 65.
Mr. Andries Westerwyk Forsborgh, 1746.
Willem, Grave van Flodrofſ, 1747 en 1748.
Laurens Nebbens, 1749, 50, 52, 53, 55, 57, 58, 59, 61, 62, 63, 64, 66 en 67.
Jacob Marmisſen, 1751, 52 en 54.
Mr. Willem Schorer, J. A. F. 1753, 54 en 56.
Johannes de Vriend, 1757, 58, 59, 60, 62, 63, 65 en 66.
Dr. Jakob Johan Andriesſen, 1767.

(a) Chron. van Zeeland bl. 581.

DE TOEBEREIDZELEN

TOT DE

INHULDIGINGE.

Zyne DOORLUGTIGE HOOGHEID, niet tegenſtaande Hoogstdeszelfs Erfregt op het MARKGRAAFSCHAP en alle de Hooge Eerampten van Zynen Heer Vader, WILLEM KAREL HENDRIK FRISO, Hoogloffelyker Gedagtenisſe, evenwel begerende, op niew gehuldigd te worden, had daar van, kort voor het bereiken der Meerderjarigheid, ook aan de Regeringe dezer Stad kennisſe gegeven. Hunne Edele Achtbaarheden waren, uit dien hoofde, aanſtonds, om dat de tyd voorts kort was, op gevoegelyke middelen bedagt, om, dier Hulde, allen mogelyken luister en alle bedenkelyke heerlykheid by te zetten.

Maar het eerſte, daar Hun Edele Agtbaarheden zig onmiddelyk nader op bepaalden, was het doen vervaerdigen van eenige pragtige Eerepoorten en andere pralende Eereteekenen, op de zaak toepasſelyk, als mede het doen toeſtellen van een bekwaam Vuurwerk, aangezien deze dingen geenen uitſtel leden, wilde men anders, tegen den vastgeſtelden tyd van 's Vorsten blyde overkoomste, in behoorlyke gereedheid zyn. Ten dien einde dan wierden, reeds op den 22 van Sprokkelmaand, ter beheeringe, beraminge en verzorginge dezer heuggelyke Toebereidzelen verzogt, en benoemd de Heeren

STEPHANUS VAN DER LOEF, Schepen en Raad,
ANTHONY BALEN, Schepen en Raad, en
JAN BYLEVELD, Oud Schepen en Raad,

die derhalven aanſtonds een beſtek ontworpen, 't geen zy vervolgens ter uitvoer tragtten te brengen, om zig van den last, Hun Ed. opgedragen, ten algemeenen genoegen, te kwyten.

Middelerwyl was ook de langgewenschte dag van 's Prinſen Meerderjarigheid en Agtiende Verjaringe, gelyk over al in ons Vaderland, zoo ook hier ter Stede, blymoedig en vroolyk gevierd. De Agſte Dag van Lentemaand dezes loopenden Jaars, welke altoos een voornaam Tydperk in onze Geſchiedenisſen zal uitleveren, was voor alle de Ingezetenen tot blydſchap, vergenoeginge en vroolykheid. Driewerf bevestigde het bulderen van het Geſchut der Stads Wallen, beide Regeerders en Onderdanen, in de aangename gemoedsbewegingen van vergenoeginge en godvrugtige dankbaarheid. Op het Raadhuis, daar de Burgermeesters afwezig waren, als zynde ZYNE HOOGHEID in den Hage gaan begroeten, ſprak de toenmalige Voorzitter, Doctor JACOB JOHAN ANDRIESSEN, Wet en Raad in dezer voegen aan:

Edel Achtbaare Heeren!

„ Gelyk buitengewoone zaaken onze zintuigen, en het hart zelfs, op eene „ buitengewoone wyze, gewend zyn aan te doen, kan ik, alvorens de ordinaire „ deliberatien, waar toe ik uw Ed. A., naar weekelykſche gewoonte, vergaderd zie, aan te vangen, niet nalaaten eenige digresſie te maaken, over het

„ buitengewoone, waar mede wy dezen heuchelyken dag ter kimmen zien te „ voorschyn koomen: daar het uwer Ed. A. heden gebeuren mag eene plechtigheid te celebreeren, die zo buitengewoon is, dat zy, sedert de eerste erectie onzer Republyke, nog nooit is voorgevallen; en dus alleen als voor den „ leeftyd uwer Ed. A. schynt bewaard te zyn. Eenen geboren Erfstadhouder, „ Kapitein en Amiraal Generaal van deze, van alle de andere Vereenigde „ Provincien, en Generaliteit, op den, zo zeer verlangden, eersten dag zyner „ meerderjarigheid, in den Doorluchtigsten Prinse WILLEM DEN VYFDEN „ van Oranje, als onzen Markgraaf, te moogen zegenwenschen. Dat zulk „ een evenement uw Ed. A. niet anders, dan met de gevoeligste aandoening van „ blydschap, penetreeren kan, zal niemand twyffelen, die dezelve ziet aan het „ hoofd geplaatst, en als de aanzienelyke Representanten aanmerkt eener Gemeente, die, in zêle, in attachement, in liefde tot dat doorluchtig Huis altoos heeft uitgemunt: in eene liefde, welke gelyktydig met die tot den gezuiverden Godsdienst en Vryheid, by dezelve haaren oorsprong genomen „ heeft: daar deze uwer Ed. A. Stad, met Vlisfingen, de eerste van Zeeland, „ en, ik meen te mogen zeggen, van den gantschen Staat geweest is, die, het „ Spaansche Juk afwerpende, zich, vrywillig, voor den Prinse van Oranje, en de Vryheid verklaaren dorst. Eene liefde waar van zy ook, sints „ dien tyd, de doorslaanste blyken altoos gegeven heeft: zoo dat ook deze „ Stad nog onlangs (dit durven wy volmondig zeggen) de eerste was van gantsch „ Nederland, door welke zich de, toen, laatste telg van dat doorluchtig Huis „ in de digniteiten herstellen zag van Zyne Vaderen; en die dus als de eerste „ oorzaak, naast GOD, moet worden aangemerkt van die plechtigheid, met „ welke wy, dezen 8[sten] Maart, onze handen dankelyk ten Hemel opheffen. „ Met welke eene vreugde ook, met wat heete tranen van blydschap heugt het „ ons niet, dat dees eigen dag, voor 18 Jaaren, door de goede Gemeente dezer „ Stad gezegend wierdt: Wanneer dezelve, den daarop volgenden Zondag, „ ten gewoonen Godsdienste 't zaam gekomen; en om 's Lands behoudenis in „ dien benaauwden tyd, den Hemel af te smeeken, daar, in de Kerke zelfs, „ op 't onverwachtste, en als van GODS wege, de plechtige aankondiging van „ 's Prinsen Geboorte, ten kansel hoorde afrollen; en heuren hartelyken lofzang deswegen, in woorden, die door een snikkend vreugde-geschrei geduurig werden afgebroken, ten Hemel opzondt! Wie der Verenaaren merkte „ toen, met een hart vol dankbaarheid, zulk eene onverwachte boodschap, „ van die gewyde plaats, hem toegezonden, niet als een voorspel van het heil, „ dat den Vaderlande, door die Hooge Geboorte, eerlang te wagten stondt? „ Wie verlangde toen niet reeds zyne Hoogh. tot ryper Jaaren eens te zien „ opgewassen? Een tydstip, Ed. A. Heeren, dat heden geboren is; daar deze „ dag denzelven het hoog bewind als Stadhouder, Kapitein en Amiraal Generaal van ons Gemeenebest aanvaarden ziet; en wy dien Vorst, voor de „ eerstemaal, als onzen, nu meerderjaarigen, Heer Marquis begroeten mogen. „ Billyk dan, dat we onze harten ook in Zegenwensch ontsluiten! Onze vuurige zuchten, om het heil van dien beminden Prins den ruimen doortogt geeven! JEHOVAH, door wien de Koningen regeeren, de Vorsten der aarde „ Geregtigheid uitspreeken; de Leidsman van het heirleger des HEEREN; die „ GOD, wien de winden zelfs gehoorzaam zyn, en die heerscht over de opgeblaazenheid der Zee, bewaare en zegene dat dierbaar Hoofd, in zoo veel onderscheidene eminente Charges, als deze dag den uchtend zyner Jaaren in handen „ stelt! Die geeve het zelve eene ruime maat van alle Vorst-en Christelyke deugden! Die gorde het Zwaard zelf aan zyner Hoogheids heupe, ter bescherminge, is het nood, van Neêrlands Vryheid en Godsdienst! Die zegene alle

„ des-

„ deszelfs onderneemingen, die den Vaderlande tot nut en heil verſtrekken! „ Zo moete Hoogstdenzelven eene Vorstelyke Gemalinne eerlang ook worden toegevoegd, uit welke dat Doorluchtig Huis nog meer worde opgebouwd, en Prinſen uitlevere, van wien het laate nageſlagt dat heul geniete, „ het geen, door de overledene Oranje helden, onzen Voorouderen, nu reeds „ twee volle eeuwen lang geleden, altoos is toegebragt; en 't geen wy billyk „ ook van den tegenwoordigen Heer Erfſtadhouder en Marquis verwagten „ moogen!

„ In welk ſtreelend vooruitgezigt, wy dan ook niet anders dan onzen dank „ betuigen konnen aan dien voortreffelyken Mentor Zyner Hoogheids Jeugd, „ den Doorluchtigen Heer Hertog van Brunswyk Wolfenbuttel; wien de HEER „ zelf al het goed vergelde, dat hy zynen Vorstelyken Voedſterling, als een „ ander Chiron, en, in Hoogstdenzelven, den Vaderlande zo ruim bewezen „ heeft.

„ Wordt onze verdere wensch verhoord, Ed. A. Heeren, zal uwe aanzienelyke Vergadering ook geen weinig deel hebben aan het heil, waar van wy „ thans de blyde hoop zo plechtig verwellekomen. Dan zal die opgaande „ Zon de nevels, die derzelve luister bezwalken mogten, eens doen opklaaren. „ Dan zal de protectie en gunstige invloed van den, nu meerderjaarigen, Heere Marquis, met de herſtelde orde, vrede en eensgezindheid, ook het gewoon Gezag en Achtbaarheid ter dezer Raadszaal weêr doen binnen treden; „ en uwer Ed. A. Stem, ter hooge vergaderinge der gezamentlyke Staatsleden, „ klem byzetten. Dan zal ook (en hier mede beſluiten wy onze hartelyke „ wenſchen) de goede gemeente dezer Stad, haaren kwynenden handel en welvaard, onder de vaderlyke zorge uwer Ed. Achtb., door het geurig ooft van „ dezen Oranjeboom verkwikt, het hoofd zien opbeuren. Zo moet, gelyk, „ en by dezelve, en by de Inwooners van Neêrland in 't gemeen, het attachement, de liefde tot het Doorluchtig Oranje Huis, van ouds, uit die tot den „ gezuiverden Godsdienst en Vryheid, is voortgeſproten, ook dat attachement, „ en die liefde zo lang duuren, als Vryheid en Godsdienst, by 't rechtſchapen „ nageſlacht, genoten, of op hunn' prys geſchat worden: dat is, wenſchen wy, „ zo lang 'er eenige verandering van Jaaren zal plaats hebben; ja tot het einde „ der Eeuwen!"

De Huizen en Schepen met fraaye Vlaggen en Wimpels vercierd hebbende, bejegende, elk om ſtryd, zyne buren, naastbeſtaande en vrienden met hartelyke zegenwenſchingen en kragtige betuigingen van dankbaarheid aan het gunstig beſtel der Aanbiddelyke Voorzienigheid, in deze gebeurteniſſe duidelyk doorſtralende. De Gouden Kop van den Eerſten Markgraaf Maximiliaan van Bourgondien*, aan de Regeringe voormaals geſchonken, ging ook, op den Kamp-

veer-

* Verzoeke verlof, om hier den egten Giftbrief in te lasſchen van den Vergulden Zilveren Beker: zoo als die in het Groot Roode Boek, dus genaamd, op de Griffie van het Stadhuis alhier berustende, ſtaat aangeteekend, Fol. 64, zynde ik de aanwyzinge van die plaats verſchuldigd aan den Heer Mr. JAN MARINISSEN, thans Rekenmeester in de Provinciale Rekenkamer, van wegens deze Stad.

MAXIMILIAAN VAN BOURGONDIEN, *Ridder van der Ordene van den Gulden Vliesſe, Heer van Beveren, van der Veere, Vlisſingen, Tournechem &c. &c., Admiraal en Capitein Generaal van der Zee, Stadhouder van Holland, Zeeland, West-Friesland, en Utrecht doen te weten, dat omme de goede affectie, die wy dragende zyn tot onſer Stede van der Veere, ende bezondere. omme de goede getrouwe diensten, die de Wethouders en Regeerders derſelver Stede ons altyd beweſen hebben, en hopen nog bewyſen ſullen, en uit ſekere goede conſideratien en merkelyke redenen, hebben daaromme, uyt onſe vrye wille, derſelver ſtads geſchonken ende gegeven, ſchenken en geven, mitsdeſen brieve, naar onſen overlyden* een grooten Silveren Vergulden Cop, *die de Grave van Buren, ſaliger gedachten, ons by Testamente gemaakt heeft, daar op gegraveert ſtaat de Oorloge, die de Graaf gevoert heeft op de Duitſchen, willende en begerende, dat ſoo haast wy van deſer werelt geſcheiden zullen zyn, denſelven* Cop *terſtondt ende ſonder verder, aan voorn. Stede volgen ſal, omme 'er bewaart te werden op der Stadhuys, tot een eeuwige gedagteniſſe ende memorie van ons. Ende zal daaraf de bewaarniſſe altyd hebben een van de Burgermeesters in der tyt, wezende dit onze opregtige meeninge, dat de voorſz. nimmermeer tot geenen dage en ſullen mogen den voorn.* Cop *veranderen, vercoopen of*

veerfche Toren, alwaar eene Vreugdemaaltyd door Hunne Edele Agtbaarheden befteld was, by deze plegtige gelegenheid, om. Het verligten der gevels en het aanfteken van vreugdevuren wierd wel, op last der Regeringe, uitgefteld tot op den dag der Inhuldiginge zelf: wanneer 'er Zyne Hoogheid Oog-en Oorgetuige van zou kunnen zyn: dog evenwel liep deze vroolyke dag niet ten avond, of men zag, voor het huis van den Heer JAN CORNELIS CONVERT, Schepen der Stad, by welken de voornaamste Lieden, van beide de kunnen, ten avondmale verzogt waren, toebereidzelen maaken, en vervolgens een net en fray Vuurwerk op de Markt affteken, 't geen eene voldoenende en aangename uitwerkinge had.

Onmiddelyk op dit Feest, dat tot late in den nagt duurde, kwam de Dag des Heeren, welke, ter verheerlykinge van God en ter aanbiddinge van Zyne Hemelfche Majesteit, by deze zonderlinge gelegenheid, gefchikt was. Hunne Edele Agtbaarheden hadden den oudsten Predikant JACOBUS DE SCHOESETTER verzogt, om in de Groote Kerk nademiddag eene Plegtige Leerreden, toepasfelyk op het geval, te doen en voorts den Koning der Koningen om byftand en zegen, ten behoeve van den Jongen Prins Erfftadhouder en Markgraaf aan te roepen, zullende dan ook de Kleine Kerk gefloten worden, om den Godsdienst, met dat plegtig oogmerk ingerigt, in de Groote, des te meerderen luister by te zetten. En heeft Zyn Eerwaerde zulks ook, op den beftemden tyd, ten genoege van Hun Edele Agtbaarheden, verrigt, met eene doorwrogte en nadrukkelyke Leerreden over Psalm LXI: 7—9. *Gy zult dagen tot des Konings dagen toedoen: zyne jaren, zullen zyn als van geflagte tot geflagte. Hy zal eewig lyk voor Gods aangezigte zitten: bereidt goedertierenheid en waarheid, dat zy hem behoeden. Zoo zal ik uwen naam pfalmzingen in eewigheid: op dat ik myne geloften betale, dag by dag.*

Kort daarop noodigden de Heeren, reeds genoemd, die met het beftellen der Openbare Ereçierfelen gelast waren, den Schryver dezes, die op den 23 Februarii, hier als Predikant, was bevestigd, in eene daar toe belegde vriendelyke byeenkoomste, en verzogten hem, Hun Edele Agtbaarheden, in het regelen der Zinnebeelden en Ereteekenen, te willen dienen van raad, en teffens gevoegelyke, liefst Digtmatige, Opfchriften, deels in de Latynfche, deels in de Nederduitfche Tale, te willen vervaerdigen, welke op de onderfcheidene Eerebogen, naar vereisch van zaken, zouden behooren gefchilderd te worden. Men kwam dan wel haast overeen nopens de eerfte Praalboge, buiten de Zandykfche Poort, daar men ten eerften aanzette den Kunstfchilder *Anthony Crims*, daar toe van Middelburg ontboden: nemende vervolgens Hun Edele Agtbaarheden nog twee Schilders, binnen deze Stad woonagtig, in dienst, om zoo veel te meer fpoed te maken; en den Schaffer, of Stads Bouwmeester, gelastende, in aller yl, met het opflaan der vereischte gevaartens, die befchilderd moesten worden, een begin te maken: gelyk gefchiedde. De

of verfetten, in wat maniere dattet zy. (Ende wy Burgerm. en Schepenen des voorfz Stede van der Veere hooggelyk bedankende mynen Heer van de voorfz. gifte, beloven mitsdefen denfelven Cop *nimmermeer tot geenen dage en om geenerhande faken te veranderen, vercoopen, verfetten of alieneren, in wat manieren dat het zy, belovende insgelyks denzelven* Cop *te houden tot zyner E. eewige memorie, zoo voorfz. ftaat). By kennisfe der waerheyt hebben wy* Maximiliaan van Bourgognen, *Heere van Beveren van der Veere voorn. defen brief onderteekent met onfen name ende voorts onfen Segel van Wapenen hier aan doen hangen. Desgelyks hebben wy Burgerm. en Schepenen voorn. den Segel der voorfz. Stede hier mede aangehangen, den dertienden February* XVc *vier en vyftig a Nativitate. Ende was onder de Plyke geteekend*

M. DE BOURGOGNE.

De Giftbrief van Ligtmisfen avond XVc, Een en Vyftig, op Zandenburg gegeven, is zoo volledig niet, om dat 'er de wederzydfche aanvaerdiginge by de Wethouders der Stad niet in voorkomt. En zoo kan dit gevoeggelyk verftrekken ter aanvullinge van het geen de Heer A. ANDRIESSEN*, omtrend dezen Kop, uit SMALLEGANGE**, heeft aangeteekend.

* Inhuld. bl. 36, 37.

** Kron. van Zeeland, bl. 592.

EEREPOORT GEPLAATST VOOR DE ZANDYKSCHE POORT
TE VERE

I

De opgemelde Praalboge, welke buiten de Stad, en voor derzelver ingang, geplaatst zou worden, was, gelyk uit de nevensgaande Print te zien is, een Gestigt, meest al naar de Toscaansche Bouworder, voor het grootste deel, verbeeldende graauw hardsteen, rustende de Toog en Kap op vierkante wit marmere Zuilen, welker Schachten in langwerpige vierkante Nisfen, ter hoogte van 17 voeten, met halfuitstekend beeldwerk van allerhande speeltuigen, als waldhorens, trompetten, bazuynen, luyten, cymbalen, violen, harpen en musykboeken, zeer aardig verçierd wierden. Inwaards tegen de Hoofdzuilen, die boven de Borstweringe, met hare Kapiteelen saamgerekend, de hoogte van 20 voeten bereikten, stonden twee Binnenposten, die een ronde Booge onderschraagden, welke Boge, met hare kruin, reikte tot aan de doorgaande Lyst van het gevaarte, welke Lyst met de *Cornice*, of Capiteel Lyst, der Hoofdzuilen gelyk was. En dus wierd de Poort zelf, in 't ligt veertien voeten wyd en 20 voeten hoog, en de geheele breedte van 't Gestigt vier en twintig voeten. Op de Hoofdzuilen en Derzelver *Architraven* waren opgerigt, by wyze van Friesen, Voetstukken voor twee Cupido's, of Kinderen, waar van het een op een stalen triangel ratelt en het ander op een ouwerwets speeltuig de snaren tokkelt: zynde die vertooningen ingerigt, om te verstrekken tot nadrukkelyke Zinnebeelden van hartelyke vreugde, zonder genoegzame ervarenheid in de kunst, om die vroolykheid, naar vereisch van zaken, te vertoonen.

Tusschen die beide Friesen, in eene breede doorgaande wit marmere Lyst boven het ligt der Boge, daar toe geschikt, vond ik goed, met welnemen van de Heeren, deze twee Latynsche Digtregels te doen schilderen, by wyze van ingraveeringe.

ARRIPE NATE, PII QUAS OBTINUËRE PARENTES
CLaVes: EN DoMIno CorqVe ForesqVe patent.

In het eerste Vers, zynde een Sesvoet, of *Hexameter*, word het Erfregt van 't Markgraafschap te kennen gegeven; en in het tweede, zynde een *Pentameter* of Vyfvoet, geven de uitstekende groote letters het Jaargetal op, der tegenwoordige Inhuldiginge MDCCLVVVI of MDCCLXVI, komende twee VV in plaats van eene X, en dus *Zeventien Honderd Ses en Sestig:* zoo dat het een duidelyk *Chronosticon*, of Tydvers uitlevert; in het welk ik myn best gedaan heb, om alle verlemminge, duisterheid en styvigheid, welke doorgaans in zulke Tydversen voorkomen, te vermyden. En ten genoegen der ongeletterde Gemeinte en van alle Lezers, onder welke 'er zeer weinige het Latyn zoo magtig zyn, dat zy over den Poëtischen nadruk van dusdanig een *Epigramma*, of Puntdicht, zouden kunnen oordeelen, voege ik hier, op uitdrukkelyk verzoek van Hunne Edele Agtbaarheden, hoewel op lossen trant, en zonder op de Cyfferletters van het Tydvers agt te geven, een Neerduitsch Gezang by, dat, ongevaar, den zin en kragt van het Latyn uitdrukt.

Gryp aan Doorluchtig Heldenzoon
Het Hoog Bewind, U aangeboôn,
De Sleutels, die Uw' Vrome Vad'ren,
Met volle Regt zig konden nad'ren!
Zie daar! myn Hart, myn Minnend Hart
Staat open, Ruim en Onbenard;
Gelyk de Pralende Eerebogen,
Geen Valbrug, Hek, of Deur gedogen.

Ik had haast vergeten, te melden, dat de vertooningen, die men in de Nisfen der Kapzuilen vind, Zinneprenten zyn van genoeggelyken aandagt op de heuggelyke gebeurtenisfe, niet alleen op aarde en in de zee, maar zelf in het zwerk en in den hemel.

Daarenboven tusfchen de beide Cupido's en boven het ligt der Praalboge, en wel ter breedte van dat ligt, ziet men ook nog opryzen een pragtig vierkant gevaarte van Graaw Arduyn, beftaande uit eene lage Plint en opfchietend Postement, ter hoogte van 12 voeten, boven de Lyste. Deszelfs Zyposten zyn met niewerwetfche gefchulpte Paneelen opgefchikt. en 't middenftuk houd binnen een Schulppaneel, naar den hedendaagfchen zwier ingerigt, het Wapen der Stad Veere, zynde een veld van Berlynsch Blaaw en de Torens van Geel Arduyn, de Schildwagten donker Bruyn, en de kroone van goud over ket geheel Wapenfchild. Midden op dat Kapftuk wierd de Veerfche Stedemaagd opgerigt, t'zamen, met haar grondftel, zig nog 12 voeten hooger verheffende, en vergezelfchapt van Cupido, in eene fchertzende houdinge, met eene afgefchotene Boge in de hand. Trouwens de Stedemaagd, in Wit Marmer verbeeld, houd de fleutels der Stad in haar regter- en een brandend hart, met eene pyl doorboord, in hare linkerhand; gelykerwys zy ook moet aangezien worden, als uittende het Latynsch Puntdigt, dat onder hare voeten te lezen is. Wyders ftaat aan te merken, dat de geheele Praalpoorte verheven was, van de grond tot boven de kruin der Stedekroone van de Maagd, omtrend de 42 voeten: en dat zy dus geene onaanzienelyke vertooninge gaf.

Terwyl men aan het toeftellen en fchilderen van dat, zoo even befchreven, Statelyk Gevaarte bezig was, wierden Hunne Edele Agtbaarheden gewaar, dat 'er, op die wyze, geene kans altoos zou zyn, om het fchilderwerk, tegen den vereischten tyd, in gereedheid te hebben. Om welke reden de Konstfchilder *Pieter Beuckels*, die ook te voren de Eerepoorten, ter Inhuldiginge van Prins WILLEM IV, befchilderd en daar mede geenen geringen lof behaald had(a), ten fpoedigsten van Brugge ontboden werd, ten einde hem vervolgens het voornaam beftel in dezen toe te vertrouwen: gelyk gefchiedde: wordende de Schryver dezes verzogt, met hem van tyd tot tyd te willen beraadflagen, op de gevoegelykfte uitvoeringe en fchikkinge der Zinneprenten en Eereçierfelen. Met foortgelyk uitzigt wierd ook de Capitein der Artillery *Rutgert Creefts*, benevens deszelfs Zoon, den Sous-Luitenant *Daniel Creefts*, na verkregen verlof by Zyne DOORL. HOOGHEID, genoodigd en overgehaald tot het vervaerdigen van het begeerd en noodig Vuurwerk, zonder dat evenwel aan denzelven, door een onvoorzien toeval, genoegzame werklieden, in dien arbeid ervaren, konden bezorgd worden.

Hun-

(a) Zie A. ANDRIESSEN Inhuld. bl. 8.

Hunne Edele Agtbaarheden vonden ook, in betrekkinge der Eerebogen, goed, eerst aan die te vallen, welke allernoodzakelyst waren, om te zien, hoe men met den tyd zou uitkomen; zoo dat, om die reden, de Derde en Vierde Praalpoort vooraf wierden afgemaakt, eer men de Tweede onder handen nam. Evenwel zullen wy liefst de Tweede vooraf befchryven, die opgerigt is geworden in de Wyngaardftrate, gelyk met den hoek van de Pieter-ftraat, en daar een weinig infchietende, ten einde de breedte en vertooninge, in zoo eene naawe ftraat, zoo veel te aanzienelyker te maken.

II

Deze Tweede was, behalven eenige byzonderheden naar de hedendaagfche fmaak, van de Dorifche Bouworder. Uitgenomen de Kardoefen, het Beeldwerk en de Nisfen, die van wit Marmer fchenen te zyn, was alles in de verbeeldinge van Blaaw Marmer. Buiten de Bafimenten der groote Zyzuilen fteken de Voetftukken voorwaards uit, ter gelyker hoogte van vier voeten met de Bafimenten, en op die *Pedeftallen* ftaat, ter regterzyde, eene geharnaste Pallas met hare fpeer en met haar verfchrikkelyk fchild, dat het hoofd van Medufa voert. Wat men hier ook, uit dweepery, op bedillen moge, zulke Standbeelden, van meer dan menfchelyke grootte, om eenigen eerbied te verwekken, zyn de oude, alomgebruikelyke en, by gevolg, de allerverftaanbaarfte Zinnebeelden der Wysheid, welke, by aanval en afweringe, in den kryg, hooggelyk van nooden is. Ter linkerzyde had men gefchilderd het Standbeeld van Hercules, insgelyks ter hoogte van zeven voeten, met zyne knots op de fchouders en het vloekgedrogt, de zevenhoofdige Hydra, onder deszelfs voetplanten· zynde dit eene prent van hoognoodige Opper-en Overmagt, ter beteugelinge van alle wandrogtelyke Ondeugden, die den Burgerftand ontrusten en benadeelen. Langs de zuilen van 't boveneinde der Schachten nederwaards hongen af allerhande werktuigen van Geleerdheid en Wetenfchappen, te weten, Boeken, Waereldklooten, Graadbogen, Verrekykers, Pasfers, Winkelhaken, Linealen, Pennen, Rollen Teekeningen van Vestingbouw, Poëfy en diergelyke. Wyders waren de Plinten, boven de Schachten, voorzien van Krul-en Tandwerk, naar den hedendaagfchen trant, terwyl de Kaplysten zig, naar evenredigheid, verbreededen, om het Dak en den van weerskanten fchuins oploopenden Gevel gevoeggelyk, en met zwier, te onderfchragen. De Zyzuilen, tot boven aan de opperste Lysten gerekend, waren drie en twintig voeten hoog boven hare Voetftukken verheven. Maar de Poort zelve kon, in het ligt, niet hooger uit den grond ryzen, als agtien voeten, rustende hare Zolderlysten op Zyposten, die bovenwaards, in uitwendig- rondgebrokene hoeken, met die Lysten vereenigd waren. Boven in den Gevel had men eene Nis gefchilderd, naar de niewste wyze, in eene fchulp omvat, agter welke jonge Oranje Telgjes fchenen uit te wasfen, en in dezelve den beroemden Mentor, in eene aanzienelyke heldengedaante voorkomende, die zynen Voedfterling, den jongen Telemachus, uit den tempel der Wysheid, die agter uit in 't verfchiet zig opdeed, naar den Tempel der Eere, aan welks drempel zy beide naderden, henen leidde. Elk verftandig aanfchouwer begreep, dat die fchildery, in een levendig en zeer verftaanbaar Historisch Zinnebeeld, niet anders bedoelen kon, als den Heer Hertog, Veldmaarfchalk, LODEWYK VAN BRUNSWYK-WOLFFENBUTTEL, die, de wyze en onvergelykelyke Voogd van Zyne Doorlugtige Hoogheid, onzen Erf-Markgraaf en Erfftadhouder, geweest zynde, ook nog niet ophoud, aan dien leergragen en allerbeminnenswaardigften

ſten Vorst, by het aanvaarden Zyner Hooge Erfelyke Eerampten, deszelfs getrouwen en heilzamen vriendenraad mede te deelen. Boven op zette men, behalven eenige bycieraden, in de Plaat zelve te zien, nog een Gevelſpits, waar in zig een hovenier vertoont, die eenen, door kunst gekweekten, Oranjeboom, met alle zorgvuldigheid, blyft begieten: terwyl de wolken dik worden, om hemelſchen regen van Goddelyke vrugtbaarmakinge, uit den hoogen, mildadiglyk neder te ſtorten. Op een geſlingerd en golvend lint, onder de ſchildery van Mentor en Telemachus opgehangen, leest men deze twee Latynſche zesvoetige Digtregelen, tot de Zinneprent toepasſelyk:

PERGE AGE, QUA DOCUIT MENTOR BRUNSVICIUS IRE,
PERGE VIA, TANDEMQUE PATREM SUPERABIS ULYSSEM.

Dit Puntdigt, voor Ongeletterde, van wegens de ſpraak, onverſtaanbaar, is ook teffens van dien aard, dat ſommige Geletterde, hoewel de aloude Romeinſche ſpraak eenigzints kundig, egter, alzoo zy onervaren in den aard der Latynſche *Epigrammata*, of Opſchriften, zyn, het niet euvel zullen mogen afnemen, als ik 'er hier, in 't Nederduitsch de volgende uitbreidinge van geve; en dus aan het oogmerk van Hunne Edele Agtbaarheden voldoe.

Ja! Jonge Vorst! Gae vry zoo voort,
Naar 't overleg en 't Heilzaam Woord
Van Uwen Mentor, druk zyn' ſtappen,
In 't klimmen op de ſteile trappen
Des Eerentempels, volg zyn raad;
Zoo zullen U ook, met der daad,
Alle onnaarvolgbre Heldenſtukken,
Met grooter Zwier en Glans, gelukken!
Zoo wint Telemachus beleid
Het van Ulysſes Dapperheid!

III

De derde Praalpoorte, welke door de Heeren geſchikt wierd voor de eerſte, welke Zyne Hoogheid op de Kay zou doorryden, wierd vervolgens ook zoo opgerigt, dat zy, by het uitkomen der Wyngaardſtrate, de treffenſte vertooninge mogte geven, dat is by den aanvang der verbreedinge van den oprit der Groote Brugge, ten Westen van den uitgang der Kapelleſtrate. Deze was van de Corinthiſe Bouworder en verbeeldde een treffelyk geſtigt van Graaw Arduin, opgehelderd met Geele Arduine Beelden en Loofwerken. Onder de Plinten zag men uitpuilende Krullen en Schulpen, dienende tot verhemelten, aan beide zyden voor twee, meer dan levensgroote, Zinnebeeldige Vrouwelyke Standbeelden, namentlyk de Liefde, met hare troetelkindertjes, ter regter- en de Hope, met haar anker, ter ſlinkerzyde. Boven de Liefde viel het oog op een driftje wolken, in het welk twee dartelende tortelduiven trekkebekten, doelende op de genoeggelyke en wellustige toegenegenheid en teederheid, welke het Gemee-

Pieter Bouckis pinxit — EEREPOORT IN DE WYNGAARD STRAAT TE VERE. — G. Sibelius sculps

EEREPOORT BY DE GROOTE BRUG TE VERE.

meenebest met alle getrouwheid toedraagt en altoos toedragen zal. Boven de Hope verheft zig eene moedige Adelaar, die hare kiekens voed met haar eigen bloed, in die gegronde verwagtinge, dat Zyne Doorlugtige Hoogheid WILLEM DE VYFDE ook, zelf zyn hartenbloed, tot heil van 't lieve Vaderland, in tyd van nood, zal willen opzetten. En wierden beide die verhevene Zinnebeelden met laurierkransſen bekroond, als, in der daad, zulke uitmuntende eigenſchappen afſchetzende, die onverwelkelyken lof, by alle welmeenende Nederlanders en by alle de volkeren der geheele waereld, onbetwistbaar verdienen. De nieuwsgierige oplettenheid der toekykers viel ook op twee andere Zinneprenten, welke op de voetſtukken der zoo even opgenoemde Standbeelden voorkwamen, als halfverhevene Beeldtenisſen, in 't Graaw Arduin. Te weten onder de Liefde openbaarde zig eene rype Ananas, uit welker kruin de groene kroon door eenen Krygsarm, uit de wolken zig uitſtrekkende, geligt wierd, om die vervolgens over te planten: ten einde daar door aan te wyzen, hoe de Aanbiddelyke Voorzienigheid van den Eewiggezegenden Alleenheerſcher den arm van den Heer Veld-Marſchalk heeft gelieven te bezigen en nog bezigt, om den eenigen Erfprins, uit het zoo voortreffelyk en, voor ons Gemeenebest, zoo aangenaam Huis van Oranje, insgelyks uit eene enkele rype vrugt, Willem Karel Hendrik Friſo, opgeſchoten, tydig en kunstig te verzorgen en te bewaren, tot dat hy nu, in den lusthof van ons Vaderland, op een groeizamen en vrugtbaren grond, word nedergezet. En hierom werd 'er dit Byſchrift aangehegt:

PLANTAM EX FRUCTU.

En dat is omtrend van deze beduidenisſe:

Hy gaart geen zaad, maar ligt
Een' Schoone en Frisſe Plant
Uit de Eèlſte Vrugt van 't Land,
Verrukkend' voor 't gezigt!

Onder de Hope ſtont een ſtekelige Dadelboom, die van verre hare vrugt aanbied, maar niet al te ligtvaardig mag genaderd worden, wil men zig aan hare ſtam niet kwetzen: met deze bygevoegde waarſchuwinge:

TUETUR ET OFFERT.

Dat is omtrend zoo veel, als of 'er gelezen wierd:

Te rug Vermetelheid!
Zy zal hare eer verweeren;
Maar Eerbied en Beleid
Kan volop, naar begeeren,
Haar' kostbre Vrugt beheeren.

G 't Wil

'T Wil zeggen, dat men, op geen onvoorzigtige en roekelooze manier, iets van de edelmoedigheid eenes Vorsten vergen moet, wil men deszelfs verontwaardiginge niet ten doele ſtaan: terwyl altoos de hooge gunst werkzaam blyft omtrend zulke, die de Prins begrypt, dat 'er geen misbruik van maken zullen. Wyders vond de Schilder goed, aan den binnenkant dier *Pedeſtallen*, van welke wy zoo even berigt gaven, dartelende en ſpeelzieke vliegende en zwevende Cupido's te teekenen, om het blymoedig vermaak, dat 'er in de oefeninge van Liefde en Hope is, te kennen te geven. Vervolgens deed men, op binnen ingewerkte Zyposten, eene ronde Toge rusten, in welker midden het Wapen van Zeeland te pryken ſtont. De Poorte was, onder dat Wapen, negentien voeten hoog in 't ligt en breed veertien voeten, terwyl het geheel gevaarte vier en twintig voeten breed en veertig voeten hoog vertoond wierd: gerekend tot aan den ſchedel van Prins WILLEM *den Eerſten*, wiens borstbeeld op den top der pragtige Koepeltent gezet is, welke boven in den Gevel der fraye Praalboge ſcheen opgeſlagen te zyn. Deze Tente was, behalven dat, boven en ter zyden, voorzien met boven uitſtekende en voorover hellende Krulpinanten van Geel Arduin, tot zeven in getale; zynde op dezelve gevestigd, neerdalende weêrzyds, naar rang van opvolginge, de borstbeelden van MAURITS ter regter-en van FREDRYK HENDRYK ter linkerzyde, en lager WILLEM DE TWEEDE en WILLEM DE DERDE, nog lager JOAN WILLEM FRISO en WILLEM CAREL HENDRIK FRISO, de doorlugtige Voorvaderen van onzen tegenwoordigen Erfſtadhouder. In de Tente zelve, welker pragtige gordynen lugtig opgekoppeld waren, zat de Jonge Vorst geharnast en met eene ſtaatzytabbaard, in de ſmaak der edele aloudheid, omhangen, zittende ook, ter wederzyde van Zyne Hoogheid, de ſes Steden van Zeeland, als Maagden verbeeld met Stedekroonen, iedere houdende nevens haar het byzonder wapenſchild van hare ſtemmende Stad, Middelburg, Zierikzee, Goes, Tholen, Vlisſingen en Veere, volgens de order van zittinge in de Staatsvergaderinge van ons Gewest; doelende zulks, zoo als elk begrypen kon, op de tegenwoordige geſteldheid der Hooge Regeringe van deze Provinçie, als beſtaande uit den Eerſten Edelen, teffens de plaats des ouden Zeewſchen Adeldoms bekleedende, met en benevens de Vroedſchappen der Steden, zoo even opgenoemd. Beneden deze aanzienelyke Vergaderinge las men op den voorgrond:

PRÆSIDEAT LÆTE PRINCEPS NASSAVUS UBIQUE:
ET SUPERET TOTUMQUE REGAT VIRTUTIBUS ORBEM!

Die twee Sesvoetige Latynſche regels heb ik dus, zonder my aan de woorden te binden, vertolkt:

Laat vry myn Markgraaf zig verheugen
Op 't Kusſen van den Zeewſchen Staat;
En in de Vierſchaar, in den Raad
En elders overal in liefde veel vermeugen!
Hy zitte en heerſche met gezag!
Hy dwinge, door zyn' deugd, zoo ver de Zonneſtralen
Met koesterenden Glans en heldre Gloren pralen:
De ganſche Waereld doe Hem hulde, dag by dag!

Al-

IV.

Allerverhevenst en, door een blymoedig uitkomend coloriet, alleruitmuntenst mogt men de Vierde Eerepoorte wel noemen, die, op last van Hunne Edele Agtbaarheden, vervolgens wierd opgerigt aan de groote Kraan, voorby het Kraanſtraatje, juist ter plaatze, daar zy de beste uitwerkinge kon doen, volgens de regels der Doorzigtkunde, op het oog van Zyne Doorlugtige Hoogheid en Hoogstdeszelfs Gevolg, by het uitkomen van de zoogenaamde Dubbele Huizen, en zonder in het minste te benadeelen het ruim en heerlyk uitzigt op de Rheede en de in 't verſchiet voorkomende Stroomen, aan 't einde der Haven, daar als dan, in een gevoeggelyken afſtand, het Gevlagde Oorlogſchip zig teffens moest openbaren, om de verrukkende verwonderinge des te kunstiger en aandoenelyker uit te lokken en, als het ware, te verbysteren. Deze Praalboge was van de Romeinſche Bouworder, voor het grootst gedeelte uit Geel Arduin van verſchillende bleekte, met Pilaren en andere Cieraden van Groen Alabast. Agteruit vertoonde zig een Muurwerk met Panneelen en uitkomende Lysten, gaande de ronde Toge en de Zyſtukken van den Statigen Doorgang met de platte wand in eens door. De wydte was, in 't ligt, van veertien en de hoogte van een en twintig voeten. Vierkante Voetſtukken ſchoten 'er weerzyds, elk ter breedte van vyf voeten, met ingewerkte Panneelen op de Plinten, alles van Graaw Arduin; welker zylingſche Pedeſtallen dus het geheel gebouw vier en twintig voeten breed deden zyn. De Voetſtukken, die ſes voeten uit den grond oprezen, waren de grondvestingen of dorpels, op ieder van de welke twee ronde Colommen, van, keurig gevlamd, groen marmer gezet waren, ter dikte van anderhalf voet in hare Schachten, en ter hoogte van dertien voeten, gerekend van het Voetſtuk af, of de Borstweringe, tot boven de kruin der Lelyen Kruicapiteelen; welke, uit dien hoofde, byna waterpas gemaakt wierden met de bovenlyste der Toge. En die dubbele Pilaren onderſchraagden, aan deze en aan gene zyde, eene vierkante Zuyl, of Fries, even ver met het Onderſtel vooruitſtekende, waarop die Pilaren gevestigd zyn; even of de oude Schacht van de vierkante Zyposten, door den Bouwmeester, met dat oogmerk, ware weggenomen geweest, om meer luister en ongelyk meer leven, door de naast elkander ſtaande Romeinſche Colommen, aan het Toskaansch Geſtigt by te zetten. De Toskaanſche Frieſen behelsden Schulpswyze Loofwerken van Blaaw Azuurſteen, in welke de merkteekenen, zoo der Oost-Indiſche Maatſchappy ter regter, als der West-Indiſche ter ſlinkerzyde, met zwarte letteren, vertoond wierden. Boven op de Zuil ter regter zyde zat derhalven een Chinees Koopman met een Papegay op den vinger, ſcharlings met de beenen op den grond, naar de wyze der Oosterlingen; terwyl hem eene Juffer, met eene Scheepskroon op het hoofd, en dus de Scheepvaart verbeeldende, en hebbende eene Stuurmans Graadboge in de eene, met de andere hand op den ſchouder klopt, als willende met hem handelen over de pakken ſtukgoederen, die, by hem leggende, Chitzen en andere kostelyke Kleederſtoffen van China en de omliggende Gewesten aanduiden. Boven op de andere Zuil ſtond Mercurius, het gewoon Mannelyk Zinnebeeld van den Koophandel, met een zakje ſtofgoud in den regter vuist, 't geen hy van de Afrikaanſche Kusten medebragt en met den ſlangenſtok in de andere hand, in eene reisvaerdige houdinge, om fluks weder weg te vliegen naar Europa, terwyl hem eene Amerikaanſche Maagd, met een beſchilderd aangezigt, ſchynt op te houden en ſuikerriet te vertoonen, mitsgaders gekuipte vaten met Tabak, Cacao en andere voortbrengſels van het Niew Waerelddeel, zyner aandagt en winzugt dubbel waardig;

dig: zynde deze afbeeldinge, buiten twyffel, een zeer gevoeggelyke en verſtaanbare Schildery van den West-Indiſchen handel. Midden boven den doorgang der Praalpoorte vond men, als een Sluitſtuk van 't beneden Gewelf, wederom het Wapen der Stad Veere, en agter het zelf, zig, weerzyds verſpreidende, een golvend lint in Blaaw Marmer, aan het welk afhongen vier Koninglyke Wapenſchilden, te weten van ENGELAND en FRANKRYK ter regter-, en van SCHOTLAND en DENEMARKEN ter linkerzyde. Wy hebben het Ridderteeken van den Groenen Distel voor Schotland geſteld, om behalven, de Koninglyke Majesteit, die uit het Wapen van Engeland en Groot-Brittanje kennelyk is, ook teffens de Edelen en Pairs van Schotland, met toeſpelinge op den *Vryen en Schotſchen Stapelhandel*, in deze Stad opgerigt, te bedoelen. In het Lint, aan het welk die Wapenſchilden zyn opgehangen, las men dit Latynsch Opſchrift:

QUATUOR INSIGNIS REGNORUM URBS PARVA FAVORE.

Dit Opſchrift moet allen, die de Tale der Geleerden verſtaan, en nogtans niet byzonderlyk gevat zyn op de oude voorregten en lotgevallen der Stad, wat duister en raadzelagtig voorkomen. Mogelyk zal dit Nederduitsch eene klaardere beteekenisſe opleveren:

Deez' kleine Koopſtad werd weleer,
Van Vier beroemde Koningryken,
Begunstigd en bevoorregt, meer
Als grootſer Steden, die aan Y en Maze pryken.

En, op dat deze myne Beſchryvinge niet te wyd uitdye, moet ik hier verlof vragen, om mynen Lezer naar REIGERSBERGE, BOXHORN en SMALLEGANGE te wyzen, daar de Voorregtbrieven, op welke dat Opſchrift doelt, te vinden zyn*: gelyk wy ook genoodzaakt worden, ter bekortinge, nog andere en meer aanmerkenwaerdige byzonderheden, die in dit werkje gevoeggelyk konden geplaatst worden, met een diep ſtilzwygen voor by te ſtappen. Uit het ſluitſtuk der Togen hongen, nederwaards in 't ligt van den ſtatigen doorgang, en waren ter zyden vastgehegt Bloemfestonnen van Geel Arduin, verbeeldende den voormaals gewenschten Bloeiſtand des Koophandels alhier. Wyders, boven op de lyst van het Middelpand, verhief zig een pragtig Koepelſtuk met beneden inwaards-gebogene Pilasters en eene, opwaards in 't midden ſlaawgebogene, Toge, makende dus eene Gevelnis van tien voeten hoog en van even dezelfde breedte. Boven in de Nis zag men Neptunus, den vercierden Zeegod der gryze aloudheid, op zyne ſtatige Schulpkar met moedig zwemmende Zeepaarden beſpannen, den Drietand, als een teeken van zyne Opperheerſchappy over het vloeibaar Element, aan eenen gewapenden Jongeling overgeven; terwyl 'er, in 't verſchiet, eenige Zeeſchepen van Oost en West met Prinçevlaggen en volle zeilen komen aanbruisſchen: even of zy den Held, in zynen aanval op Neptunus, te hulpe kwamen. Eindelyk op den Koepel verhief zig, tusſchen twee fraye Vaſen, het Wapen van den Heere Markgraaf,

(*) Zie anders, in 't kort, den Heer ANDRIESSEN, Inhuld. bl. 20 en 21.

EEREPOORT AAN DE HAVEN TE VERE.

graaf, zoo groot, en met zulke levendige en helder opkomende verwen geschilderd, dat het scheen, als of dit het voornaam stuk was, dat 'er vertoond wierd. Staande Leewen met dreigende klaawen hielden het heerlyk Schild vast, als willende niet gedogen, dat het iemand, anders als met diepen eerbied, naderde. Agter en boven uit staken golvende en lugt uitwayende wimpels en vlaggen, en, in den top, eene wezentlyke niewe en groote Prince standaardvlag, die door een lugte koelte wakker wierd uitgezet, even, als of ook de Hemelsche Voorzienigheid aldus, door den Wind, hare Goddelyke goedkeuringe wilde te kennen geven en deze Eereteekenen grooter luister byzetten. En gaven alle deze Vlootverçierselen, met en benevens de velerhande werktuigen van schutgevaarte, op de Oorlogschepen gebruikelyk, verstaanbare vertooningen op van het Admiraal-Generaalschap, aan Zyne Hoogheid erfelyk toebehoorende. Eindelyk dit was het Puntdigt, dat de heerlyke schilderye sprekende maakte, in het Nederduitsch opgesteld, ten genoegen van het volk.

ZOO VER DE VLAGGEN VAN DEN STAAT,
GE-EERD BY ALLE UITHEEMSCHE VOLKEN,
'T GEVAAR VAN KLIPPEN, WIND EN KOLKEN
ONTWAYEN, STOUT OP VRAGT EN BAAT:
ZOO VER DE ZEE-LEEW HOLLE BAREN
ONTZWEMT EN 'T KOOPZIEK NEDERLAND
ZYN' ZEILEN STRYKT AAN 'T VREEMDSTE STRAND;
ZOO VER MAG ELK BLYMOEDIG STAREN
OP 'T HOOG GEZAG, DAT GY, O VORST!
BY ERFREGT, OP DE SCHOUDERS TORST.
BEKNEL, BEROEMDE PRINS, DEN DRIETAND, DAT WY MOGEN
MEER OP U, ALS OUD ROOME OP GOD NEPTUNUS, BOGEN.

V

Voor de Vismarkt wist men niets levendiger en geschikter uit te denken, als eene Grot van Klipsteen, zoo Geel als Rood, op eene ruwe wyze eenen doorgang makende, en ter zyden met verschietgezigten voorzien. De groote openinge van de Klip vertoonde zig zeventien voeten hoog en omtrend twaalf voeten wyd. De Zylingsche en binnenwaards, door andere Klipgevaarten, afgebrokene doorzigten waren derde half voeten wyd en dertien voeten hoog, op grondstukken van drie voeten hoog en by de zeven voeten breed, welke met Zeewier en andere watergroente bemorst en begroeid waren. En binnen de spelonkswyze openingen der Zyzuilen van de Klip zag men tafelsgewyze klipblokken, op welke van weêrzyden eene wit marmere Zwaan zat, waterspuwende en dus eene Fontein of Waterval veroorzakende. De vreedzame Zwaan, die zig alleen met visschen ophoud en nimmer twist berokkent, kan evenwel zelf, volgens het berigt van ARISTOTELES,* den aanvallenden Adelaar, verweerenderwyze overwinnen, altoos onzydig blyvende, ten zy men hem de

H moe-

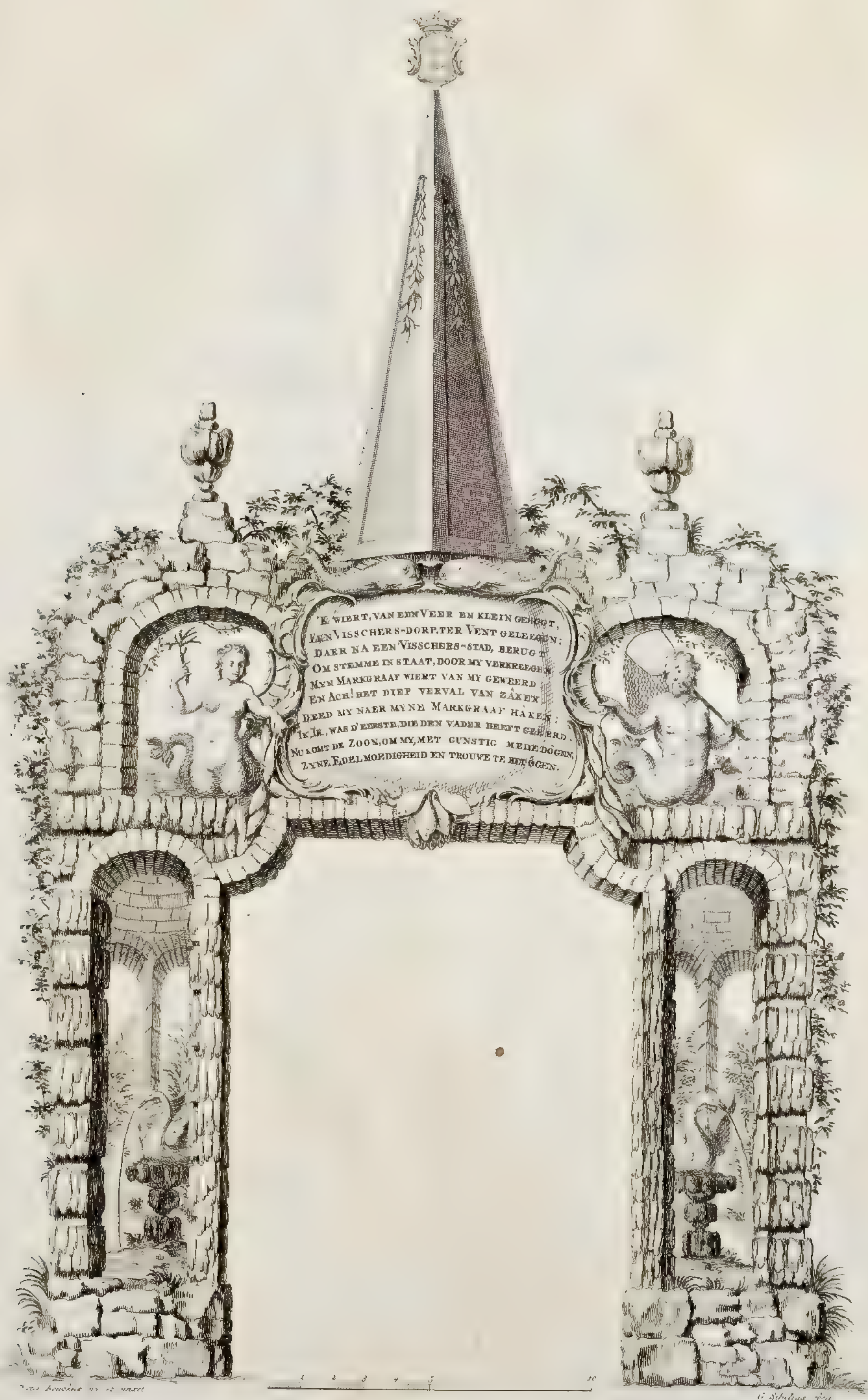
* De Histor. Anim. L. IX. C. 12. T. 1. p. m. 1054. De zang der Zwanen voor hare dood, by gemelden Wysgeer, volgens eene Poëtische overleveringe, vermeld, koomt thans allen Natuurkundigen zeer fabelagtig voor.

moedige heerschappy en het jagtregt op de wateren, met geweld, ontrukken wil. En zoo vind men hier een gepast Zinnebeeld van den Vischhandel en het Zee en Waterregt, dat de Visschery en Vent ten voordeele dezer Stad beveiligen moet en verbeteren. Het Sluitstuk, midden in de Lyst der Eerepoorte, verbeeldde eene school visschen, gelykerwys ook de Schulpnis boven in den Gevel, ter zyden met kleine visfen, en opwaards met twee dolfynen omgeven was, alle, als uit wit albast gehouwen. Ook wierd deze Nis vastgehouden van eene wit marmere Meermin, ter regterzyde, hebbende zy eenen Koraalboom in de hand, en ter linker-, van eenen eveneens geschilderden Meerman, die een schepnet op zyne schouders droeg. En waren deze, als wit marmer vertoonende, standbeelden wederom geplaatst onder doorschynende verwulven van grotwerk, welker bovenste gedeelte twee geele vasen onderhield, zynde voorts rondom met wier, biesen, kroos, riet en andere zeegroenten omhangen. Midden op rees eene blaawe torenswyze spitze, in den top verçierd met het Wapenschild van de Stad Veere. De aanzienelykheid van deze stoute en, naar den eisch der zaken, ingerigte Praalboge was, met de spitse zamen gerekend, twee en veertig voeten hoog, en besloeg, in de breedte, weinig minder, als vyf en twintig voeten. De bedoelinge van den geheelen omslag wierd ook, door het volgend Gedigt, te kennen gegeven, in het welk de Stad, voormaal zeer berugt door hare voordeelige en ryke visvangst, dus sprekende, word ingevoerd.

'K WIERD, VAN EEN VEER EN KLEIN GEHUGT,
EEN VISSCHERSDORP, TER VENT GELEGEN:
DAAR NA EEN' VISSCHERS STAD, BERUGT
OM STEMME IN STAAT DOOR MY VERKREGEN.
MYN MARKGRAAF WIERD VAN MY GEWEERD;
EN ACH! HET DIEP VERVAL VAN ZAKEN
DEED MY NAAR MYNEN MARKGRAAF HAKEN.
IK, IK WAS DE EERSTE, DIE DEN VADER HEEFT GE-EERD:
NU KOMT DE ZOON, OM MY, MET GUNSTIG MEDEDOGEN,
ZYNE EDELMOEDIGHEID EN TROUWE TE BETOGEN.

VI

De Sesde Boge, welke met allen haast wierd opgeschilderd, was van de Toskaansche Bouworder, met Graaw-Arduine Lysten en Pedestallen, Panneelen van wit Marmer, gelyk ook het Beeldwerk boven op de Kap, terwyl, behalven de Kandelabers van Roode Steen, het overig Loof- en Beeldwerk vertoond wierd, als uit Geel Arduin gehouwen. De vierkante Zyzuilen waren wederom, gelyk uit de nevensgaande Kunstplaat gezien kan worden, even gelyk die van de Praalboge buiten de Zandyksche Poorte, met allerhande speeltuig behangen, op dat men daar mede mogt aanduiden de verdubbelende blydschap, welke groot en klein gevoelen moest, wanneer *Zyne* HOOGHEID de Markt en het Stadhuis zou beginnen te naderen, om gehuldigd te worden en hulde te ontfangen. De Kapiteelen en Opperlysten der Zyzuilen, ter hoogten van een en twintig voeten, vattende in hare Kornisfen binnenwaards de ron-

EERE POORT OP DE VISMARKT TE VERE .

EERE POORT IN DE OUDE STRAAT TE VERE

ronde Booglyst, of Toge, welke, in 't midden met eene fluytſchulp voorzien was, ter hoogte, in de kruyn, van zeven en twintig voeten. En op zulke eene wyze kon de Boge, van wegens de doorzigtkundige vertooninge eener aanzielyke dikte van het Geſtigt, zoo ter zyden als in 't verwulf, breed in 't ligt dertien voeten en hoog twee en twintig voeten vallen. Boven op het Gevaarte zag men een plat ſtuk met pinanten, die ook beide met ingewerkte panneelen verçierd waren en, in dezelve, met nederhangende Feſtonnen opgetoyd, onderſchragende teffens twee fraye Vaſen, of Potten, die 'er wederzyds op te pronken ſtonden. Voor dat vierkante Dak ſchoot uit, als eene Gevel, een Voetſtuk met een platte Lyst, ter breedte van elf voeten, waarop een ſchulpswys Tafereel, ter hoogte en breedte van agt voeten, was opgerigt, het volgend Gezang vervattende, met duidelyke letteren daar op geſchilderd:

JUICH AL WAT JUICHEN KAN
EN ZING DEN PRINS TER EERE,
DAT NIETS DE KLANKEN KEERE,
DE GALMEN STEUITE VAN
DE VEERSCHE BURGERYE,
DIE NIMMER NAAR WAARDYE,
ORANJE EN WEILBURG ZAL
VERHEFFEN MET GESCHAL.

Ter wederzyden van die Nis zag men driften wolken, en daar in vliegende, ter eenre zyde een Engel, ter andere zyde de Faam, elk op eene bazuin blazende, ten blyke, dat de wensch der Gemeinte eenparig daar op uit kwam, dat zig Hemel en Aarde over deze heuggelyke gebeurteniſſe mogten verblyden. En was de eenvoudigheid dezer Poorte [welke in de korte Oudeſtraat, gelyk met de Westhoeken van den zoogezegden Ryken Dyk en den Berg was opgerigt, op een behoorlyk vooruitzigt van den dray, om van de Vismarkt in de Oude ſtrate te komen] daar toe dienstig geoordeeld, om den Jongen Vorst zoo veel te kragtiger en aangenamer te treffen, by het ontdekken van de pragtige Geſtigten, die hem vervolgens op de Groote Markt bejegenen zouden.

VII

Trouwens, omtrend midden op de Markt, deden Hunne Edele Agtbare vervaardigen eenen plegtigen Praaltempel, wederzyds doorzigtig en met gelykvormige Triomfpoorten voorzien, die overgenomen werden uit die, welke de Zegenpralende Romeinſche Veldheeren oudtyds, by de Zegenſtatien doortogen, van welke men eene heerlyke Afbeelding vind by *Pitiscus*, in zyne treffelyke uitgave van den Romeinſche Historieſchryver *Suetonius*.* De Lezer ziet dien Tempel in de Zevende Kunstplaat, hier nevens geplaatst, alleen in 't verſchiet om dat 'er de Toeſtel van het Vuurwerk aan de Oostzyde mede vereenigd word, welks Vuurwerks beſchryvinge wy in ons verhaal van de Inhuldiginge zelfs zullen inlasſen. Alles was van de Romeinſche Bouworder, met Pinanten van witte druipende Klipſteen en Kandelabers, Plinten, Vleugels en Lysten van

* Tom. I pag. 136

Roode druipende Klipſteen, zeer aangenaam afſtekende by het Geel Arduin van het Loofwerk en de Beelden, het Metaalkoleur der Harnasſen en Wapenrustingen en het Lak der opgekoppelde Gordynen, binnen het ligt van de Boge zylings nederhangende, mitsgaders by het ſchalieblaaw van het Koepeldak, dat, op eene trotſche wyze, boven uit rees en eene keurige driehoekige Torenſpitze boven zig had. De Boge zelf was in 't ligt, beneden de goudene Franjes der pralende Gordynen, twintig voeten hoog en veertien voeten breed. De vooruitſtaande en zylings uitſpringende Zuilen met hare Voetſtukken en borstweringen, waren, beneden de Kapiteelen, ook twintig voeten hoog. De Kapiteelen zelf, met hare Plinten en Lysten, verhieven zig, nog eens twee voeten hooger, gelykerwys ook de fraye opwaards gekromde Toge deed, welke, in het midden, met eene vooruitſtekende *Volute* of Doriſche Krul opgetoyd was. Boven de Zypinanten, zag men halflyvige volle wapenrustingen, zittende op twee kartouwen, en boven uitſtekende kwartiervanen, vliegende vaandels, ſtandaarden, pieken, hellebaarden en ander oorlogstuig. Het ronde koepeldak was ſeshoekig en, aan den Voorgevel, vloog eene Trompettende Faam, wyzende op deze Latynſche regels, die ik, van den edelen en beroemden Napolitaanſchen Puikdigter SANNAZARIUS, heb overgenomen, zynde door hem gemaakt, ter eere van zynen Doorlugtigen Begunstiger, Koning FREDERYK, naderhand Hertog van Anjou.

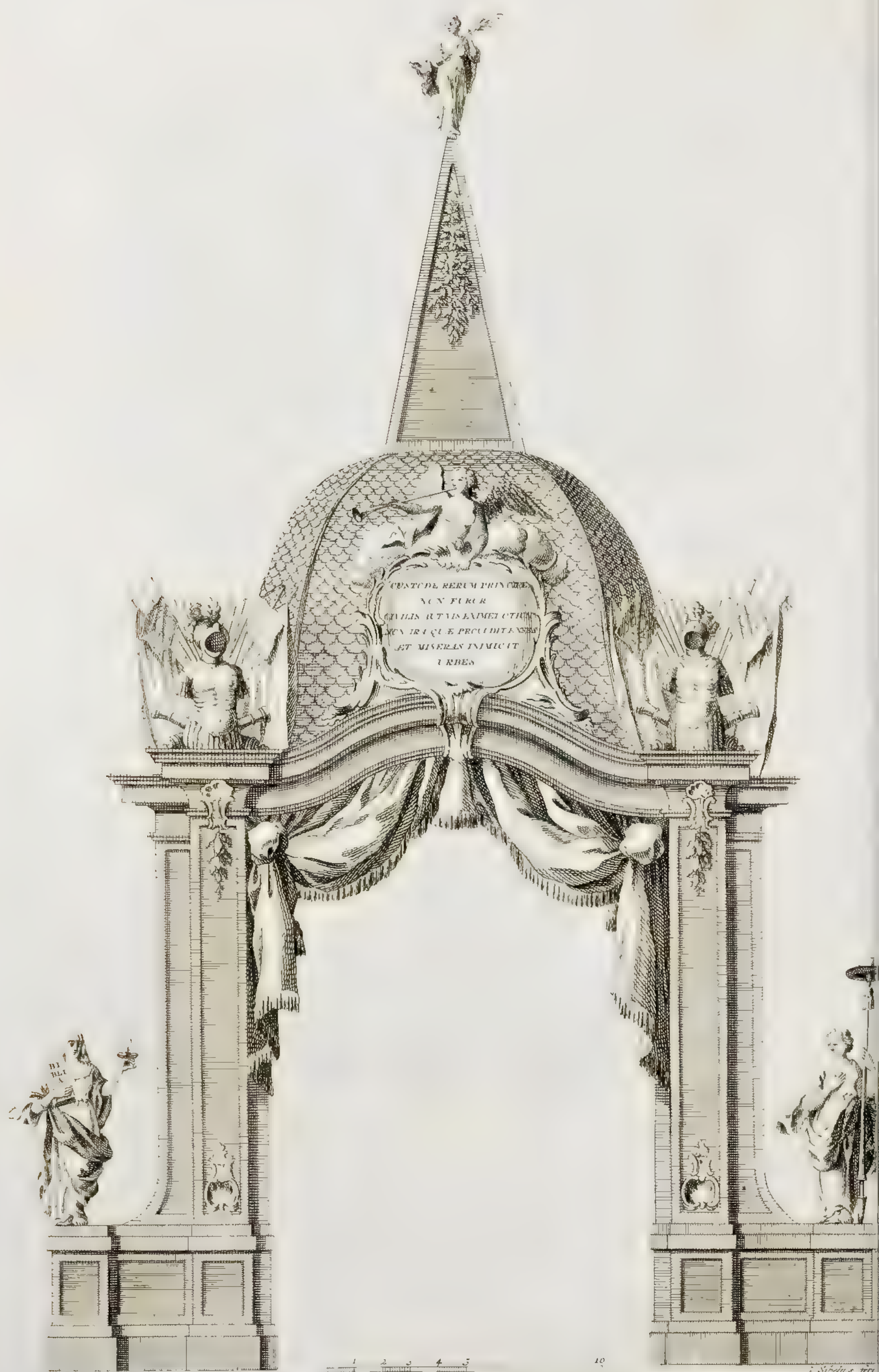
PRINCIPIS NOSTRI DECUS ATQUE LAUDES
FAMA, PER LATAS SPATIATA TERRAS,
EVEHAT, QUA SOL ORIENS CADENSQUE
FRÆNA RETORQUET. *

De ongeletterde Menigte zal, uit myne Vertolkinge, den zin en het oogmerk van het Latyn mogen afnemen.

Triomf! de Faam verheffe langs zoo meer
De lofſpraak van myn hooggeſchatten Heer,
Als zy alom, op 't waereldrond, een keer
Door Land en Steden
Gedurig doet, zy blaze met geweld,
Zy zinge myn' Oranje, Neêrlands Held,
Zoo ver 't geſpan des Zonnewagens ſnelt,
Nooit moê gereden!

De deftige en meer dan levensgrootte Standbeelden van Geel Arduyn, welke op zylings uitſpringende Voetſtukken ſtonden met het voorkomen, ten zuidwesten, naar het huis van den Heer Oud Burgermeester GODIN, waren de *Getrouwigheid* ter regterzyde, met haar hondje in den arm, en ter linker de *Ingetogenheid*, eenen paardenteugel en gebit in de hand houdende. En boven op de Spitze, welke de beide ruggelings tegen elkanderen ſtaande Eerepoorten vereenigde, ſtond de *Vrede*, een Geel Arduine Standbeeld van vyfde half voet, met

* JAC. SANNAZARII Opp. p. m. 142.

EEREPOORT MET ZYN ZIGHT NA STADTHUYS TE VERE.

P.r Bouckels delineavit et pinxit

G. Sibelius fecit

EEREPOORT EN VUURWERK OP DE MARKT TE VERE,
MET HET ZICHT NA HET HUYS VAN D. H.r BOR.r GODIN.

IX

De zorge van de Edele Agtbare Heeren, met het beſtellen der Eereçieraden belast, was ook eindelyk voor al gevestigd, op het doen vervaerdigen van een Vorstelyk Verhemelte, agter en boven de Peuye van het Stadhuis, onder het welk de Heer MARKGRAAF zig, op de allerplegtigſte en heerlykſte wyze, eenen geruimen tyd zou moeten onthouden. Dit Eeren-Geſtigt wierd dan, met Hun Ed. Agtb. goedvinden, in dezer voegen toegeſteld. Eene vierkante Blaaw Marmere Muur, naar de hedendaagſche Bouworder, werd tegen het Stadhuis geplaatst, zoo dat 'er de deur van het Stadhuis in open bleef, en deze Muur werd, ten wederzyden, voorzien met uitſpringende Pinanten, boven welker Kapiteelen fraye vaſen, of potten, te pryken ſtonden op hare voetſtukken. Op den eenen vleugel, buiten de Pinanten, ſtond de *Voorzigtigheid* met haren ſpiegel en ſlang, en op de andere de *Stantvastigheid*, die eene Colom, met klimop omſlingerd, vastelyk en klemmende blyſt omarmen, alles, naar den ſchyn, van keurig melkwit Alabast. De Muur zelf tusſchen de Pilaren vertoonde, in opwerk, een landſchap, dat, voor een groot gedeelte, door de opgekoppelde Gordynen van de *Daïs*, of het Verhemelte, bedekt wierd en aan het gezigt ontnomen. Evenwel kwam ter regterzyde de *Vrede* eenen hoorn des overvloeds, en ter linkerzyde *Mars*, bondelbylen aandragen, en dit laatste, tot een teeken van gezag, dat door manmoedige krygsbedryven behaald word: gelyk by het verwerven van onze duurgekogte Vryheid gebleken is. Wyders was de borstweringe, als 't ware van Graaw Marmer, met Graaw Arduine Plinten, vertoonende zig de Kandelabers en Lysten van Geel Arduin, gelykerwys de Deurposten en de Nis boven de Deur, ook van Geel Arduin, ſchenen opgemaakt te zyn. De Kap en Gordynen, die met Lak keurig waren beſchilderd, voorzag men ook met goudene Franjes en Falbalaas, gelyk ook de opkoppelkoorden met ſchoone goudene kwasten verheerlykt wierden. Onder 't Gehemelte, op het welk de *Geregtigheid* in Wit Marmer afgezet was, en wel even boven de voordeur van het Stadhuis, was eene Nis gemaakt, gelyk reeds is aangemerkt, en boven in dezelve het gewoon teeken, door 't welk de Schilders de H. Drie-Eenheid en het Aanbiddelyk Opperwezen, dat anders niet mag afgebeeld worden, met oorlof der allerſtrengſte Godgeleerde, dikwerf te kennen geven, en rondſom vertooningen van zwevende Engelen, die het Ontoegankelyk Ligt aanbidden. Onder dit Zinnebeeld plaatste ik, met welnemen en goedkeuringe van myne Heeren, dit ernſtig en aanmerkelyk Gebed:

JEHOVAH, ZIE UIT 'S HEMELS TRANSSEN,
  EN SCHIET OP 'S VORSTEN SCHEDEL NEER
EEN REINEN STRAAL VAN LIEFDE-GLANSSEN!
  HY ZWEERE, ALS MARKGRAAF, TOT UWE EER!
ZOO ZAL HEM 'T REGT, ALS SCHUTSHEER, GROETEN;
DE VRYHEID LAGCHEN AAN ZYN' VOETEN!

X

Eindelyk hadden ook de Weeskinderen voor het Weeshuis, in de Warwykſche ſtrate, opgerigt eene Groene Boge met eene eenvoudige Toge en ſmalle een-

DE DAÏS EN EERSIERADEN VOOR HET STADHUIS TE VERE.

EERE-POORT OPGEREGHT DOOR DE WEES-KINDEREN TE VERE.

eenvoudige ſtanders, hoog, in 't ligt, twintig voeten en breed veertien voeten, en, voor het overige, in eene vry goede ſmaak. De groene Zyſtanders, ter hoogte van drie-entwintig voeten, prykten wederzyds met eene Prince vlag, en, midden op het Toogvormig Voordak, ſtond een Gekroond Hart, met pylen doorregen, komende wederzyds uit de wonden een Oranje Lint, zoo dat het geheel Gevaarte, in 't midden, twee en dertig voeten hoog zig verhief, met deze beryminge, zoo men zegt, van eene kundige hand, in den Gevel.

ORANJE PRAALT NIET SLEGTS OP 'T ARMEN WEEZEN KLEED:
HY VOND ORANJE IN 'T HERT, AL WIE ONS HERT OPSNEED:
'T HERT OFF'REN WY DEN VORST: DAT'S AL, DAT WY VERMOGEN;
ONZE ARMOE TART HIER MEE DE PRACHT DER EEREBOGEN.

En, alhoewel Hun Edel Agtbaarheden, 'er niet op geſtaan hadden, dat de Burgery, voor eigene rekeninge, ſoortgelyke Groene Bogen oprigtte, welke de evenredigheid met de kostbare en uitmuntende Eerverçierſelen, door Hun Edele Agtbaarheden beſteld, zouden gemist hebben; zoo wierd evenwel deze daad der Arme Kinderen zeer geprezen, en is, uit dien hoofde, hunne Boog hier nevens in prent gebragt en hier ter plaatſe beſchreven.

Terwyl nu alle die openbare Eervercierſelen vervaerdigd wierden, benyverden zig de Heeren

Mr. JOHANNES MARINISSEN, en
JAN CORNELIS CONVERT

als daar toe verzogt zynde, met het monsteren, doen drillen en in order brengen van de vier Burger Compagnien, welke vervolgens, behoorlyk en evenredig gewapend, den vierden Pinxterdag, gezamentlyk geſchaard wierden op de Markt en ten overſtaan der Heeren Burgermeesteren, als Collonels, die krygsplegtigheden, tot genoegen, verrigteden, welke zy, op den gewenschten dag der Inhuldiginge, zouden moeten doen. Ook hadden Wet en Raad, ter vermeerderinge van den luister en ter bevorderinge der geregeldheid, reeds op den 10 Mey, de oudſte Capiteinen Mr. *Bernard Laurens de Beaufort*, Oud Schepen en Penſionaris Honorair en *Paulus Meyn* Oud Schepen en Raad, met de waerdigheid en rang van Luitenants Collonels vereerd, en verdere opklimmingen en aanſtellingen van Officieren gedaan: gelyk ook Hun Edele Agtbaarheden, by tyds, de noodige orders aan de Bezettinge gegeven hebben, zoo aan het Battaillon Infantery, als aan de Artillery, om in alles de beste mogelyke ſchikkinge te bepalen: gelyk uit het vervolg blyken zal, dat geſchied is. Ook wierden de Heeren van de Admiraliteit verzogt, om den Heer Capitein *Jan van Kruinen*, van het Oorlogſchip de Jonge Prins, op de rheede liggende, te gelasten, dat zig, in het regelen der Eereſchoten zou ſchikken naar de ſchikkinge van de Stadswallen, om, op de begroetingen van het Schutgevaarte der Stad, aanſtonds de zyne te laten volgen

Tot het beramen, verzorgen en doen vervaerdigen eener heerlyke en zuivere Eere-maaltyd voor Zyne Doorl. Hoogheid en Hoogstdeszelfs Gevolg, waren, van wegens de Regeringe, benoemd en verzogt de Heeren

LAURENS NEBBENS, Regeerend Burgermeester, en
Mr WILLEM SCHORER, Oud Burgermeester en Gecommitteerde Raad,

die zig dan ook, met eene ongeloofelyke aanhoudendheid en naawkeurigheid,

daar op hebben toegelegd, om alles, in de eerste smaak en edelste juistheid, te doen bereiden.

En ten einde alle wanorders voor te komen, waren de Heeren

HENDRIK MILET, en
GUILIAUME FREDRYK GODIN

verzogt geworden, ter beheeringe van alles, wat tot het bestel der noodige Stallen en Voeragie voor de Koetzen en Paarden van den Trein noodig zouden oordeelen: zullende, ter uitvoeringe der orders dien aangaande, eenen der Stads Bodens gebruiken. En, met dat zelfde uitzigt, namen de Heeren

MAXIMILIAAN NOLST, en
Mr. NICOLAAS MATTHÆUS D'ASSONVILLE, van *Brigdamme*.

by verzoek van de Regeringe, op zig, de toegangen der Stad, langs de verscheidene wegen, met slagtboomen te doen afsluiten, daar die dienstig zouden zyn, om den Zandykschen en Middelburgschen weg vry te houden, voor den trein van Zyne Hoogheid; te weten den weg, die van Wulpenburg op Zandyk uitloopt, de Boschweg, daar zy by Zandyk uitkoomt, de Cingel naar de Arnemuidsche Poort strekkende, by het Wagenplein, en ook de Cingel by de Warwyksche Poort, op de Sluys van den Watergang. Gelyk ook die Heeren zorge droegen, dat die slagtboomen, op den dag der Inhuldiginge, zouden bewaard en bezet worden, door jonge Manschappen uit Zandyk, daartoe te voren opgeschreven.

In betrekkinge tot de Avondverligtingen en Vreugdevuren, hadden Wet en Raad de allergevoegzaamste toebereidzelen in het werk gesteld. De Heer

Mr. CORNELIS GODIN, Oud Burgermeester; Schepen en Raad,
mitsgaders Bewindhebber der Oost-Indische Compagnie,

was vriendelyk verzogt geworden, om nu ook, gelyk by de Inhuldiginge van den vorigen Prins Markgraaf geschied was, zyn huis te willen leenen, en aan den jongen Vorst gelegenheid te geven tot het bezigtigen van het Vuurwerk, dat op de Markt in een behoorlyken afstand zou worden afgestoken; 't geen Zyn Edel Geboren met alle bereidwilligheid toestond, betuigende, hem daar door de hoogste eere en het streelenst genoegen te worden aangedaan. Edog, wat de Verligtingen der vensters en gevels op de Markt aanbetrof, Hun Edele Agtbaarheden verboden, dat zulks, van het Stadhuis af en gelyk aan, langs de overzyde, niet geschieden zou Zuid Oostwaards (ten einde daar door het Vuurwerk zynen glans niet verliezen mogt) voor ten tyde, na dat het zelve geheel en al zou zyn uitgevoerd. En verboden Hun Edele Agtbare verder het aansteken en branden van Pektonnen, Pekkransen, Peklepels en zoortgelyke gevaarlyke brandstoffen, ook het afschieten van Pistolen, Snaphanen, Canonnetjes en diergelyke: vergunnende ook, niet voor den volgenden avond, om zwermers, vuurpylen en andere vreugdevuren aan te steken; ondertusschen op de Brandspeuiten en alles, wat dat daar toe behoort, by onverhoopte ongevallen, de noodige orders gesteld hebbende, om ten eersten by der hand te zy- *

DE

* De Heer Mr. JOHAN MARINUS CHALMERS had, in het ontwerpen van het Reglement, daar wy het hoofdzakelyke tot hier toe hebben uitgetrokken, ten overstaan der Heeren Regeerende Burgermeesteren DE VRIEND en NEBBENS, Oud Burgermeester GODIN, Gecommitteerde Raad SCHORER en Staten Generaal VAN BRAKEL, de penne gevoerd. Zyn Ed. Gebor. was toen nog Secretaris van de Rekenkamer, dog is, 's anderen daags na de Inhuldiginge alhier, tot Secretaris van 't Land, op aanpryzinge van Zyne Doorlugtige Hoogheid, naar verdiensten, bevorderd, in welke betrekkinge ook de Inhuldiginge te Vlissingen, 's daags na Zyne aanstellinge, heeft bygewoond.

DE INHULDIGINGE.

Nu komen wy tot een verhaal van de Inhuldiginge zelf, en van alle merkwaerdigheden, die daar mede zyn gepaard gegaan.

Op den twee-en-twintigsten Mey, voor den middag, begon men de Kerktorens in Noordbeveland, Wolfaartsdyk en Zuidbeveland met uitgestokene vlaggen te zien pryken, 't geen wel haast door Arnemuiden, deze Stad, en vervolgens ook door Middelburg gevolgd wierd; gelyk ook, in der daad, kort daar op de Zeilen van Zyn Hoogheids Jagten en byhebbende Vaartuigen, met de wimpels en heerlyke vlaggen zig agter Kortgene, in de Zandkreek, begonnen op te doen en met een aangename koelte naderden, om de eerste verwellekominge te ontfangen van het groot Zeewsch Staten-Jagt, in 't welk de Heer

Mr. WILLEM VAN CITTERS,

toen nog Raad-Pensionaris van 't Gewest en de hooge bedieninge van Eersten Edelen teffens, van wegen den Prins Erfstadhouder, waarnemende, Zyne Hoogheid te gemoete voer, om Hoogstdenzelven op te halen, en langs het Sloe, over het Vlakke (daar een aanzienelyk getal Oost- en West-Indische Koopvaarders, naar scheepsgebruik, den verschuldigden eerbied voor hunnen Opper-Bewin hebber betoonden,) wyders, door Welzingen, in de Haven der Hoofd-en Hofstad Middelburg te begeleiden: alwaar Zyne Doorlugtigste Hoogheid, wegens het laag water, by de Zaagmolens, voet aan land gezet hebbende, dien zelven avond gelukkig aankwam, en, op eene allerdeftigste en statigste wyze, wierd ingehaald

's Anderen daags kregen de Heeren Afgevaardigde uit de Magistraat en Raad dezer Stad ook plegtig gehoor by Zyne Hoogheid, in het Hotel te Middelburg, zynde dit Gezantschap bekleed door de aanzienelykste Hoofden en Leden der Regeeringe:

JOHANNES DE VRIEND, Regerend Burgermeester,
LAURENS NEBBENS, Regerend Burgermeester,
Mr. CORNELIS GODIN, Oud Burgermeester,
Mr. WILLEM SCHORER Joh. Ass. Fil. Oud Burgerm. en Gecom. Raad,
Mr. JOHAN MARINUS CHALMERS, Raad en Secret. van de Rekenkamer,
PHILIP JACOB BARON VAN BRAKEL, Raad en State Generaal.

En waren die Heeren vergezelschapt van den Heer Raad en Pensionaris

Doctor JACOBUS REYNOUTS,

die, van wegens Hun Ed. Agtb. het woord voerde en deze gepaste en kragtige Aanspräke deed:

DOORLUGTIGSTE HOOGGEBOOREN VORST EN HEER!

De Magistraat en Raadt van Uw Hoogheids Stadt en Marquisaat van Vere, met de sensibelste blydschap aangedaan, over het lang gewenscht geluk, 't geen sy thans geniet; daar Uwe Hoogheid deze Provintie met desselvs Hooge tegenswoordigheid heeft gelieven te vereeren; heeft ons gecommitteert, om Uwe Furstelyke Doorlugtigheid wegens hoogstdeszelvs arrivement in een gewenschte welstand, hartgrondig te feliciteren en verwelkomen; en met de aanvaardinge der hooge digniteyten, die op Uw Hoogheid Erflyk syn gedevolveert, van gantscher herten te congratuleeren.

Het is met den diepsten indruk van eerbied, dat wy betuigen hunner Edel Agt-

haare verschuldigde hoogagtinge, affectie en opregte trouw, voor Uw Hoogheids Persoon en Vorstelyk Huys, met versekering, dat sy geen saak ter Werelt meerder sullen beyveren, als om de Loffelyke en Genereuse sentimenten van Uw Hoogheid ten beste van het gemeen, met alle mogelyke devoiren, soo veel in haar is, te secunderen; en dat hun niets aangenaomer sal wesen, als daar van, by alle gelegentheeden, de reëelste preuves te konnen geven.

Wy versoeken respectueuslyk de Vryheid, om haar Edel Agtb. en alle die hun toebehooren, als mede Uw Hoogheids Stad, en goede Borgerie, in de hooge gunst en benevolentie van Uwe Doorlugtigste Hoogheid onderdanigst te mogen aanbevelen, terwyl wy niet zullen nalaten, onophoudelyk te bidden, dat het God Almagtig behagen mag, Uwe Hoogheids Illustre Persoon, en Vorstelyk Huys, en dien grooten, dien Doorlugtigen en getrouwen Leidsman van Uw Hoogheids Jeugt, veele Jaaren te conserveeren in eene bestendige gesontheid:

Uwe Hoogheid, met alle tydelyke Zegeningen, met alle Christelyke en Vorstelyke qualiteiten, na Ziel en Lichaam te begenadigen, op dat het bestuur, in die swaarwigtige Post, waar in de Voorsienigheid Uwe Hoogheid heeft gelieven te stellen, mag strekken tot Verheerlyking van Gods Allerheiligste Naam, tot conservatie van onse Godsdienst en Vryheid, tot heil en welwesen van ons Gemeenebest, en van dese Provintie; en tot eeuwige roem en glory van het Huys van Orange! Dat Uwe Hoogheid eerlang door een gewenschte Alliantie, met eene beminnenswaardigste Vorstinne vereenigt werde, op dat het huys van Orange verder mag werden gebouwt, en Uw Hoogheids Nakroost in luyster bestendig sy, tot aan de Eynden der Eeuwen!

En wanneer Uw Hoogheid in hoogen Ouderdom, der Wereltsche eer versadigt, den Raadt des Allerhoogsten sal hebben uytgedient; dat Hy Uw Hoogheid dan opneeme in syne volzalige Heerlykheid!

En wierd deze begroetinge door Zyne Hoogheid nadrukkelyk en lieftallig beantwoord.

Ook was het keurig en welverordend Ontwerp der Inhuldiginge, thans door meergemelden Heer Chalmers in het net gebragt, en door de Heeren aan Zyne Doorlugtige Hoogheid vertoond, in allen opzigte, naar 's Vorsten smaak en genoegen, alleenelyk met deze kleine veranderinge, dat liever verkoor, den Eed van getrouwheid door de geheele Burgery te laten doen, dan dat de Burgerofficieren denzelven alleen, en voor zig, en voor de onder de Wapenen staande Veersche Burgers, zweeren zouden, gelyk Hunne Edele Agtbaarheden anders beraamd hadden.

Eindelyk, op den 28. Mey, was alles in gereedheid gebragt, dat de aannaderende plegtigheid kon voorspellen, als zynde dees de heuggelyke dag, welke Zyne Doorlugtige Hoogheid goedgunstig had gelieven te verkiezen, tot het openbaar aanvaarden van zyn Erfelyk Markgraafschap en tot het ontfangen der eerbiedige Hulde, welke men Hem, van wegens Zyn Verheven Geboorteregt, verschuldigd was. 's Morgens om agt uren maakten 21 Kanonschooten van de wallen de blyde wapenkreet. Alles kwam al vroeg in beweginge. Ieder trok zyne beste kleederen aan, en, hoe bedeesd anders en somber, hoe pynelyk in de trekken van het aangezigt, ieder evenwel, groot en klein, ryk en arm, edel en onedel zonder onderscheid, gryzaards zelve en hoogbejaarde grootmoeders, hadden thans op dit Hooge Feest, gulhartige vertooningen van vreugde op de wangen, van leven en moed in de lonkende stralen hunner oogen. Overal bereidde men zig, om opene tafel te houden en eene vroolyke gastvryheid, in welke geene zweem van karige bezuiniginge te passe kwam, met vermaak en toegenegene opregtigheid, te oeffenen. De Huizen en Schepen wierden meer overdekt, als vercierd met allerhande soort van kostelyke vlag-

vlaggen en wimpels, die eene onbeſchryfelyke lugtigheid en blygeestigheid, in welke niets gedwongens kan huisvesten, levendig verbeeldeden. Elk had het even druk, vooral zy, die nog, met het opzetten van beſchilderde ramen en opſchriften aan hunne vensters voor de Avondverligtinge, niet ten vollen in gereedheid waren. De trommen wierden geroerd en menigten, menigten nieuwsgierige kwamen van alle kanten, als eenen geweldigen ſtroom, die ettelyke doorbraken gemaakt heeft, invloeijen. Ondertusſchen waren de Heeren Oud Burgermeester en Gecommitteerde Raad Mr. WILLEM SCHORER, met den Schepen en Raad der Stad en Geheimſchryver van 's Lands Rekenkamer Mr. J. M. CHALMERS, in eene daar toe geſchikte Koets, met twee paarden beſpannen, Zyne Hoogheid te Middelburg gaan opwagten, om Hoogstdenzelven van daar op te halen en naar herwaards te begeleiden. De Vier Burger Compagnien vergaderden middelerwyl en de Bezettinge, beſtaande uit ſes Compagnien uit het Eerſte Bataillon van Orange-Gelderland voegden zig allengskens te zamen tot den optogt. De Hoofdwagt wierd bezet door de volle Compagnie Granadiers, de Wagt aan de Zandykſche Poort wierd verdubbeld, onder de orders van een Officier, en de overige (alle te zamen zeer ſchoone manſchappen, zoo wel als die de wagten bezet hielden), rukten uit onder bevel van den Heer Collonel Commandant Grave van *Styrum*, nevens den Heer Commandeur van *Frankenberg*, om, op de byna regt uitloopende weg, in ordre van batailje, buiten de Zandykſche Poort den Trein van Zyne Doorlugtige Hoogheid af te wagten, moetende de Heeren Officieren met de Spontons en Vaendels den Krygsgroet doen, alleen voor de Koets van Zyne Hoogheid en voor geene andere: welke byzonderheid ook, op uitdrukkelyken last van Hun Edele Agtbaarheden, door de Burger-Officieren moest worden in agt genomen. En, na dat het Burger Bataillon nogmaals op de markt de wapenſchou had ondergaan en van de Heeren Luitenants Collonels de laatste orders ontfangen, trokken vervolgens de verſcheidene Compagnien naar de plaatzen, daar zy post moesten vatten. Het Oranje vaandel bezette de Wyngaardſtraat, van de Groote Kerk af tot digt aan de Kayë: het Groene, Blaawe en Witte, vervolgens aan, langs de Kayen, tot aan den Kampveerſchen Toren, ſcharende zig in twee reyen, om weerzyds, tusſchen het gepreſenteerd geweer, de ſtatige optogt van den Prins Markgraaf door te laten.

Inmiddels kwamen ook alle de Leden van den Edelen Agtbaren Magiſtraat en Raad te zamen op het Stadhuis, in plegtige praalgewaden uitgedoscht, ten einde tydig in de fraaye ſtatiekoetſen, voor de Peuye in order geſchaard, te kunnen treden, wanneer Hare Edele Agtbaarheden, wegens de naderinge van Zyne Doorlugtige Hoogheid, zouden kundſchap bekomen hebben.

Een vergenoegde ontroeringe ſchoot 'er door elks leden, toen een en twintig agter elkanderen bulderende en daverende welkoomgroeten de aankomste Zyner Hoogheid op den Middelburgſchen weg, omtrend Schoonewal, aankondigden, wordende dat Schutgevaarte beantwoord door een onafgebroken geluy van de Groote en Kleine Kerkklokken; die al voort bleven brommen, ter bevestiginge van die allerheugelykſte tydinge en ter vermeerderinge van vreugden geſchal. De Heeren trapten naar hunnen rang, in de koetzen en reden naar buiten, op deze wyze:

Vooraf gingen de drie Stadsboden met ongedekte hoofden:

1. Hier op volgde de eerſte Koets, in welke zaten de twee Heeren Regerende Burgermeesters.

JOHANNES DE VRIEND, en
LAURENS NEBBENS.

2. In de tweede de Heeren Schepenen en Raden
Dr. JACOB JOHAN ANDRIESSEN,
STEPHANUS VAN DER LOEF.
3. In de derde de Heeren Schepenen en Raden
Mr. JOHANNES MARINISSEN,
HENDRIK MILET.
4. In de vierde de Heeren Schepenen
JAN CORNELIS CONVERT,
Mr. DANIEL PIETER DE MAUREGENAULT.
5. In de vyfde de Heer Schepen en Raad
ANTHONY BALEN.
6 In de fesde de Heeren Raden
Mr. CORNELIS GODIN, Oud Burgermeester
Dr. JACOBUS REYNOUTS, Penfionaris:
7 In de zevende de Heeren Raden
Dr. EVERT EVERTSEN
Mr. WILLEM HENDRIK VAN CATTENBURG:
8 In de agtfte de Heeren Raden
CORNELIS ADRIANUS REYNOUTS
PHILIP JACOB BARON VAN BRAKEL, State Generaal
9 In de negende de Heeren Raden
Mr. NICOLAAS MATTHÆUS D'ASSONVILLE, Heer van Brigdamme
JAN BYLEVELD.
10 In de tiende de Heeren
MICHIEL BASTIAANSE, Raad en
Mr. MANTA STEPHANUS VAN DER LOEF, Penfionaris Honorair.

Hier aan floten nog twee ledige Koetzen. Ook was de Regeringe niet voltallig by deze plegtigheid. Want op den vyfentwintigften was reeds overleden de Heer JAN AMOURY, Raad en Rekenmeester; en de Heer DIRK HUBERT VERELST, Gezant van ons Gemeenebest by den Koning van Pruisfen en teffens Raad dezer Stad, bleef afwezig. Wyders waren, door onpasfelykheid, verhinderd geworden deze Inhuldiginge by te wonen de Heer Mr. ANDRIES WESTERWYK FORSBURG, Oud Burgermeester en Raad, de Heer GUILLAUME FREDRYK GODIN, Schepen en Raad, mitsgaders de Heer Secretaris, JACOBUS DE CLIEVER.

Terwyl die ftatige Trein de Zandykfche Poort uitreed en op het Wagenplein, in goede order, aankwam; bliezen de Trompetters en Hautboïsten een lugtig en ftreelend Veldftuk boven de poort, 't geen zeer verre gehoord kon worden en wiens aangename galm Zyne Hoogheid den Heere Markgraaf te gemoete fchetterde. Middelerwyl ftapten Hun Edel Agtbare uit de Koetzen; die vervolgens door eenen Stadsbode, langs het groen Cingellaantje werden voortgeleid, op eene ruime Wey keerden en zoo wederom in order aankwamen, om de Heeren, op den juisten tyd, naar rang, weder in te nemen en agter de Parade-Koetzen van Zyne Hoogheid, by het inryden der Stad, op te volgen.

Thans naderde, in het gezigt der Stad, al vast, de pragtige Stoet en vertoonde zig op den regten ftraatweg. De Trompetten en ander fpeeltuig verdubbenden hare aangename en zoetvloeyende vreugdetoonen en 't brommen der klokken ging zynen gang. Ook grimmelden de Wallen van verwonderende toekykers.

I. Voor-

I. Vooraf kwam de Koets, met twee paarden bespannen, welke, van wegens de Stad, tot het afhalen en inleiden van Zyne Hoogheid bestemd was; waar in dan zaten de Edele Agtbare Heeren

Mr. WILLEM SCHORER, en Mr. JOHAN MARINUS CHALMERS,

II. Onmiddelyk volgde de eerste *Cavalcade.*

Voor uit

De Hof-Fourier NEUWIRTH, te paard

hem volgde een Onder-Brigadier, aanvoerende agt Gardes du Corps.

III. De tweede *Cavalcade* bestond uit

den Onder-Stalmeester DREVON, geleidende vier Pages, te paard.

IV. Na deze dubbele *Cavalcade*, kwam de allerstatigste Hoofdtrein:

Vier Loopers, kostbaaar uitgedoscht:

De Vorstelyke Paradekoets met zes paarden: voerende

Zyne Doorlugtigste Hoogheid den Heer Prins

ERFSTADHOUDER EN ERFMARKGRAAF:

Zyne Doorlugtige Hoogheid den Heer

HERTOG, VELDMARSCHALK, en

den Heer Luitenant Generaal en Opperschenker BIGOT.

aan elke zyde van de Koetze gingen, een in 't gelid

een Onderofficier, met agt Zwitzers, van de Lyfwagt,

en agter op stonden vier Lakkeyen.

V. De Hoofdtrein wierd gesloten met eene derde *Cavalcade:* zynde

een Trompetter

de Brigadier BIGOT

twintig Gardes du Corps

een Onder Brigadier, en twee Palfreniers.

VI. Agter deze volgden nog twee Prinselyke Koetzen, iedre met zes paarden bespannen, in welke zaten de voornaamste Heeren van Zyn Hoogheids aanzienelyk Gevolg:

In de Eerste: De Kamerheeren van WULLKNITZ en van VOIGT, benevens den Hoog-Leeraar en Lyf-Arts GAUBIUS;

agter op twee Lakkeyen.

In de Tweede: De Kamerheeren van PIECK, van BRANTSENBURG, van HEIDEN-REINESTEIN en BIGOT;

agter op twee Lakkeyen.

Dus reed Zyne Doorlugtige Hoogheid, onze MARKGRAAF, in Praalstatie voort, en voorby het onder de Wapenen staande en plegtig, met Spontons en Vaandels, saluërende Guarnisoen, tot dat de Hoofdtrein op het Wagenplein voor de Poort naderde, daar de Edele Agtbare Regeringe, gezamentlyk, met ongedekten hoofde, haren Heer MARKGRAAF opwagtte, fluks in order toetredende, om Zyne Hoogheid, als dusdanigen, eerbiediglyk te verwellekomen en plegtige bewyzen van schuldpligtige hoogagtinge te geven. Straks steuitte de Optogt, het luyden der Klokken hield op, en 't behaagde den Heere Erf-Markgrave, uit de Koetze te komen, en zig aldus de Sleutelen

van Stad en Haven in eenen Rooden Fluweelen Zak, op een Zilvere Schenkbord, te laten aanbieden, en met de toegenegenſte lieftalligheid aan te hooren, de gepaste Aanſprake, met dewelke de Magiſtraat en Raad, by monde van den Eerſten Regerenden Burgermeeſter, den Heer *Joannes de Vriend*, den onwaardeerlyken Vorst, als MARQUIS, verwelkoomde.

DOORLUGTIG, HOOGGEBOREN VORST EN HEER!

„ *De Magiſtraat van Uwe Doorl. Hoogheids Stad en Marquiſaat van Veere,* „ *heeft het geluk, Uwe Doorl. Hoogheid, op het alleronderdanigst* en corps, „ *hier buiten de poort, op te wagten, en ten teeken van Opperſte Gezag Uwe* „ *Doorl. Hoogheid, als haren Wettigen Marquis, de Sleutels van de Poorten en* „ *Haven dezer Stad aan te bieden; Laat het ons* gepermitteerd *zyn, Doorlugti-* „ *ge Vorst, op het allernedrigſte te betuigen, dat het niet alleen die Sleutels zyn,* „ *maar teffens die van onzer aller herten, die wy Uwer Doorl. Hoogheid op-* „ *dragen en toeheiligen*, en welke aan Uwe Doorl. Hoogheid zullen verknocht* „ *blyven, zoo lang als de Stad, zoo lang als wy en onze nakomelingen ſubſiſteren,* „ *en zoo lang als Uw Doorlugtig en Prinſelyk Huys in wezen blyft; dat wy ho-* „ *pen eewen lang in vollen luiſter, tot welzyn van ons allen en van alle de onze,* „ *bloeyen mogen!*

„ *Treë in, Doorl. Vorst, in hoogstdeszelfs Stad. Voldoe het verlangen Uwer* „ *Burgeren: vereer hen met Uwe Hooge tegenwoordigheid en ontfang de herten* „ *van ons alle, die gereed zyn, om zoo eenen Geliefden Prins plegtige hulde* „ *te doen*".

Zyne Hoogheid beantwoordde deze betuiginge met een allerminzaamst beſcheid, ontfing de Sleutels, klom weder in de koets; wanneer de Bende Muſikanten zig op niew, na een weinig ſtil gehouden te hebben, hooren liet, met verdubbelden yver. En de Optogt, die geſtaakt was geworden, ging op niew door; volgende de Edele Agtbare Magiſtraat en Raad, op denzelfden rang, welken wy reeds beſchreven hebben, thans weder in hare bepaalde koetzen gezeten, agter de Tweede Koets der Kamerheeren van Zyne Doorlugtig Hoogheid: terwyl de ledige koetzen ſtaan bleven, om agter aan op te ſluiten.

Onmiddelyk, op den trein der Edele Agtbare Regeringe, volgden nog deze vier koetzen:

I. In de Eerſte waren gezeten

Zyne Excellentie
Mr. WILLEM VAN CITTERS,
Repræſenterende Zyne Hoogheid, als Eerſte Edele in de Hooge Collegien van Zeeland **.
en
de Heer Raad-Penſionaris
Mr. ADRIAAN STEENGRACHT ***.

II. In

* Met toeſpelinge op de Eereboge, welke Zyne Hoogheid thans voor zig had.

** Op den 26. was de Heer Mr. Willem van Citters [die, zedert het overlyden van Zyne Excellentie JONKER JAN VAN BORSSELE, Raad-Penſionaris blyvende, teffens ook, gedurende de Minderjarigheid van den Jongen Vorst, dit Hoog Eerampt, met grooten lof- en toejuichinge had waargenomen] werkelyk tot Repræſenterenden EERSTEN EDELEN aangeſteld. De Naam van VAN CITTERS, welke alle drie de Heeren *Repræſentanten* dragen, zal altyd in dit Gewest, en overal, met eerbied en hoogagtinge, wegens de beroemde Voorvaders van dit Aanzienelyk Huis, en de uitmuntende hoedanigheden dezer Heeren, geprezen worden.

*** De Heer Mr. ADRIAAN STEENGRACHT, beroemd Secretaris van Staat, was ook op den 26. den Heer VAN CITTERS, in het Gewigtig Eerampt van Raad-Penſionaris, opgevolgd: by welke gelegenheid Zyn Wel Ed. Geb. eene Redenvoeringe deed, die de hooge gedagten, welke ieder van Zyn Wel Ed. Geb. voortreffelyke bekwaamheden had, nog verre te boven ſtreefde.

II. In de Tweede zaten de beide andere Heeren, die den Heer Erfstadhouvertegenwoordigden,

als Eersten Edelen, in de Provinciale Rekenkamer

Mr. CORNELIS VAN CITTERS, Raad der Stad Vlissingen.

als Eersten Edelen, in de Staten van Walcheren

Mr. JACOB VAN CITTERS, Regerend Burgermeester te Middelburg.

III. In de Derde Koets reden twee Heeren Afgevaardigde van de Stad Vlissingen, tot het bywonen van deze plegtigheid, en wel de beide Heeren Regerende Burgermeesteren,

Mr. ISAAK WINKELMAN, en
Mr. NICOLAAS VAN HOORN, Heer van *Burcht.*

IV. Eindelyk in de Vierde de Heeren

Mr. A. P. VAN DISHOEK, Heer van *Oudhuyze*, Gecommitteerde Raad wegens Vlissingen, en ook afgevaardigd,

benevens

Mr. IMAN CAU, State Generaal wegens Zeeland.

V. En wierd deze Agter-Trein gesloten met twee ledige Koetzen.

Zyne Hoogheid met dezen heerlyken Trein, onder het aanhoudend geschal van het Veldmusyk, ter poorte inrydende, vond 'er eene dubbele Wagt onder de wapenen, met eenen Officier *paraderende* en *saluërende.* Den hoek om, ten westen van de Groote Kerk, wierd de Heer Markgraaf vooraf begroet door twee Hoofd Officieren der Burgery, den Heer Luytenant Collonel *Paulus Meyn*, en den Heer Majoor *Cornelis Gaaswyk*, rydende wyders de Wyngaardstraat op, naar de Eereboge No. II. tusschen twee reyen der Burger-Compagnie van het *Oranje Vaandel*, met presenterend geweer, en wordende, onder 't slaan van den marsch, gesalueerd door den Capitein *Anthony de Paauw*, den Vendrig *Robbert Cornelis de Vasfy*, en den Luitenant *Jan Nesteling*, op behoorlyken afstand zig ter linkerzyde van den Optogt, dat is ter westzyde van de straat, geposteerd hebbende. Hier openbaarde Zyne DOORL. HOOGHEID, door woorden en gebaarden, een byzonder genoegen over de Zinnebeelden en het Opschrift dier Eerepoorte; gelykerwys vervolgens, by alle de overige Praalcieraden, gedaan heeft, met opzet stilhoudende, om ze naawkeuriglyk te bezigtigen, en de Byschriften te lezen.

Op de Kay, in het toeryden naar de Boge No. III. zag de Vorst, van wederzyde de Burgery van het *Groen Vaandel* paraderen, en zig naar krygsgebruik begroeten door den Capitein *Francois de Visscher* H. Z., den Vaandrig *Martinus Gaaswyk*, en den Luitenant Mr. *Daniël Willem de Cliever.*

Verder op, naar de Dubbele Huizen, stond, aan weêrzyden van den doortrekkenden Trein, de Compagnie van het *Blaaw Vaandel*, onder 't opzigt van den Capitein *Jan Dirk Zurmegedé*, op den regtervleugel, den Vaandrig *Pieter Kruysse*, in het midden, en den Luitenant *Jan Bastiaanse*, aan den linkervleugel ruggelings naar de Kay, welke Zyne Hoogheid met spontons en vaandels begroeteden.

Op de andere Kay, buiten de Dubbele Huizen, naar het Hoofd toe, tot door de Eerepoorte No. IV., wierd de Lieftallige Prins opgewagt door de Burgers van het *Witte Vaandel*, insgelyks in twee reyen geschaard, en gesalueerd door den Capitein *Josias Sense*, aan de Regtervleugel, den Vaandrig *Erasmus van Esen* in het *Centrum*, en den Luitenant *Willem Marinissen*, op den linkervleugel.

Voor de Hoofdwagt ſtond de Compagnie Granadiers met een Capitein en twee Officieren in order van Batailje, welke, by 't voorbyryden, aan Zyne Hoogheid de behoorlyke krygseer bewezen.

Terwyl de Trein, met eenen ſtatigen en langzamen tred, langs de Vismarkt voortging, waren inmiddels, by de Dubbele Huizen, de Koetzen, daar de Edele Agtbare Magiſtraat en Raad in gezeten was, de Markt op naar het Stadhuis gereden, en aldaar ſtapten 'er Hun Edele Agtbare uit, om den Heere Markgraaf nogmaals te voet aan de Koetze, by den trap der Puye, in order, af te wagten. Ook hadden Hun Edele Agtbaarheden zorge gedragen, dat het onder de wapenen ſtaande Battaillon buiten de Zandykſche Poort, onmiddelyk agter de ledige Koetzen, die den Grooten Trein geſloten hadden, met ſlaande trommen en vliegende Vaandels, onder het bevel van den Heer Grave *van Styrum*, was opgemarcheerd, ſcheidende van agter den Trein, by de Kerk, en door de Lange Oude Strate defilerende: ten einde zig in twee reyen te plaatzen, ten Zuid Ooſten van den Eere-Tempel, No. VII en VIII. die op het midden der Markt geplaatst was. Insgelyks waren de Burger Compagnie van het Oranje Vaandel, langs het Kerkhof en door de Kerkſtraat, en de drie overige langs de Dubbele Huizen ten ſpoedigſten aangekomen, om een Battaillon te formeren, van den Praal-Tempel af, tot voorby de Peuye van 't Stadhuis, die, gelyk wy gezegd hebben, met een heerlyk Verhemelte No. IX. was opgetooid, ten einde nogmaals de Heer MARKGRAAF door twee reijen zyner goede Burgerye mogt doortrekken. De Bende Muſikanten was ook van de Zandykſche Poort, na het doortrekken van den Statigen Optogt, door het gedrang van ontelbare Toekykers doorgekomen; en had zig, op uitdrukkelyken last van Hun Edele Agtbaarheden, vervoegd in en voor de venſters van de Weeskamer. En, terwyl dit alles gebeurde, wierd 'er op het aangenaam Klokkenſpel van den Stadhuistoren geſpeeld, zynde dit begonnen, zedert dat de Vorſtelyken Trein, op het Wagenplein voor de Zandykſche Poort, was aangekomen, en het Klokkengeluy was opgehouden.

Ondertusſchen was Zyne DOORLUGTIGE HOOGHEID, met Hoogstdeszelfs Stoet en Aanzienelyk Gevolg, op de Vismarkt, de Eere Poort No. V doorgereden, en komende den hoek om van de Korte Oude Strate, vond Hy aldaar, by de Boge No. VI. de Arme Weeskinderen in twee reyen geſchaard, die, met nedrige buigingen, den Vorst verwellekoomden. Overal, en voornamelyk op de Kaye, hadden de Prins en de Heeren van 't Gevolg zig verwonderd over de menigvuldige Oranje- en andere Vlaggen en Wimpels, uit de venſters der huizen en van de masten en touwen der ſchepen, in ongelooſelyke menigte, wayende; als zynde een byzonderheid, in welke deze Stad, ook by de vorige Inhuldiginge van 's Markgraafs Heer Vader, Roemrugtiger Gedagtenisſe, uitgeblonken heeft. Maar, op de Markt komende, wierd de aandagt verbyſterd, door het treffende verſchiet, dat, wegens de langwerpige gedaante van het Marktplein, eene verwonderenswaardige uitwerkinge moest doen op het gezigt. Zy, die 'er, met opmerkzaamheid, op gelet hebben, kunnen 'er alleen over oordeelen, en de Lezer zal het zig moeten verbeelden. Want, behalven de uitſtekende vaandels, waren alle venſters opgepropt van niewsgierige Toekykers, voor het grootst aantal, van den eerſten rang, inzonderheid van de ſchoone Sexe, deftig en bevallig opgeçierd, voor al by, over en voorby het Stadhuis, daar de Markt in eene engte ſamenloopt. Beneden op de Stoepen, Bordesſen, Klinkerpaden en Straatſteenen, zelf tot tegen de ruggen der onder de wapenen ſtaande Burgerye, was de drang zoo groot en het grimmelend gewriemel van Aanſchouwers zoo ſterk, dat het met geene penne te beſchryven is. De Vleugels en 't Gevaarte, voor 't Vuurwerk geſchikt, en ſluiten-

tende aan den Zuid Oostkant der Praaltempels, bevatte het Bataillon van Oranje Gelderland, daar Zyn Hoogheid met de Vorſtelyke Trein doorkwam, om onder den Praal-Tempel, die toen nog open was, door te ryden, en in het gezigt van het Stadhuis en de pragtige Daïs, of Verhemelte, te geraken, tusſchen de ryen van het ſaluërend Burger-Battaillon.

Naawelyks was de Koets der Heeren Gedeputeerde tot het afhalen en inleiden van Zyne Hoogheid; en die, gelyk wy gezegd hebben, den Trein aanvoerdde, den Eere-Tempel doorgekomen, of, by het trommelgeſlag der Burgery, voegde zig het geſchal en de vroolyke melody der Trompetters en Hantboïsten, uit de Venſters der Weeskamer. Behalven dat aangenaam geluid en het ſtommelend gedruis der menigte, was alles in eene verwonderende en eerbiedige ſtilte, die door eene zonderlinge oplettenheid veroorzaakt wierd.

Aan het Stadhuis genaderd, ſtapten de Heeren *Schorer* en *Chalmers* uit, en voegden zig by den Magiſtraat en Raad, welke Zyne Hoogheid aan de Parade-Koets, geſamentlyk ophaalden en langs de trappen binnen leidden. Op dat pas gaf men van de Stads Wallen 21 daverende Eereſchoten, als ook van 't Oorlogſchip. Vooraf gingen de twee Heeren Ceremoniemeeſters, zoo even genoemd: hier op volgde Zyne HOOGHEID en, agter den Vorst, de Heeren van Wet en Raad, twee aan twee, elk op zynen rang, begeleidende den Heer Markgraaf in de Raadkamer, alwaar de Vorst door den Heer Voorzittenden Burgermeeſter *de Vriend* aan het Boven Portaal werd ontfangen, en vervolgens door de Heeren *Schorer* en *Chalmers*, aan het hooge einde van de Tafel, eenen daar toe geſchikten en treffelyken Armſtoel aangewezen, in welke Zyne HOOGHEID plaats zou nemen, na het aanhooren van deze Aanſprake, by monde van den Heer Burgermeeſter *de Vriend*, ſtaande de Heeren Burgermeeſters en Schepenen met de ruggen naar de glazen, en de Heeren Raden aan den anderen kant:

DOORLUGTIG VORST!

Thans is het gelukkig tydſtip gekomen, waar naar de Magiſtraat en Borgerye zoo vele Jaren hebben gereikhalsd, dat dezelve Uwe Doorl. HOOGHEID, als haren Wettigen MARQUIS, binnen Hoogtsdeszelfs Stad, Raadhuys en Vergaderkamer mogen zien en aldaar eerbiedigl yk de ſterkſte blyken van eene onverbrekelyke aanklevinge mogen geven.

Zy zyn het, DOORLUGTIG VORST, die 19 *Jaren geleden, de eerſte zyn geweest, in het toen reeds aangevogten Nederland, welke begrepen hebben, tot herſtellinge van de goede zaak, dat hun heil, nevens God, beruste in Uw Doorl. Hoogheids Huis.*

Zy zyn het, die het geluk hebben gehad, den Doorlugtigen Vorst en Heer WILLEM, CAREL, HENDRIK, FRISO, Prince van Oranje en Nasſou, Onſterfelyker Memorie. en wiens nagedagtenisſe ons altoos dierbaar zal zyn, genoegzaam 15 *Jaren geleden, als Marquis dezer Stede, hulde te doen en trouwe te zweren.*

Maar zy zyn het ook teffens, die het allerſmertelykst ongeluk hebben gehad, den Eed van Getrouwigheid ter naawer nood uitgeboezemd hebbende, dien Vorst, die alle Prinſelyke deugden volop bezat, en van wien zy alle voorſpoed verwagteden, op het allerſchielykst haar, door de dood, te zien ontrukken. Een verlies, DOORLUGTIG VORST, voor ons onherſtelbaar, zoo het GOD *Almagtig in zyne aanbiddelyke Voorzienigheid niet behaagd had, Uwe Doorl. Hoogheid, als eene waardige telg, en, voor ons, dierbaar pand, uit zoo een geliefden Vorst, te doen voortkomen: Uwe Doorl. Hoogheid, die eene vereeniginge van alle deugden bezit,*

 en

en door een Grooten Prins, aan wien wy zoo vele verpligtinge hebben, als door eenen anderen Mentor, vorstelyk zyt opgevoed; zoo dat wy mogen zeggen, dat nu ons verlies is geboet geworden! Gelyk wy ook vastelyk vertrouwen, dat Uwe Hoogheid, volgende het voetspoor Uwer Doorlugtige Heeren Voorvaderen en Voorzaten in het Marquizaat, deze genoegzaam onbevolkte en neringlooze Stad, tot haren vorigen bloey en luister zult gelieven te herstellen.

Alle oogen, zoo van de Magistraat als Borgerye, zyn thans op Uwe DOORLUGTIGE HOOGHEID *geslagen. Zy nemen de vryheid, op het allernedrigste, de Stad, hen zelven en de goede ingezetenen te* recommanderen *in de magtige gunst van Uwe Hoogheid, als hunnen Beschut- en Beschermheer, en de eenigste Mannelyke Spruit uit den Geslagtboom der Nassousche helden, Weldoenderen van deze Stad, van wie zy, door de hulpe van God Almagtig, alleen allen voorspoed en allerhande heil verwagten.*

De woorden ontbreken ons, om uit te drukken, hoe groot en algemeen de vreugde niet alleen, maar ook teffens de eerbied is in onzer aller herten, op dezen dag! En mogten onze gebeden, die wy tot den ALMAGTIGEN *opzenden, verhoord worden: zoo zal Uwe Doorlugtige Hoogheid, eerlang verbonden met een Prinselyke Gemalin, Uwer Hoogheid waardig, in allerhanden voorspoed geluk en zegen, en in* JEHOVAA's *gunste, eenen gryzen ouderdom bereiken, niet alleen: maar zoo zal ook Uwer Doorlugtige Hoogheids Nageslagt, tot aan het Einde der Tyden, aan 't hoofd van deze gezegende Republyk, Uwe* Eminente *Charges mogen bekleeden!*

Gun ons dan, Doorlugtige Prins, dat wy op het allereerbiedigst betuigen het onafscheidelyk attachement*, dat wy aan Uwe Doorl. Hoogheid en hoogstdeszelfs Huis hebben; welke verpligtinge, yver en trouwe, na dat wy die aan onze nakomelingen, op het allersterkste, zullen hebben ingeboezemd, niet als, met onzen laatsten adem, eindigen zal.*

Het bleek dat 's Vorsten gemoed door deze Aanspraak bewogen was, en voor al uit de zinryke en gunstige beantwoordinge derzelve. Zyne Hoogheid en vervolgens, de andere Heeren, op 's Princen verzoek, namen plaats op hunne Eeregestoelten. Als toen deed Zyne Hoogheid eene plegtige openinge van het oogmerk Zyner overkomste in deze Stad, om namentlyk als Marquis en Heer gehuldigd te worden, doende teffens de allergunstrykste beloften en verzekeringen van beveiliginge en bevorderinge der belangens van het Markgraafschap en van de Burgery.

Op deze alleraangenaamste voorstellingen en betuigingen antwoordde de Heer Burgermeester *de Vriend*, in den naam van Wet en Raad, aldus:

DOORLUGTIGSTE VORST!

De gratieuse verzekeringe, die Uwe D. H. gelieft te geven van hoogstdeszelfs protectie, ten behoeve van deze Stad en van ons allen, treffen ons tot in het diepste onzer herten. 't Geluk dat wy hebben en onze Voorvaderen nooit hebben mogen beleven, van zoo eene kostelyke gebeurtenisse, in volle vrede, te zien, doed ons Uwe D. H. als eenen tweeden Titus aanschouwen. De Eminente Hoedanigheden en voortreffelyke qualiteiten*, gepaard met Hoogstdeszelfs vermogen doen ons, in dat aanschouwen, als voorspellen den bloey en groey van Uw Hoogheids Marquisaat, het Erfdeel Uwer Vaderen, aan dewelke wy alle onzen welvaart te danken hebben: en dus zien wy ook, by vooruitzigt, deze Stad herstеld tot haren luister, als in de vorige dagen.*

Het Verbond derhalven, om de belangens van Uw D. H. Hoogstdeszels Huis en Posteriteit *met al ons vermogen, ten allen tyde, aan te kleven, zal daarom ook, by ons onverbrekelyk blyven.*

Vol

Vol van die gevoelens, DOORLUGTIGE VORST, en met harten vervuld van blyschap, die onze liefde brandende maakt en in vlammen zet, zyn wy gereed, Uwe D. H. als onzen Wettigen en ERFELYKEN MARKGRAAF, hulde te doen en trouwe te zweeren; wagtende alleen Uwe Doorl. Hoogheids hooge orders, om die gewenschte Plegtigheid te verrigten.

Hier toe zyn wy alle genegen en volvaardig, egter met ootmoedige bede, dat het Uwe D. H. behage, den Eed, dien de Heeren Marquisen, by hunne Inhuldiginge gewoon zyn geweest, te presteren, *voor ons en de gansche onder de wapenen staande Borgerye, gunstiglyk gelieve af te liggen.*

Zyne Hoogheid hier op hoogstdeszelfs goedwillige toegenegenheid verklaard hebbende, om aan den billyken eisch der Heeren van Wet en Raad te voldoen, wierd dan vervolgens, op gelyke statige wyze, als naar boven opgeleid was, wederom naar beneden en wyders naar de Peuye vergezelschapt. Hier had, van wederzyde op de trappen, het Detachement van de *Cent-Suisses* post gevat. De vloer van de Peuye was met Karpet of Tapyt en de Baluster met een Rood Fluweele Kleed overhangen, en op het zelve een Rood Fluweelen Kussen, 't geen, in een opzigt met het Pragtig Verhemelte voorkomende, den opgetogenen Aanschouwer een Koninglyke vertooninge gaf, die eerbied en hoogagtinge verwekte.

Zoo verscheen dan eindelyk onze minzame en beminnenswaardige Heer en

MARKGRAAF

WILLEM DE VYFDE

op de Optrede tegen het Baluster, in het vroolyk en teffens ontroerd gezigt van de niewsgierige Menigte. Zyne Hoogheid had een ligtblaaw zyden kleed aan met zilver doorwerkt, daar de Diamante Star luisterryk op afschitterde, zynde nog daar beneven omhangen met de Ridder-Order van den Kousebands.

De Speeltuigen verstomden ylings op de wenk des Burgermeesters, en een diep stilzwygen sloot de lippen der scharen. Agter den Vorst, beneden de Optrede, stonden, met ongedekten hoofde, de Edele Agtbare Leden van de Regeringe; beneden op de Markt salueerden de Burger-Officieren met spontons en vaendels en het geheele Battaillon presenteerde 't geweer, en de marsch wierd geslagen: wanneer ook de Officieren het Battaillon 't geweer hebbende doen zetten aan den linkervoet, eenen halfmaanschen kring voor de Peuye sloegen.

By toestemminge van den Vorst, verzogt toen de Heer Burgermeester *de Vriend*, die agter, en ter regterzyde van Zyne Hoogheid stond; den Heer Pensionaris *Reynouts* *, ter linkerzyde van hoogstdenzelven even agter uit staande, en de Formulieren van Eeden ** in de hand hebbende, den gewonen Eed aan den Marquis en Erfheer dezer Stad voor te lezen, 't geen geschiedde, na dat ook de trommen der Burger Compagnien, op het bevel der Burgermeesters, met slaan eensklaps opgehouden hadden.

Zyne Hoogheid zwoer, in eene eerbiedige en godsdienstige houdinge, met het opsteken der vingeren en met luider stemme; en de zielen van een iegelyk wierden getroffen met ontzag voor de Gedugte en Alomtegenwoordige Hemelmajesteit, en met verdubbelinge van liefde voor en van getrouwe aanklevinge aan den jongen Heer Markgraaf en zyne Regeringe, dien JEHOVAH voorspoedig make!

Hierop volgde 't voorlezen van den Eed aan Hun Edele Agtbaarheden, die den-

* Wegens de onpasselykheid van den Heer Secretaris *Jacobus de Cliever.*

** Die Formulieren van Eeden zyn te vinden by den Heer A. ANDRIESSEN Inhuld. bl. 28., en behoeven dus hier niet herhaald te worden.

denzelven dan ook eenparig afgelegd hebben, wordende in deze gedugte Plegtigheid opgevolgd door de Heeren Officieren der Burgerye en vervolgens ook door de geheele Burgerye gesamentlyk.

Thans weergalmde de Lugt van het algemeen Gejuich der Plegtige Uitroepinge van Zyne Hoogheid *Willem den Vyfden tot Markgraaf*, door den Heer Burgermeester *de Vriend* aangeheven, door de geheele Regeringe en Burgery met gelyke uitdrukkingen bevestigd en van de omstanders met een galmend *Vivat Oranje* enz. beantwoord. 't Klokkenspel en de Trompetters en Hautboïsten hervatteden hun geschal, en de Stadsbode met zyne geus, aan den hoek der Vischkay, op het zelfde tydstip een sein gevende aan een Artillerist, op de Noordzyde oppassende, ging het Schutgevaarte zynen gang en begroette den niewgehuldigden Erfheer MARKGRAAF met 21 Schoten; 't geen onmiddelyk met 21 diergelyke schoten van het Oorlogs-Fregat, op de reede liggende, gevolgd wierd. De Burger-Officieren zig aanstonds weder voor het front gesteld hebbende, defileerden vervolgens in goede order, met hunne onderhoorige manschappen voorby de Peuye en salueerden daar, op niew met spontons en vaendels Zyne Hoogheid, die zoo lang staan bleef, tot dat alle de Compagnien waren voorby getogen, dezelve gedurig met toegenegene buigingen begroetende. En terwyl deze in goede order langs de Kay, door de Kapelle- en Kerkstraten marcheerden, om wederom op de Markt te komen, wierd Zyne Hoogheid, in de Vierschare, op eene statige wyze binnen geleid. Hier hadden zig Zyne Doorlugtige Hoogheid den Hertog Veldmaarschalk, en de verdere Heeren van 't Gevolg zoo lange opgehouden: en hier werd de Heer MARQUIS op niew, zoo van die Hooge Persoonen, als van de Heeren der Regeringe, over het gelukkig volvoeren dezer Plegtigheid, geluk en zegen toegewenscht.

Na deze plegtplegingen, die zeer kort waren, gaf de Vorst, op verzoek van Hun Edel Agtbare, aanstonds Openbare Audientie aan den Burger Krygsraad, de Schotsche Court, de Nederduitsche, Fransche en Schotsche Kerkenraden, en eindelyk ook aan den Kerkenraad van Zyne Hoogheid Heerlykheid, onder het Marquisaat behoorende, den Lieven Vrouwen Polder.

Van wegens de Officieren der Borgerye verscheen ter plegtige begroetinge van den Heer Markgraaf, de Heer Luitenant Collonel Mr. BERNARD LAURENS DE BEAUFORT, doende deze navolgende Aanspraak:

DOORLUGTIGSTE VORST!

Wy, Uwe Doorlugtigste Hoogheids Onderdanige Dienaaren, Officieren van de Borgerie dezer Stad, nemen op het alder ootmoedigste de vryheid, om Uw Doorlugtigste Hoogheid te komen opwagten, en aan Uw Doorlugtigste Hoogheid onze verdere schuldige hulde en homage te komen doen.

Doorlugtigste Vorst! wy verheugen ons boven mate zeer, eensdeels, om dat wy Uw Doorlugtigste Hoogheid, als onzen wettigen, en teedergeliefden Eef-Heer, en Marquis in deze Stad mogen aanschouwen, en anderdeels, om dat wy die gelukkige tyd beleven, dat Uw Doorlugtigste Hoogheid, door Hoogstdeszelfs geadimpleerde meerderjarigheid, aan het Hooft van het Gouvernement van deze Republycq gesteld is.

Doorlugtigste Vorst! het venerabele, het glansryke, en het majestueuse, dat van zoo een avantageus Evenement, op het alderfrappantste, afschittert, inspireert aan ons, niet alleen, een diep ontzag, en eerbied voor Uw Hoogvorstelyke, en zeer Illustre Personage, maar vervult ook teffens onze harten met blydschap en vreugde.

Doorlugtigste Vorst! wy wenschen aan Uw Doorlugtigste Hoogheid, in de Ex-

er-

ercitie en in het waarnemen van alle die Hoogaanzienelyke Eerampten en Digniteiten, die daartoe behooren, alle heil, geluk, en voorſpoed toe, zoo van boven uit den Hoogen Hemel, als op Aarde.

Doorlugtigſte Vorst! wy wenſchen ook van ganſcher harten, dat alle de Edelmoedige eminente qualiteiten, en favorabele hoedanigheden der vorige Heeren Princen van Orange, Uw Doorlugtigſte Hoogheids roemwaárdige Voorvaderen, Glor. Ged. in Uw Doorlugtigſte Hoogheid, ten allen tyden, op het alderbrillantſte zullen komen door te ſtraalen.

Wy hoopen ook, Doorlugtigſte Vorst, dat de zwaare, en penibele last, die op Uw Doorlugtigſte Hoogheids ſchouderen gelegt word, door een gewenscht ſucces in alle Uw Hoogheids ondernemingen ſteets zal worden geſoulageert.

En nademaal, Doorlugtigſte Vorst! veel vereischt word, om alles te doen welgelukken, zoo wenſchen wy ook aan Uw Doorlugtigſte Hoogheid in 't byzonder, dat de alderſchrandertſte, en ervarendſte Staatsperſoonen, en andere, (na het loffelyk voorbeeld van den wyzen, en voorzigtigen Leidsman van Uw Doorlugtigſte Hoogheids vroegere teere Jeugd, die generhande zorge, nog moeite, tot welzyn van zyn Jongen Vorst genegligeert heeft) ook ten allen tyden, hunne uiterſte pogingen zullen aanwenden, en met alle hare vermogens, decernement, en oordeel daar toe zullen helpen medewerken ten goede, tot genoegen van Uw Doorlugtigſte Hoogheid, en ten nutte van ons lieve Vaderland.

En om Uw Doorlugtigſte Hoogheids dierbare, en pretieuſe attentie door geen lange, en gebrekkelyke Aanſpraak verder meer te importuneeren, zoo wenſchen wy hartelyk, welmeenende, en goed rond, goed Zeeuws, aan Uw Doorlugtigſte Hoogheid toe, dat alle de Zegenwenſchen, die in deze Provintie, en elders, aan Uw Doorlugtigſte Hoogheid zyn gedaan, en over Uw Doorlugtigſte Hoogheids zeer Illuſtre Perſonage, Hoog Aanzienelyk Geſlagt, Digniteiten, en Hooge Charges zyn, en nog zullen werden uitgeſproken, in allen opzigte, zoo voor het tegenwoordige, als voor het toekomende, haar volkomen Accomplisſement mogen erlangen. En eindeling bidden, en ſmeeken wy, op het alderootmoedigſte, dat het Uw Doorlugtigſte Hoogheid gelieve, zig te laten welgevallen, dat wy op het aldereerbïedigſte, en reſpectueuſte imploreeren Uw Doorlugtigſte Hoogheids veelvermogend Apui, zeer gedeſidereerde Protectie, en Benevolentie voor d'Edele Agtbaare Regeringe dezer Stede, voor onze perſoonen en familien, en voor den Borgerſtaat dezer Stad.

Hier op volgde de Heer ROBBERT IRVINE, *Esquire en Conſervator Deputé van de Schotſe Factory, vergezelſchapt met de Heeren Factoors en Kooplieden* S. Tennent, J. Turing, J. Stuart, J. Gregory *en* A. A. Brown, *Secretaris.*

Zyn Hoog Edele voerde deze Reden in het Engelsch:

SIR!

„ The members of the Scots Factory beg leaveto Approach your Serene
„ Highneſs with hearts full of Gratitude & Joy, to offer their cordi-
„ al Congratulations on your Serene Highneſs's Accesſion to your hereditary
„ Honours.

„ The Protection & Encouragement which this Very Ancient Establishment
„ has conſtantly enjoyed from the ſuccesſive Princes of your Highneſs's Illu-
„ ſtrious Houſe, in this your City, are well known; The preſent Members as-
„ ſure themſelves of the ſame Favours from your Serene Highneſs's, whoſe ear-
„ ly Virtues & Princely Endowments fill us with the most flattering hopes

„ that our Rights & Priveledges will be Preferved to us in their full Extent, „ & protected under the Auspices of your Serene Highnefs from all open or clan- „ destine Infringements.

„ The Bonds of Union that connect your ferene Highnefs with our Graci- „ ous Sovereyn & thofe which conjoyn Great Britain with the United Ne- „ therlands, must deeply Interest every British Subject in your Hignefs's well- „ fare & prosperity. We humbly beg leave to mingle our fincerest wishes with thefe „ of the United Provinces, that the God of your Fathers may Guide, Protect & „ Direct your Serene Highnefs through the Courfe of a Long & Happy Life, & „ in due time blefs you with an Illuftrious Confort & numerous Offpring to fol- „ low You in the Paths of Vertue & true Glory.

Thans wierd de Nederduitfche Kerkenraad insgelyks ten Gehoore toegelaten, zynde daar toe afgevaardigd de Heeren Predikanten *Andreas Andriesfen*, Jak. Z. Emeritus, *Jacobus de Schoefetter*, *Into ter Sweege*, *Henricus Liens* en *Jofua van Iperen*, benevens de Ouderlingen *Thomas Hobbelaar* en *Steven Adriaanfe.* Deze, by monde van den Præfes JACOBUS DE SCHOESETTER, verwelkoomden en vereerden den Vorst met deze nadrukkelyke betuigingen.

DOORLUGTIGST HOOGGEBOREN VORST EN MARKGRAAF.

Het groot belang en het innigst genoegen, dat de Kerkenraad van de Nederduitfche Gemeente dezer Stad in den Hoogen Perfoon en Luifterryke Regering van uwe Doorluchtige Hoogheid ftelt, doet denzelven de vrymoedigheid gebruiken, om volgens deszelven fchuldigen plicht, en op de gunftige vergunning van uwe Dooluchtige Hoogheid, u als onzen Teergeliefden Eerfftadhouder, en Hooggewenschten Markgraaf, op het allereerbiedigfte te begroeten, en met uwe gelukkige aankomst, en plechtige inhuldiging alhier, de blydfchap van ons hart te openbaren, en alle Jehovaas Heil toe te wenfchen.

GeloofT zy de Heer, die u bewaart en uit aanmerkelyke gevaren geredt heeft tot op dezen dag, en dat onze oogen uwe Doorluchtige Hoogheid in dien gezegenden welftand, en door het Wys en Vaderlyk geleiden van den Doorluchtigften Vorst, (wiens Naam met blyden roem en dankzegging in Nederland zal verduuren) tot de Edelmoedigfte verrichtingen opgeleid, en met alle gewenschte hoedanigheden, Talenten, en Wetenfchappen begaaft, die eenen Vorst vercieren, en aanminnig maken, den Stoel van uwe Doorluchtige Vaderen in eenen Gewenschten Vredeftaat, mogen zien beklimmen.

Dezen dag zal by ons een Gedenkdag blyven van het Heil van den Hemel aan ons gefchonken, en van de innigfte vreugde van ons gemoed.

De Pylaren des Lands, de Vrede, Vryheid, Koopmanfchap, Eendracht, zoo in de Kerk- als Burgerftaat, en voor al de Hervormde Godsdienst, door uwe Doorluchtige Vaderen opgericht, en met hun Goed, Bloed en Moed verdedigt en befchermt, zien wy met een bly vooruitgezicht te gemoet, dat door uwe Doorluchtige Hoogheid zullen vast en beftendig gemaakt worden. En dat wy onder de fchaduwe van zoo een Oranjeboom, die groot geworden is in zyne Jeugt, vry en blyde, heilig en veilig zullen mogen wonen, en ons langdurig daar in verlustigen.

De tederfte Liefde van ons hart tot, de Waarfte Hoogachting voor, en de verfchuldigde gehoorzaamheid met onbezweeke Trouwe aan U op te dragen en met onze daden te betoonen, en die der Gemeente aan te pryzen en in te fcherpen, is de voor-

voorname Gedenkzuil, die wy ons verplicht achten, U ter Eeren op te rechten.
En gelyk wy onze voorbiddingen by den Throon der Opperste Majesteit, met allen ernst, zullen verdobbelen, en de blyde Hope op, en genadige verhooring van dezelve, ons tot eenen blymoedigen Roem, en vrolyk Dank-Offer zal verstrekken.
Zoo zegenen Wy U Doorlucht. Hoogh. ook uit ons Zion, in den name des Heeren; Jacobs God zette U in een hoog vertrek; Hy zende U hulpe uit zyn Heiligdom, en ondersteune U uit Zion. Die God, voor wiens aangezichte uwe Doorluchtige Vaderen gewandelt hebben, zy ook, Uw' God, Uw' Schildt en Burcht ten dage der Wapening, Uw' Eer, Uw' Goed, Uw' Alles. Uwe Hooge Regéring zy allesints gezégent, voorspoedig en bestendig, tot Cieraad van den Staat, tot Luister van Gods Kerk, tot verkwikking der verdrukte, tot nut en beveiliging van de goede Ingezetenen des Lands, en deser Stad, zoo na aan Uw' Doorluchtig Huis verknogt, ter verstoring van alle Achitophels raadslagen, tot Heil van het gansche Protestandsche wezen, en tot verheerlyking van Gods grooten Naam. De Heer bereide den weg, in zyne gunste en tot uwe blydschap, ter vereeniging met eene Medgezellinne uwer jeugt, met gelyke Vorstelyke Hoedanigheden verciert, op dat Uw Doorluchtig Huis moge worden voortgeplant, en 'er geen Erf-Vorst aan het zelve ontbrêke tot in het laatste Nageslacht. En, by de aflegging van uwe Aardsche Heerlykheid, vergunne Hy U te gaan zitten met Gods grooten Zoon op den Throon der Eeuwige Heerlykheid. Het zy zoo!

En, by deze gelegenheid, gaf de jongste Predikant een Latynsch Lierdicht over, dat van Zyne Doorl. Hoogheid zeer minzaam ontfangen wierd, en hier, agter de Beschryvinge der Inhuldiginge, geplaatst word.

Na dat deze hunne pligtplegingen hadden afgelegd en heuchelyk bedankt waren, verscheen de Kerkenraad der Walsche Gemeinte, de Heer Predikant JEAN BRICHEAU, *met de Heeren Ouderlingen* Hendrik Milet, Nicolaas Mattheus d'Assonville *en* Daniel Pieter de Mauregnault. *Toen deed de Heer Predikant, uit aller naam, de volgende* Harangue.

„ Permettez, Prince Auguste, permettez, que les deputés de l'eglise Wallonne, de cette ville, viennent deposer devant vous les vifs sentimens „ d'allegresse, qu'eprouvent leurs coeurs a la vue de V. A. S., à la vue de cette entrée solennelle, qui nous rapproche de vous, & qui nous fait jouir du „ precieux advantage d'envisager nostre Marquis, nostre Prince, nostre Gouverneur General. Si d'un coté nous Vous voions elevés a des postes eminens, et „ posseder des charges, qui vous mettent entre les mains les rénes du Gouvernement, c'est pour asfurer de l'autre nostre repos & nostre tranquillité, c'est pour „ rendre tout un peuple, cette Province, cette ville, les depositaires de vos „ graces, & de vos faveurs; puisque de Vous, Prince Auguste, peuvent découler, comme dune source féconde & intarissable, nostre bonheur & nostre „ felicité. La memoire de cette journée restera gravée dans nos coeurs; Ne „ pouvons nous pas l'envisager, comme une Epoque des plus heureuses pour „ nous ?que dis je, ne pouvons nous pas? Les vertus, qui brillent avec eclat en „ vous et qui se trouvent reunies dans un Guide, que le Souverain Arbitre de „ l'Univers vous donna, dans un temps, pour témoigner toujours à cet Etat sa faveur „ & sa protection; Vos vertus nous sont un sur garand de ce bonheur! Le sang „ des Nassaus, des Princes d'Oranges, qui coule dans vos veines, nous l'assure ce bonheur: et leur exemple, que vous suivrez, nous le confirme. Allez

 „ donc

„ donc, Prince Auguſte, ſons les Auſpices de celui, qui est le Maitre des rois, „ des princes, des grands de la terre, et dont vos glorieux Ancetres out ſi ſouvent eprouvés les ſecours celestes; allez continuer une carriere, que vous „ commencez avec tant de gloire; allez accomplir les desirs & les voeux, de „ tout un peuple, qui vous cherit! La voix de cette Republique vous y appelle: „ la voix de cette Province vous y invite: la voix de cette Ville, qui retentit „ a preſent par des chants d'allegresſe, vous y ſollicite. O jour heureux, qui „ retracera a noſtre posterité, la gloire dont nous jouisſons maintenant par la „ preſence de V. A. S.! Elle ſe rappellera ce jour avec joye, avec reconnoisſance, par les bien faits, qui en decouleront. Voila les monumens, qu'on elevera à voſtre honneur, bien plus ſolides, bien plus durables, que la pierre, „ que le marbre, que le bronze, que toujours le têms detruit, pour confondre l'orgeuil des mortels! Oui, voila les monumens, qui transmettront voſtre nom, „ jusqu'aux ſiecles les plus reculés, & qui le rendront immortel!

„ De noſtre coté, que nous ſommes heureux, d'etre appellés maintenant à parler à un Prince, qu'on voit asſiduement dans les parvis du Dieu fort, & qui „ ſe glorifie du titre de Protecteur de nos egliſes, qui ne cesſent d'elever au Ciel „ les voeux les plus ardens, pour la conſervation de Votre A. S. ſurtout celle, „ qui m'a chargé, de la recommander à voſtre protection, & qui ne cesſera de „ ſolliciter les faveurs celeſtes pour un Prince, qui ſera à jamais l'objet de ſon „ amour.

Nu wierd het ook de beurt van den Heer JAMES TAIR, Herder en Leeraaar van de Schotſe Gemeinte dezer Stad, die dan dus Zyne Hoogheid, met deze nadrukkelyke Reden, van zyne blydſchap en eerbiedigen ootmoed verzekerde.

MAY IT PLEASE YOUR SERENE HIGHNESS.

„ We beg leave with the profoundest Regard and with that undisguis'd „ Affection, which fills every ſoul and animates every Countenance to congratulate your Serene Highneſs, upon this Joyful and happy Occaſion.

„ We can't expreſs the Satisfaction and Pleaſure we feel upon Seeing Y. S. H. „ by the Bleſsing of God, arriv'd to the Years of Majority, enter'd upon the „ Exerciſe of Your Hereditary Offices, and inveſted with your ancient Marqui ſate of Campvere.

„ The virtuous, the important and the liberal Principles of Education inſtill'd „ into Your Highneſs 's Breast from your Infancy by a Prince of the most diſtinguish'd and refin'd Accompliſhments, whereby You have been conducted to the Adminiſtration & Government of the most Powerfull and Extenſive Republick in the World, give the ſurest Preſages that theſe Meaſures & „ theſe only, will be choſen, which are most exactly calculate for its Religious and Civil Intereſts.

„ As we have the warmest ſenſe of, ſo we have the most lively Gratitude „ for, the Advantages & Safety of our Eſtabliſhment in this Place; where we „ are acknowledg'd in all Reſpects as the ſubjects of our most gracious and „ magnificent Sovereign, allied to Y. S. H. by the nearest Ties of Royal Blood; „ with Y. S. H. the Protector & Defender of the Proteſtant Religion; united „ together by the ſtrictest national Engagements and with your Highneſs the „ Guardian of a ſpecial Contract, confirming theſe valuable Priviledges we enjoy of the eſtabliſh'd Church and civil Government of our native Country;

„ which

„ which his Majesty has permitted us to receive and Y. S. H. has vouchaf'd to
„ ratify; a sufficient security, we are confident, of the full and free Possession
„ of those Immunities, with regard to our Lives, our Persons & Properties,
„ and of an Access to Y. S. H. if any Offer or Attempt should be made, to
„ break or diminish them.

„ We reflect with Pleasure that the Staple Contract of so long a standing and so
„ frequently renew'd by Your Illustrious Ancesters, should happily subsist
„ with the City of Campvere, whose Inhabitants upon an Event which the An-
„ nals of History will keep in perpetual Remembrance, were the first who we-
„ re sensible how near the Republick was to the Brink of Danger, and were
„ the first like wise, who fled to the proper and constant mean of their Relief
„ and Delivrance, whose wise Example was quickly follew'd by their fellow
„ Citizens of the united Provinces, with a Concord & Harmony which to evry
„ attentive mind will be a persuasive Argument, that these steps were taken
„ indeed by Men, but were guided by the kind and bountiful Hand of Provi-
„ dence, whereby the Republick is brought to its natural Consistency, Life &
„ Vigour, giuing its allies the firmest Ground of Confidence, and becoming for-
„ midable to all its Ennemies.

„ It is our ardent Prayer to the Almighty Ruler of the Universe that he
„ would endue Y. S. H. with evry Accomplishment which can adorn your Ad-
„ ministration! That he would make evry princely Virtue and Quality na-
„ tural and habitual to Your Highness, to be a splendid Pattern to your illustri-
„ ous Offspring! That he would raise support and maintain the Republick,
„ with a Degree of Dignity & Renown beyond, the most sanguine wishes of
„ its warmest Patriots! That it may be as much distinguish'd by the wise, the
„ temperate and succesful Administration of William the Fifth, as the Princes
„ of Orange your Glorious Progenitors have distinguish'd themselves amongst
„ the most illustrious Princes of Europe.

Eindelyk kwamen ook de Afgevaardigde van den Kerkenraad der Lieve Vrouwen Polder, de Predikant ARNOLDUS BRAAM, benevens de oudste Ouderling *Cornelis de Berdt*, en de oudste Diaken *Willem Melse*, hunnen Heer Markgraaf de verschuldigde Eerebetuiginge doen, sprekende de Predikant aldus:

DOORLUGTIGSTE VORST EN HEER!

Op dezen dag vol van Hoogstatelyke Plegtigheden (waar op wy afgezondenen uit den Kerkenraat van den Lieven Vrouwen-Polder, in Uwer HOOGHEID aanzienlyk Persoon, onzen zeergewenschten Ambagts-Heer, met blytschap mogen aanschouwen) zy het ons, die zig tot eere rekenen, Uwer HOOGHEID ootmoedige Dienaren genoemt te worden, vergunt DEZELVE *van ons allerdiepst ontzag, verschuldigde gehoorsaamheid, en hertelyke liefde op het eerbiedigste te verzekeren. Heeft het den Algenoegsamen JEHOVA, wiens Vaderlyk oog vol van Liefde over ons Gezegent Nederland nog ten goede waakt, behaagt Uwe HOOGHEID, als tot wat groots geboren, nu op de allerplegtigste wyse te doen ingehuldigt worden tot alle die Hoge Waardigheden en Hoogheden, wel eer by Uwer HOOGHEID Doorlugtige Voorouderen onsterfelyker gedagtenis bekleedt? Die zelfde Aanzienlyke Eerampten, dat zelfde Hoge gestoelte der Eere, worden van wegen Uwe Hoogheid verheerlykt, en ontfangen van derzelver Doorlugtig Persoon allen Glans en Luister, waar mede zy anderśins niet zelden de genen, die tot Haar*

verhoogt zyn, bestralen! Daar in zy Uwe HOOGHEID voor 's Heeren Uitverkoren Zion een getrouwe Voedster-Heer! voor het Land en derzelver Inwoonderen een Liefhebbende Vader! van alle goede Ingezetenen worde DEZELVE *min gevreest, meer gelieft, zo dat der geringsten schoot voor* HAAR *een veilige rustplaats strekke! Uwer HOOGHEID gansche Regeeringstyd, tot welken de Eeuwige Godt dagen tot dagen toedoe, zy voor ons een éénige Dag, als van den Heere gemaakt, op welken wy ons, zonder kommerlyke vreese voor een nare nagt van Onheil, verheugen en verblyden mogen! Daartoe, DOORLUGTIGSTE VORST! laat het eenen graaggetrouwen Dienstknegt van onsen Groten Godt en Zaligmaker, nu in Uwe Hoge tegenwoordigheid vrystaan desen hertgrondigen wensch, bede en smeking op het ootmoedigste tot den JEHOVA ZEBAOTH op te zenden.*

De Godt der Goden, de Heer der Heeren zy Uwer HOOGHEID Heer en Verbonts Godt! zyn Alziend en albeschermend oog zy op DEZELVE, *om* HAAR *geduriglyk te onderwyzen, te leiden in het regt, de paden der geregtigheid te leren en raat te geven! Hy gravere Uwe Hoogheid in beide zyne hantpalmen! beware* DEZELVE *als het zwart zynes oogappels! volmake, bevestige en heilige* HAAR *in zyne Eeuwige Liefde! De Heilige Godt verciere Uwe HOOGHEID met alle Voortreffelyke Hoedanigheden, ja Koninglyke Deugden, welke eerst in staat zyn een Regtschapen Prins te vormen, en welke die van Uwe Hoog-Vorstelyke Voorouders, of schoon dezelve bereits tot aan de sterren reiken, verre mogen overtreffen!*

De Opperzegenaar overstorte Uwe HOOGHEID met alle Ziels- en Lighaams gaven, genoegzaam om te torschen het zwaar gewigt van alle die Waardigheden, nu by DEZELVE *tot eene erfelyke bezittinge aanvaart, op dat die by* HAAR *met geen minder Roem worde waargenomen en tot geen minder voordeel voor Land en Kerk strekken moge, dan Ons en Onze Voorvaderen door alle Uwe HOOGHEID Doorlugtige Voorzaten ooit is mogen gebeuren!*

Tot vermeerdering en voortzetting van het Vorstelyk Oranje-Huis, welke de Magtige Jacobs en Getrouwe Israëls beware van Geslagte tot Geslagte; doe Hy, wiens onberispelyke Wysheid nooit heeft goedgedagt, dat de mensch alleen blyve, Uwe HOOGHEID vinden een Vorstelyk voorwerp DERZELVER *Liefde en Vereeniging waardig, op dat zo, tot Neerlands Vreugt en onzer aller blydschap, het Stadhouderlyk Erfregt in* HAAR *Princelyk Nageslagt voor Godt zy als de Zonne, en als de Inzettinge der Mane! Uwer HOOGHEID Roem en Naam werde van kint tot kint voortgeplant, groeje en bloeje, tot dat 'er geen tyd meer zy.*

Wyders, na dat alle deze Plegtigheden, in de volmaakste order, op het Stadhuis verrigt waren, en Zyne Hoogheid benevens den Heer Hertog Veldmaarschalk hoogstderzelver genoegen in allen opzigte betuigd en betoond hadden, ging het Vorstelyk Gezelschap met de Zwitsersche Gardes, te voet over de Markt door het Burger-Battaillon, dat op niew salueerde, vervolgens door den Eeren-Tempel en het weerzydsch geschaard staande Guarnisoen, langs de Korte Oude Straat en over de Vismarkt, naar den Stads Toren. Middelerwyl was de Bende Musikanten, die zig tot hier toe helder had laten hooren, langs den kortsten weg van het Stadshuis naar den Toren gegaan, om aldaar in en uit de vensters van de Beneden-Zale, daar de Vorst ter maaltyd onthaald zou worden, een verniewd geschal op te heffen, tot dat Zyne Hoogheid in die Zale binnen trad. By het aankomen op den Toren wierd de Heer Markgraaf op niew verwellekoomd met 21 schoten van de Wallen en even zoo vele van het Oorlogschip.

Alles was hier in gereedheid en zonder eenige verwarringe in de schoonste order. Zelf had 'er geene de minste talmery of haarzelinge plaats. Op het

zelfde

zelfde oogenblik, dat de Hoogvorstelyke en Hoogaanzienelyke Gasten konden aanzitten, was de Eerste Tafel op de Beneden-Zale reeds aangerigt. Men vond 'er in 't midden een fray en net bestroyd plat Dessert, by wyze van *Epargne*, en de keurigste Spyzen zuiver en kostbaar toegemaakt, die in eene wel uitgedagte schikkinge, tot vier malen toe, vervolgens verniewd en verwisseld wierden: zoo dat 'er niets aan ontbrak, om de Heeren, die 'er het bestel over gehad hadden, eene onbekrompene toejuichinge te geven. In tegendeel Hunne Edele Agtbare hebben ook hier mede, zoo wel als met den overigen toestel der Inhuldiginge, eene algemeene goedkeuringe en volledigen roem verworven!

Zyne Doorlugtige Hoogheid zette zig in een Armstoel, ruggelings naar de deur, om een ruim gezigt, door de drie ramen, op de rheede te hebben en op het Oorlogschip, dat zig, in praalstatie, met vlaggen en wimpels opdeed. Aan Hoogstdeszelfs regterhand zaten, op andere stoelen, Zyne Doorl. Hoogheid de Heer HERTOG, vervolgens Zyne Excellentie de Heer Mr. *Willem van Citters*, aan hem volgde de Heer Raadpensionaris *Steengracht*, wyders de Heeren Mr. *Cornelis van Citters* en Mr. *Jacob van Citters*, als Repræsenterende Edele, verder de Heeren Afgevaardigde van Vlissingen, naar hunnen rang, de Heer State Generaal *Cau* en de Heer Luitenant Generaal *Bigot*, als Opperschenker. Aan s' Vorsten linkerzyde waren de Heeren dus geplaatst: de Heeren Regerende Burgermeesters *de Vriend* en *Nebbens*, de Heer Oud Burgermeester *Godin*, de Heer State Generaal Baron *van Brakel*, de Heer Generaal Majoor *de Salve**, de Kamerheeren Barons *van Wulknitz*, *van Voigt* en *van Heide-Reinestein*, de Heer Lyfmedicus Professor *Gaubius*, de Heer Generaal Majoor *Pous* en eindelyk de Heeren *Schorer* en *Chalmers*, als Ceremoniemeesters.

Op de bovenste Zaal was insgelyks eene keurige maaltyd aangerigt, daar Zyner Hoogheids verdere Edellieden eenige Officieren van rang, de Heeren Schepenen en Raden, Commandeur en Commandant der Stad, mitsgaders de Pages onthaald wierden, door de Heeren Schepenen *Andriesfen* en *van der Loeff*, die hier, als Ceremoniemeesters, van wegens de Regeringe de *honneurs* hielden.

Na eenigen tyd aan Tafel gezeten te hebben, behaagde het den Heer Markgrave, de Hooge Gezondheid der Edele Mogende Heeren Staten van Zeeland in te stellen, welke dan ook, op Zyner Hoogheids vriendelyke bevelen, plegtig gedronken wierd, onder 't bulderen van het Geschut der Wallen, dat met 21 schoten voorgaande, van het Oorlogschip op dezelfde wyze gevolgd wierd, en eindelyk met vyf schoten van een Jagt, dat op stroom voor anker lag. Eveneens wierd, uit den Vergulden Kop van Maximiliaan, op 's Vorsten hooge gezondheid gedronken, en zoo ook wyders ter toewenschinge van heil aan het Vorstelyk Huis van Oranje; verder aan het Vorstelyk Huis van Brunswyk. Thans vorderde de Prins Markgraaf, dat men ook zyner goede Stad Veere zou indagtig zyn, op welker welvaren derhalven, met vreugde, de Beker geleegd wierd. En die plegtige drinkbegroetinge eindigde met eenen toegenegen en blymoedigen dronk, op de gezondheid der aanstaande Princes van Oranje en Markgravinne van Veere, wordende telkens het Hoog Gezelschap door de Eereschoten van Stad en Oorlogschip, op dezelfde wyze, tot gulle blyhartigheid en welmeenende heilbeden aangemoedigd: waar toe een Stads Bode met een geus uit de Vensteren van den Toren het sein geven moest.

Na het eindigen van die plegtige Vreugde maaltyd, begaf zig Zyne Doorl. Hoogheid, in 't gezelschap van den Heer Hertog en andere Heeren van 't Ge-

* De Heer *Jan Marcus de Salve*, een Verenaar van geboorte, door Hunne Hoog Mogende begiftigd met het Regiment, waar mede hy, in 't Jaar 1764, den verwoeden Opstand der Negers in Berbice volledig gedempt had, was nu pas door Zyne Doorlugtige Hoogheid, te Middelburg, en dus op eene buitengewone wyze, tot Generaal Majoor bevorderd.

volg, omſtuwd met de Zwitzerſche Lyfwagt naar de Markt en vervolgens op de Peuye van 't Stadhuis, onder het Verhemelte; alwaar, ter betoginge zyner Vorſtelyke Milddadigheid, eene menigte zilvere Gedenkpenningen, ter gedagtenisſe dezer heugelyke Inhuldiging geſlagen, onder het Volk ſtroyde. Uit de hier ingelaschte Afbeeldinge

ziet men, dat op de eene zyde, midden in een Krans van Laurierbladeren, het Borstbeeld van den Heer Markgraaf zig op doet, met dit Omſchrift:

WILH. AUR. V. MARCH. VLISS. ET VER.

Dat is, voluit geſchreven: WILHELMUS AURIACUS QUINTUS; MARCHIO VLISSINGÆ ET VERÆ; en in onze tale. *Willem van Oranje de Vyfde, Markgraaf van Vlisſingen en Veere.* * Op de andere zyde vind men, tusſchen eenen ronden Oranje-krans, daar jonge Oranje Appelen in voort komen, eenen Altaar, daar de Spies, met den Vryheids-hoed op dezelve, ſchynt agter tegen te ſteken, ten einde dus Vryheid en Godsdienst, als aan een verbonden, vertoond wierden. Zylings treft men andere Zinnebeelden, die agter den Altaar ſchuyns gekruysd vertoond worden. De Academiſche Scepter met eene Pallas boven op dezelve, is een teeken van de Geleerdheid; de gevleugelde Slangenſtok van den Koophandel, de Palmtak van de Vrede, en de Wimpel van de Scheepvaart; welke alle de beſcherminge van Zyne Doorl. Hoogheid zullen genieten. Rondom leest men deze Zinſpreuk:

FELICITAS TEMPORUM.

't Geluk der Tyden.

om aan te duiden, dat Geleerdheid, Koophandel, Vrede en Scheepvaart in de dagen, die wy beleven, tot eenen hoogen trap van geluk en bloey gebragt zyn: zettende die aangename tydsomſtandigheden geenen geringen luiſter by aan de tegenwoordige Vreugdebedryven over 's Vorſten gewenschte Meerderjarigheid en blyde Inhuldiginge, hier ter Stede. Eindelyk, ter bepalinge van het Jaargetal, ſtaat onder aan.

INSTAURATUS.
MDCCLXVI.
Dat is,
Ten overvloede op niew gehuldigd. †
1766.

En hoewel zig de Hebzugt, by deze gelegenheid, in hare volle woede, openbaar-

* VEERE moest, in betrekkinge tot het Markgraafſchap, anders vooraf gaan; maar deze order zinſpeelt op den rang der Steden in de Staats Vergaderinge.

† Van wegens het thans onbetwistbaar Erfregt op het Marquiſaat, kon men deze tegenwoordige Inhuldiginge *Overvloedig* en *vernieuwd* noemen. Edog zy was niet overvloedig, als men, by vooruitzigt de mogelykheid van de alleronverwagtſte Staatsveranderingen zig vertegenwoordigde, die, door deze verniewde Inhuldiginge, onwaarſchynelyker gemaakt wierd. Zoo denkt de Staatkunde.

baarde, en eenigen zelf eene onbetamelyke vrypoſtigheid inboezemde; zoo liep egter die Plegtigheid, zonder ongevallen, tot vermaak van den Vorst en tot vol genoegen van de Gemeente, af. Ook wierden alle de Leden van Wet en Raad, zelf de Oud Schepenen en Miniſters, als mede de Officieren der Borgery met eenen Gouden gedenkpenning van denzelfden ſtempel daar na, op uitdrukkelyke bevelen van Z. H. begiſtigd: gelyk ook de Capiteinen aan elken Borger, die onder de wapenen geweest was, eenen Zilveren moeſten uitdeelen.

Na het ſtroyen der Medailles onder de menigte, begaf zig de Heer Markgraaf met Hoogstdeszelfs Gevolg, te voet, op weg, om de Kerken en het Admiraliteits Arſenaal te bezigtigen. By gelegenheid van het bezoeken der Kerken, deed Zyne Doorl. Hoogheid eene Vorſtelyke Aalmoesſe aan de Diakonie Armen, zoo van de Nederduitſche, als Walſche Gemeinten. En zoo heeft ook nog naderhand onze Edelmoedige Heer en Markgraaf den Armen Weeskinderen een aanmerkelyk geſchenk toegezonden; 't geen, ter aanrigtinge van eene Vreugde maaltyd, beſteed is, op welke de Weezen aan de groote milddadigheid van Zyne Hoogheid, met uitgelatene blydſchap en vergenoeginge, gedagt hebben: als zynde dus overvloedig beloond voor den yver, welken zy, by het oprigten der Eerebogen voor het Weeshuis, N. X. hadden laten doorblinken.

Ondertusſchen was alles, aan het Huis van den Heer Oud Burgermeeſter *Godin*, in gereedheid gebragt, om Zyne Hoogheid benevens alle de Heeren, die op den Stads Toren onthaald waren, daar op te wagten, met allerley ſoorten van Fyne Wynen, Limonades, Orgeades, Chocolaad, Koffy, Thee, Piramides Confituren, Banket en alle verdere ververſchingen. De Muſikanten hadden zig ook derwaards begeven, met last, om, ſtaag aan, voor het Huis, by tusſchenpozingen, een zoet en aangenaam Veldgeſchal te maken; zoo voor, als na het affteken van het Vuurwerk, tot dat Zyne Hoogheid naar Middelburg vertrekken zou. Ook had het grootſte gedeelte van de Hoofdwagt aldaar post gevat, by het Vuurwerk, om het gezigt ruim te houden, den verbazenden toevloed van menſchen te beteugelen en verdere wanorders te verhinderen, welke verrigtingen ook door de Guardes du Corps te paarde, en de Zwitzerſche Lyfwagt, van 's Princen wege, wierd onderſteund. Ook was Zyne Hoogheid hier al vroeg aangekomen, wagtende alleen naar de genoegzame donkerheid, om Hoogstdeszelfs toeſtemminge tot het affteken van het pragtig Vreugdevuur te geven: 't geen ondertusſchen, onder de orders van den Heer Capitein *R. Creefts*, in volle gereedheid gebragt was.

Zyne DOORL. HOOGHEID, de brandende niewsgierigheid der talryke en ſamen gedrongene ſcharen niet langer willende ophouden, gaf eindelyk verlof: en aanſtonds verwisſelde die niewsgierigheid in eene ontroerende en angstvallige verbaastheid. Want aanſtonds wierd de Sein-Koker van honderd pylen door den Onder-Luitenant *D. Creefts* afgeſtoken, die eene heerlyke uitwerkinge deed. Straks wierd de Duive, die langs eene geſpanne lyn naar den Eere-Tempel, als 't ware, vliegen moest, van wegens Zyne Hoogheid, door den Heer Capitein *R. Creefts*, afgevaardigd, die zeer gezwind den Naam W. DE V. en de Kroon boven dezelve aanſtak, welke, vervolgens, met verwisſelinge van allerhande Frayverwig Vuur, buitengemeen lang en zuiver, gebrand heeft. Fluks, na het uitbranden van dit Eerenciërſel, namen de Moordſlagen, agter den Eere-Tempel naar het Stadhuis henen, op zekere afſtanden geplaatst, eenen aanvang met hun donderend en krakend gedaver: en dit werk wierd, by tusſchenpozingen, door den Onder-Luitenant *P. Zilch*, voortgezet; gedurende het geheele beloop des Vuurwerks. Ondertusſchen wierden 'er, voortaan, te beginnen met het Front, regts en links, twee honderd Vuurpylen, een voor een, langs de vleugels, die aan de Eere-Poort ſloten, gelyk in de Plaat te zien is, met

een aanhoudend gedruis, opgezonden: zynde altoos de Onder-Luitenant *D. Creefts* ter regter-, en de Bombardier *L. Maasfen* ter linkerzyde, in den arbeid. Zoo dra dit was uitgewerkt, wierden 'er twee Vuur-Cascades vertoond, die de verwonderinge en toejuichinge van het Hoog Gezelfchap en van alle kundige Aanfchouwers wegdroegen. Hier op raakten wederzyds de Vuurraders, Pompen, Fonteinen en Zwermpotten aan het fpelen, die het naast aan den Eeren Tempel waren neêrgezet. Wyders wierden 'er, op niew, wederzyds twee honderd pylen, naast elkanderen aan de tweede baluftrade opgehangen, naar de hoogte gezonden, na dat vooraf de twee Kokers aan het Front waren opgevlogen. Thans gingen ook vervolgens de Vuurraders, Pompen, Fonteinen en Zwermpotten, die in het Front voor de Baluftrade gevestigd waren, aan het vuurbraken. Dit gedaan zynde ftak men de derde ryge, wederzyds van twee honderd pylen, aan; en eindelyk wederom de Pompen, Fonteinen, Vuurraders en Zwermpotten, die, midden voor het Front, van het Vuurwerk tot het laatfte waren overgehouden; wordende eindelyk tot dankzegginge, alles befloten met het vuur uit de twee middelfte Kokers, ieder van honderd pylen. En ten allerlaatften wierd het geheel Gevaarte, met de Baluftrades der beide vleugels, door brandende Flambouwen verligt.

Zyne Doorlugtigfte Hoogheid onzen Heer en Markgraaf betuigde, over het Vuurwerk zoo wel, als over al het overige, waar by de Edele Agtbare Raad en Magiftraat hunnen yver en toegenegenheid vertoond hadden, en waar by die, welke Hun Edele Agtbare daar toe hadden gelieven te gebruiken, hunne kundigheid en bekwaamheden hadden doen zien, ten allerhoogften voldaan te zyn: welke gunftige betuigingen van Zyne Hoogheid nader door Zyne Doorl. Hoogheid den Heer Hertog en door de verdere Heeren van het Aanzienelyk Gevolg, ten allerfterkften, bevestigd wierden.

Aan het einde van de Markt vertoonde zig het Stadhuis, pragtig met Lampions verligt, gelykerwys de Kerken en Torens met een ongelooflelyk getal van helderglansende lantaarnen waren opgeluifters. Derhalven traden nu Zyne Hoogheid, benevens den Heer Hertog Veldmaarfchalk en den Heer Luitenant Collonel *Bigot* in de Paradekoets, en reden langs de voornaamfte ftraten en langs de kayen der Stad, om de Avond Verligtingen te befchouwen, wordende gevolgd door twee andere Koetzen, waar in de Heeren van 't Gevolg gezeten waren. Alomme gaf men op niew bewyzen van opgetogene vreugde en yver voor den Vorst. De Heeren Burgermeefters *de Vriend* en *Nebbens*, benevens de Heer Schepen en Raad *van der Loeff* blonken voornamentlyk uit, in *Perfpectiven* en Gefchilderde Zinnebeelden, die agterwaards wierden opgeluifterd, en eenen fchitterenden, of meer deftigen en veelverwigen glans van zig gaven. En in Gevelverligtingen met lampions, munteden, behalven den Heer Burgermeefter *de Vriend*, reeds genoemd, voornamentlyk uit, de Heer Schepen en Raad en Equipagiemeefter *Paulus Meyn*, als mede de Heer Confervator Deputé *R. Irvine*, langs de Noordzyde. Ook was het Oorlogfchip, op de reede, allervoortreffelykst, met eene ontelbare menigte van brandenden lantaernen, behangen.

Zyne Doorlugtigfte Hoogheid, ook hier omtrend ten uitterften voldaan zynde, wierd vervolgens ter Stad uit en naar zyn Hotel te Middelburg vergezeld door de Heeren *Schorer* en *Chalmers*, en eindelyk, voor de uitftekende eere, aan de Regeringe en Borgery, op dien heugchelyke dag, aangedaan, aldaar plegtiglyk, van wegens den Edelen Agtbaren Raad en Magiftraat, bedankt. Waar mede alle de byzonderheden der *Statige Inhuldiginge des Markgraafs* in deze Stad een einde namen.

Even-

Evenwel 's anderen daags avonds was, op niew, alles in eene vroolyke beweginge. Hunne Edele Agtbaarheden hadden, ter vermydinge van alle ongelukken met paarden en rytuigen, en ten einde de Avondverligtingen gemakkelyk overal door de wandelaars zouden kunnen beſchouwd worden, het afſteken van allerhande Vuurwerken, die by de Borgerye afzonderlyk voor het blyde Feest der Inhuldiginge vervaardigd waren, doen uitſtellen; maar 'er thans vryheid en verlof toe gegeven; na alvorens, gelyk 's daags te voren, de noodige maatregels tegen onverhoopten brand genomen te hebben. Ook duurde dit werpen van voetzoekers, opzenden van vuurpylen, afſchieten van geweeren en ſoortgelyk wild en woest vreugdevuur, tot aan den morgen: en dit alles, Gode zy lof en eere! zonder eenige ongelukken, van aanbelang, te hebben veroorzaakt,

Eenige dagen daar na beval de Regeringe, de Eere-Poorten, den Eere-Tempel en het Verhemelte van onder den blooten hemel weg te nemen en te plaatzen tegen de muren in de Wandelkerk: daar dezelve nog dagelyks van de vreemdelingen met genoegen bekeken worden: en nog lange Jaren, ter eere van onzen Geliefden Heer Markgraaf, en ter gedagtenisſe der tegenwoordige Inhuldiginge, kunnen bewaard blyven. En, op dat alles in order wezen zou, deden de Edele Agtbare Heeren Regeerders de Stadhuis-peuye, onder den *Daïs*, of het Verhemelte, ſchilderen; 't geen dan ook, door den Schilder *Gerard Jacobs*, tot genoegen van een ieder, zeer fraay is uitgevoerd. En zoo hope ik, dat de Edele Agtbare Regeringe en de brave Burgerye, over deze Beſchryvinge, in gunſte te mywaards, ook eenigzints voldaan zullen zyn, en de voorkomende misſlagen, met goedertierene toegevenheid, wel zullen willen behandelen. Kon ik dat geluk genieten, zoo zou ik het doelwit myner geringe pogingen getroffen hebben!

Het Latynsch Lierdigt, daar wy te voren * van ſpraken, en zoo 't my toeſchynt, dienen kan ter aanvullinge van het geen nog aan deze Beſchryvinge mogt ontbreken, zal nu volgen en alles beſluiten. Ik heb het, op eenen vryen trant, in eenen Nederduitſchen Lierzang overgegoten, ter voldoeninge der Ongeletterde, en die Overzettinge 'er by gevoegd. 'k Heb het gewaagd.— Wie weet, wat 'er onze hedendaagſche Taalzifters en ſchoolmeeſterlyke Rymers op zullen te vitten hebben? Maar, geduld!— 't Is genoeg bekend, dat 'er, van de zulken, weinige verſchooninge te wagten is.

* Bladz. 51.

ODE

ODE
Ad
Principem Araufionenfem,
WILHELMUM QUINTUM,
Cum fupremos, eosque hæreditarios, in Zelandia, honores et inprimis Marchionatum Verenfem, folenni ritu, aufpicaretur.

Quo me, Camoenæ, ducitis? Heus furor
Menti incalescit! Sumere barbiton
Cogor, fonantem fponte, et oden
Imparibus copulare plectris!

Omnis minatur civis, et infula
Omnis favillas, fidera, fulmina
Flammasque, picturam fugacem
Lætitiæ popularis, offert.

Inclufus undis, nunc Valacrus fuam
Morofitatem pellit et acrius
Intendit artus, Principique
Obvius it, leviore grefsu.

Armis

LIERZANG,

Opgezongen aan
Zyne Doorlugtige Hoogheid

WILLEM DEN VYFDEN,

PRINS VAN ORANJE EN NASSAU,
enz. enz. enz.

Toen Hoogstdezelve Zyne Hooge en Erfelyke Eer-Ampten, in Zeeland, en vooral het *Markgraaffchap van Veere*, op eene plegtige wyze, aanvaardde.

Waar voert gy my? geliefde Zangheldinnen,
Waar voert gy my?
Wat drift bezielt myne opgetogen zinnen?
Zy fleigert! ziet zy dringt myn vingr'en, zy
Doet my de harpe aangrypen, nu de fnaren
Van zellef klinken en een toon
Aan 't lugtig tokk'len van myn fpeelgejuigje paren,
Voor FRISO'*s Grooten Zoon.*

'k Ontroer! hoe rot een drom van Stedelingen
Alom te gaar!
't Gansch Eiland is in rep; hoe flaat men kringen
In praalgewaad! men dreigt! men zwoegt! de fchaar'
Wil vonken, ftarren, weerligtkransfen
En gloende glooren, elk om ftryd,
Vergangb're blyken van de Volksvreugde, in transfen
Ophangen, hoog en wyd!

Myn Walcheraar, befloten in de Stroomen
Der zilte Zee,
En voormaals flug door mymerende droomen,
Of loom van aard, word vloeibaar en gedwee!
Ik merke een' zwier in 't rekken van zyn' pezen:
Men ademt lust en vrolykheid!
Men wil den Jongen Vorst, in ieders hart, doen lezen
Genoegen en beleid.

Armis corufcus inftitor, artifex
Et nauta, mixti dives et indigus,
Fundunt cohortes, ut WILHELMUS
Per geminas acies truimphet.

Stipatus amplâ nobilium manu
Sacram, modefto pectore, Curiam
Confcendit, auguftam capesfens,
Promeritam fibi, dignitatem.

Mire benignus jam Patriae, Deus
Sartam refervet Præfulis inclyti
Vitam, juventutemque magnis
Dotibus accumulare pergat!

O! qui beato reddere Belgio
Fontem falutis, Nasfovium decus,
Concludis, omnes TE precamur,
Incolumem tuëare noftrum!

Tu

'k Zie Makelaar, Matroozen, Pennelingen
En Ambagtsvolk,
Begoedde liên en ſchaam'le, ſamen-dringen,
Met blinkend roer en ongelyken dolk:
Elk rot, geſplitst, ontfangt, met liefdegroeten,
Den Jongen WILLEM, *Zeelands lust;*
Daar hy, in zegeſtoet, doortrekt en Hem ontmoeten
Hoogagtinge, Eere en Rust.

Gints ryd hy door, myn Erfprins, voorgereden
En vergezeld
Van Edelen en lyftrouwanten, heden
Beklimt hy nog het Raadhuis, aangeſteld
En opgehaald, om de ampten zyner Vaderen
't Aanvaarden, met een teêr gemoed,
Dat zedigheid beheert, en ſchiet door zuivere aderen
Oranje's heldenbloed.

't Gaat wel! Gy God der Vrye Nederlanden,
Gy WonderGod,
Die 't Vaderland beveiligdet voor banden
Van ſlaverny en onmeêdogend lot:
Bewaar, als nog, het onwaardeerbaar leven
Van FRISO's *Telg en ſchenk hem ligt,*
Ja deugd en gaven, die den roem te boven ſtreven
Van 't heerlykst lofgedigt.

U, Hemelheer, die Naſſau's ſtam en loten,
Die heilfontein
Voor Batavier en Zeew, weêr hebt ontſloten,
U loven wy, met eerbied: de edle trein
Van feestgebaar, op onze blyde ſtraten,
Ontvonkt ons hert in liefdebeên:
Wil nooit myn waarden Prins (zoo ſmeekt elk) overlaten
Aan zwarte tegenheên!

Tu, Tu feroces Hesperios, leves
Gallos et Anglos, Tu bona foedera
Belgis ſubegiſti, trophæa
Auraïcis Atavis daturus.

Sed, post Parentum facta celebria,
Et post ſiniſtram militiam, Patri
Pacem FRISONI moliendam
Tradideras, properante fato:

Ut, providénti, Principis, Orphanum
Curæ relictum, BRUNSVICIO dares,
Tandemque doctrinâ piisque
Artibus imbueres Magiſtri.

Nullum Batavis Teutonicum genus
Illuſtriori nomine nobilem
Conceſſit unquam, LUDOVICO,
Auriaci Juvenis patrono.

O

Ja! voormaals, HEER! hebt Gy 't hoogmoedig Spanje,
Hoe nors en wuft,
't Ligtvaerdig ſtaal van 't grootſche Groot-Brittanje,
En de ontrouw van den Fransman overbluft!
Men deinsde en kroop, om de edle laawervlegten
Van NASSAU niet te ontwelk'ren, daar
De Batavier, gewoon aan overwinnend vegten,
Omzogt naar krygsgevaar!

Dog naderhand, na die beroemde daden,
Toen 't krygsgeluk,
Helaas verkeken! zig in Neêrlands bloed kwam baden,
Herſtelt Gy FRISO, die, met moeite en druk,
De nutte Vreê aan 't Volk moest wedergeven,
En, afgeſloofd door zorge en vlyt,
Na 't afdoen dezer taak, in zegeſtaatſy ſtreven
Ver boven tyd en nyd:

Zoo lag Uw lást, Uw onbegrensd Vermogen
In 't hemelhof
Gaf 's Vorſten Wees aan BRUNSWYKS mededogen
Ter ſchool, en Hem onſterfelyken lof,
In 't vormen van ORANJE 's ziel en zeden,
In 't onderwys van WILLEM 's hart,
Een hart, dat, leerzaam in bekorelyke leden,
De vlugſte geeſten tart.

Het Keizerryk gaf nooit den Batavieren
Een' Duitſchen Vorst,
Wiens nutte hulp zoo lang zal zegevieren,
En wiens vernuft ooit zwaarder laſten torstt',
Als LODEWYK, des lieven Stedehouders
Beroemde en noit volprezen Voogd,
Die Hem den ernst, de trouw der allerdeftigſte Ouders
Stantvaſtiglyk betoogt.

O Care, qui nunc lora prehendere
Oblata gaudes, arteriæ micant
Divino Avorum ac Parentum
Sanguine et Auriaco vigore.

Clio fatetur: credimus omnia:
Sed, qui rapacis nequitiæ malum
Evulſit et cordi profundo
Egregiam, ſine fraude, lucem

Accendit: omnem qui ſapientiam
Virtutis altae Spiritui Tuo
Impresſit Heros, ſempiternam
A Populo meruisſe laudem

Fertur, et omni ſtemmate libero;
Nam, ſuavis aeque et Patriciis Viris,
Imoque vulgo liberalis,
Ingenuos animos gubernat.

Beminde Vorst! glimappel onzer oogen!
Doorlugtig Heer!
Die erfelyk den teugel en 't vermogen
Van 't Staatsbewind, hoe jeugdig nog en teêr,
In Uwe vuist beknelt, Uwe aders zwellen
Van goddlyk bloed en heldenaard
Der Prinſen, die Gy moogt in Uw Geſlagtlyst tellen,
Europe door vermaard.

Myn Clio, met het mondſtuk aan de kaken
Der eertrompet,
Getuigt dit graag; en wie zou kunnen laken
Het Vorstlyk Huys, dat Neêrland heeft geredt?
Dan hier moet Hy byzondren roem beërven,
Die in Uw hart het zelfsbedrog
Van zedlyk zondenkwaad, al wiedend, deed verſterven:
Die Vader ademt nog.

Die Vader deed Uw zielenligt ontvonken;
Uw' ſchranderheid
Werd door zyn' hand met wetenſchap beſchonken,
Met wetenſchap van kunst en ſtaatsbeleid:
De Godsvrugt gaf der drift van 't jeugdig leven
Een andren zway tot nut van 't volk,
En dapp'ren yver, om Vorst JESUS *naar te ſtreven*
In Thabor's gloriewolk.

Dien Vader, ('t puik der Prinſelyke Voogden)
Dien Vader van
Den besten Vorst en besten Leerling poogden
's Lands Grooten ſteeds, ja! man voor man
Van 't volk! alom te loven, te verheffen:
Zy zullen 't doen by 't nageſlagt,
En Zyne gulheid zal ons dankbaar Neêrland treffen,
Door gunſtige overmagt!

Hoc duce, PRINCEPS! maxima munia
Prudens obibis, dona domeſtica
    Augebis, aulam exercitumque
        Imperio moderabere almo.

Non TE vocavit triſte periculum:
Non murmurantis vox vaga ſubditi:
    Nec publicani furioſa
        Ingenium mala vellicabunt:

Non irruet vis ferrea Galliæ,
Non indigentis debilitas Status:
    Te Pax jocoſa et blanda Fides
        Excipiunt niveis lacertis.

Fugata longe Suſpicio procul;
Tetris Simultas luminibus vigil,
    Et Vanitas, Livorque, et Aſtus,
        Enſe ſuo jugulata, tabent.

Ne

Help God! hoe zal myn ERFHEER *al Zyn' Staten,*
En dit Gewest,
Beheeren met voorzigtig toeverlaten
Op LODEWYK! *ja 't gantsch Gemeenebest*
Naar Zynen raad doen luisl'ren, met genoegen!
Hoe zal het Staats- en Krygsgeweld,
Verheerelykt, alom, door BRUNSWYKS *naerstig zwoegen,*
Vermaak doen aan myn' Held!

Geen wrang gevaar riep U naar onze stroomen,
ORANJE, *neen!*
Geen morrend volk koomt U verwellekomen,
Geen bang gekerm van 't radeloos Gemeen:
Geen' dolheid, op den pagter losgebroken
Of 't Raadhuis, dat van kommer trilt,
Zal 't Vorstelyk gemoed, in yvervlam ontstoken,
Meer kwellen, hoe zy gilt.

Geen vuurwee, uit beleelyde kartouwen
In vloek gebraakt,
Ontzet U thans: geen deerelyk aanschouwen
Van armôe, die de krygstoerusting wraakt.
De lodd're Trouw, bekranst met frisse rozen,
De dartle Vreê, in praalgewaad,
Omhelzen U, en doen Uw vroom genoegen blozen;
Verfrayen Uw gelaad!

'k Zag overlang, 'k zag vunzen Argwaan vlieden
En bitze Nyd;
Regeringswrok, zoo happig op 't gebieden,
En ydle Waan, die, korslig, zig verbyt,
Zyn, met Bedrog en helsche Veinzeryen,
In 't ver verschiet van nabeklag,
Verdwenen ylings; daar verett'ren die Harpyen,
Gedoemd op hoog gezag!

Ne templa pravis plus reboënt tropis,
Trucesve myſtas ne querimoniæ
Diræ laceſſant, ſublevantur
Arte novâ nocui labores.

Viſâ, rigescit, Palladis ægide
Veſanus Error: Melpomene ſtatim
Doctâ remotum hunc Hippocrene
Exſibilat ſatyrâ minaci.

Nam blanda vultu Relligio nitet,
Ridens Deiſtæ crimina, nænias;
Divosque monſtrat codicillos,
Coelicolûm ſophiam docentes.

Jamjam Sibyllæ Sæcula carmine
Prædicta noſtros conveniunt lares:
Delapſa coelo disciplina
Caſtalias poliet Camoenas.

Po-

Geen' kanſels, geen gewyde tempelzalen
Weêrgalmen meer
Van ſtout geſmeel; geen prieſter durft meer pralen
Met opgeſmukte en redenlooze leer.
Het wuſt gewoel van onbeſuisde togten
En 't ſchadd'lyk gift van Woede en Twist
Verliezen hunne kragt; die ſnoode vloekgedrogten
Doen onder voor een' list:

Vrouw Pallas zwayt haar vreesſ'lyk ſchild; de Logen
Bezwymt, verſteent:
Het Bygeloof vind zig alom bedrogen:
De Kettery word overtuigd en weent.
Melpomene kan geene dwaasheid lyden,
By de edle ſtroom der hengſtebron;
Haar ſchertsgezang doet fluks de Domheid tuimlen, glyden
Van Neêrlands Helikon.

Het vroom gelaad der Godsvrugt ſchiet zyn' ſtralen
En ſchittrend ligt,
Nu 't, met een lach, de zege kan behalen
Op 't Ongeloof, dat voor de Waarheid zwigt.
't Hoogdravend zoet der Goddelyke Schriften
Verheft en ſtreelt ons laag verſtand:
De kragt der Hemelleer bezadigt onze driften,
En ſteekt de Liefde in brand!

De Guldene Eew, door Digters en Sibillen
Van ouds verçierd,
Daagt heden op, om al ons leed te ſtillen!
De Vrede bloeit, de blozende Eendragt tiert!
De Wetenſchap, neêrvliegende uit den hoogen,
Beſchaaft Belezenheid en Vlyt;
Ja zelf, ziet daar! zy weet, met onbegrensd vermogen,
Te breidlen Wrok en Nyd!

Pomona Mufis grata videbitur
Uvas acutis carpere ſentibus:
Mox mella, de quercu fragranti,
Mixta roſis Paphiis, remittet.

Et TU, Deorum Progenies nova,
Saevos leones ſub juga mittito:
Paſtore tanto ruminetur
Urſa, levi copulata capro.

Eheu! puellæ quid mihi tollitis?
Quo, quo Batavum fertis Adonidem?
Agnosco Pacem, Spem, Salutem
Et Charites choreas agentes.

„ Aſtræa „ clamant „ nubere vult TUO,
„ Et flava Pallas deperit inſcium:
„ Non taliter viſum! Dione
„ Sacra tori celebrabit ipſa!

„ WEIL-

Pomona, hoog geliefd op Parnas tinnen
By 't Negental,
Weet druiven thans uit doorenen te winnen:
Ook zal ze eerlang, bemoedigd door 't geschal
Van Stroomnajaad en vroolyke akkerknapen,
Den Eik, met rozen overlaên,
Van vetten honing doen wegsmelten, niew herschapen,
En eewiggroen van blaên.

En Gy, ô Spruit van Neêrlands Aardsche Goden!
Gewyde Spruit!
Gy zult, Gy moet, door wyze Staatsgeboden,
De leewen zelf betemmen, en den snuit
Van 't everzwyn doen luistren naar Uw wenken:
Den beer doen grazen met de geit,
En 't moedig oylam met getemde wolven drenken:
Staaf zoo de veiligheid!

Help! help! ik zie een drom van Nymphen waren,
'k Zie, met geschreew,
Een' maagdenrei op 's Vorsten schoonheid staren;
Hem schaken, dien Adonis onzer eew:
Wie zyn die? 't is de Welvaart en de Vrede,
De Hope en drie Bevalligheên;
Zy hupp'len om den Prins en troonen Hem dus mede:
Hy volgt, met lugte treên.

Zy juichen, " Neen! 't zal nimmermeer geschieden!
„ Astréa mag
„ Den schoonen Vorst niet huwen, laat ons vlieden;
„ Hier schuilt gevaar! Dione keer den slag!
„ Hoe! zoudt gy oit der blonde Pallas 't leven
„ Van dit juweel vergunnen? neen!
„ De Liefde zelf moet hier veel nutter wellust geven,
„ Van elk Hem toegebeên!

„ WEILBURGIA nil Matre ſacratius:
„ Nil, nil WILHELMO Conjuge dulcius
„ Belgis futurum! Quæ Dearum
„ Stemmate principibus feraci

„ Gentem beabit? Tanta nepotibus
„ Clarescet, astris dum micat aetheris
„ Convexa vertex, dumque Phoebe
„ Nocte ſuos radios reflectet.

„ Sic VEERA rurſus gaudia publica
„ Conduplicet: tu pectoris enthei
„ Secreta, vates, tunc ligato,
„ Dulciſonis modulanda nervis.

„ *Niets is 'er, dus vervord'ren zy de maten*
„ *Van 't Feestgezang,*
„ *Niets is 'er zoo geheiligd by de Staten*
„ *Van 't Vaderland, als WEILBURGS Echtbelang?*
„ *Wat zal 'er dan, voor vrygevogten lieden,*
„ *Geruster zyn, als de edle lust,*
„ *Om d'huwlyksvlam gestaêg in hunnen Vorst te eerbieden,*
„ *En in Haar, die ze blust?*

„ *Waar's de Aartsgodin, die, tot aan 's waerelds ende,*
„ *Uit Haren schoot*
„ *Verschaffen zal aan Neêrland eene bende*
„ *Van Prinsen, grys in deugden, kloek in nood?*
„ *Zy zal, beroemd by duizend nageslagten,*
„ *Vereewigd zyn, zoo lang de Maan*
„ *In 't blaawe stargewelf, by tintelende nagten,*
„ *Oit zal te glinstren staan.*

„ *KAMPVEERE zal, en 'sMARKGRAAFS Burgerye,*
„ *Om deze vreugd',*
„ *Als dan, op niew, haar hulde, naar waardye,*
„ *Verdubblen: en gy, moedig digter, meugt*
„ *Dan ook 't verrukt begrip van uw' gedagten,*
„ *Op niew, in vleyend maatgezang,*
„ *Ontwerpen; zingen, met verniewden luim en kragten,*
„ *Uw digtlief leven lang!*

BESPIE-

Laat de pragtige Inhuldiginge van Zyne Hoogheid ons hooger opleiden! IMMANUEL, die, van voor de grondlegginge der waereld af, de Erfheer was van alle Ryken en Staten, wil egter, dat wy behoorlyken toeftel maken, om Hem wel te ontfangen, als hy, in Goddelyke Zegeftaatzy, komen zal, om, allerftatigst, van de Aardbewoners te worden ingehuldigd. 't Is zyne Vorftelyke begeerte, dat wy, die Hem liefhebben, naar het bywonen dier Hemelfche Plegtigheid, ten allerfterkften reikhalzen: en dat wy ons, by voorraad, (alzoo zyne Toekomfte onverwagt zal zyn) met den ftaatzytabbaard zyner Toegerekende Geregtigheid bekleed houden. 't Is zyn Koninglyk welbehagen, dat wy de zuivere fchoonheid van zyn Perfoon, de goelyke vriendelykheid zynes glansryken Aangezigts en de verhevene majefteit van zyn overheerlyk Gelaad ons, op het allerlevendigst, voorftellen, en teffens ook zyne algenoegzame Almagt en de oneindige rykdommen, welke hy, in ftantvastige edelmoedigheid en onverwelkelyke glorie, vertoonen en verfpillen zal. 't Ontzag, dat wy dien Goddelyken Prins, dien Overften Leidsman van onze Zaligheid verfchuldigd zyn, mag de vrymoedigheid onzer liefde geenzints uitblusfchen.

't Gewyde Bybelblad leert ons, dat hy komen zal, omftuwd met de Engelen zyner Kragt, en in de Heerlykheid zynes Vaders: dat, by zyne gedugte aannaderinge, de geheele Scheppinge in eene ontroerende beweginge zal geraken: dat de Veranderde Levendige niet alleen, maar ook de Opgewekte Dooden, alle klein en groot, zy zelf, die te voren Koningen, Keizers en Waereldwinnaars waren, met den diepften eerbied aangedaan, zullen famenfpannen, om, die allerftatigfte Inhalinge, allen mogelyken luifter by te zetten: dat 's Vorften vyanden, ja zy ook al, dien Hem te voren doorfteken hadden, 'er bevende ooggetuigen van zullen moeten zyn: dat de ganfche Natuur zal zwoegen, om alles in heldere vlamme te zetten, en dat, by die allerhelderfte Verligtinge, de Zon zwart zal fchynen en de Mane eene bloedverwig ligt van zig wederkaatzen, veel fterker, dan hare tegenwoordige bleekte; ja dat eindelyk het Groot Vuurwerk van het veroordeeld Waereldgeftigt op zal vliegen, en branden tot in de onderfte Helle.

Evenwel, niettegenftaande de verfchrikkelykheid van dien Grooten en Vreesfelyken Dag, die gloeyen zal als een Oven, haken en verlangen 'er Geloovige Christenen allerheftigtst naar: roepende in hunne Gebeden en Befpiegelingen, en fmeekende, door de onuitfprekelyke zugtingen des Geeftes: Koom, Heere Jefus, ja koom haaftelyk! Trouwens, (Hy heeft 'er hen van doen verwittigen en verzekeren, op zyn Koninglyk woord) Hy zal hen, opgenomen in de wolken, zyner Heerlykheid, welke Hy by den Vader had, eer de Waereld was, deelagtig maken: door de verhevenfte Throon-Geeften zal Hy hen, als dan, doen inhalen en huldigen tot Erf-Heeren van het Koningryk der Hemelen: zig te vreden houdende, wanneer zy Hem, van wien zy alles leenroerig ontfangen, eewig en altoos, voor den Koning der Koningen en den Heer der Heeren, met uitgelatene vreugdebedryven, uitroepen. Immers dat Goddelyk Oppergezag zal onze Vryheid nooit belemmeren, maar in tegendeel onverwelkelyke eere en cieraad geven, dan, wanneer oneindigontelbare millioenen van Engelen ons, met eene allerverrukkenften zangtoon, zullen toejuichen: Dit Goddelyk Lam, dat voor uwe zonden geflagt wierd, is waerdig, om nu van u allen, die deze onbegrypelyke weldaad erkent en ondervind, te ontfangen de kragt, en rykdom, en wysheid, en fterkte, en eere, en heelykheid, en dankzegginge, tot in alle eewigheid. Amen!

H U W E L Y K S L I E D,

TER EERE VAN ZYNE

DOORLUGTIGE HOOGHEID

DEN HEER PRINS ERFSTADHOUDER.

enz. enz. enz.

MARKGRAAF VAN VEERE,

EN VAN HARE

KONINGLYKE HOOGHEID,

M E V R O U W E

DE PRINCESSE VAN PRUISSEN.

enz. enz. enz.

*Neen! Salignac! * volmaakte Antiopè,*
De Koningin der Salentynsche maagden,
Die Mentor, wien geene andere behaagden,
Voor zynen braven Prins bestemde,
Toen hy zyn heldendeugden temde,
Gaf hem Minerva noit, op zyn' verliefde beè.

Minerva moest Ulysses dappren zoon
Op Ithaka nog lang zyn bygebleven:
Zy had dat vuur, die min, hem ingegeven,
Dus telkens aan het glimmend blaken
En stovend bernen doen geraken,
En hem verbonden met de Salentynsche Kroon.

Zoo gaat het hier: de Brandenburgsche Bruid,
Het Pronkjuweel der Koninglyke Schoone,
De Flonkerbag der schitterende Kroone
Van Koning Frederyk den Grooten,
Word van den jongen Vorst genoten.
De Wysheid had het aan de Wellust zoo beduidt.

* Gevallen van Telemachus, X. Boek.

V *'t Gaat*

't Gaat wel! De Zwarte en ſtygende Adelaar,
Die boven zwerk en hemelhooge wolken,
Het ſtarrenheir doorſnorrende, de volken
Van 't moedig Duitschland kon verheffen,
't Verwonderend Europe treffen,
Strykt neder by den Leew. 'k Zie nergens hier gevaar.

Een' Venus, niet geboren uit de zee,
Maar teeder in Minerva's ſchoot voldragen,
Toen ze eens, belust, aan Mavors kon behagen,
Altyd door drie Bevalligheden
Gekweekt, van ieder aangebeden,
Komt over; en met haar de Welvaart en de Vreê.

De Noordſche Titus, de verrezen Antonyn,
De Noordſtar voor de wyze Palinuren,
Die volkeren en ryken wel beſturen,
De Apollo aller wetenſchappen
Beurde onzen Erſprins op de trappen
Des Huwlykstempels: en de Min bragt de eerewyn.

Triomf! de Min, zig ſpieglende in de Spree,
Had onlangs iets, door de Echo, hooren melden
Van eenen Neef der Nasſauſche Oorlogshelden,
Die 't jok der vrye Nederlanden
Verbryzelden: dien aan te randen
Beſloot hy, en hem ſluks te boeyen, by de Zee.

Met vloog hy; en oranjebloesſem-zweet
Doorgeurde 't lachend zwerk, met haast doorvlogen,
En daawde balſem neder uit den hoogen:
Een dubblen balſem, daar de vlerken
Klapwiekend ſtreken, voor 't verſterken
Van liefdekwyning, die myns Markgraafs herte ſpleet.

Tri-

Triomf! de Prins, gekètend door de Min,
[Daar Themis, of de negen Zanggodinnen
Zyn englenbrein noit wisten te overwinnen]
Werd hier, met eere, krygsgevangen:
En vryheid kon hy niet erlangen,
Dan, aan de zilvre Spree, by 't Koninglyk Gezin!

Triomf! een' Schoonheid, in een zyden net,
Gebreid met duizend Gordiaansche knoopen,
Lag kwynende op verlossing' daar te hopen:
Een 's Alexanders liefdekunsten
Verlangde zy, die, om haar gunsten,
't Ontwarren zou, en dan ontfangen d' Huwlykswet.

Haar blanke — o zwyg! — haar lelyblanke hand
Moest hem de boeyen lieflyk af doen gly'en:
En zou myn Vorst, myn frisse Prins, dan ly'en,
Dat paerelschitterende leden,
Door vloeiend bloedkoraal bestreden,
Gevangen bleven? Neen! Hy slaakte knoop en band!

Triomf! Triomf! 't is manlyk uitgewerkt!
Het liefdenet, de keten is ontbonden!
Gansch Neêrland had hem vroolyk afgezonden,
Met eenen sloet van reisgenooten:
De schranderste der Duitsche Grooten,
Zyn Mentor, Pallas zelf, had 's Prinsen moed versterkt.

De blyde Bruid is pralende opgeslaan:
Haar net was in een dons van koele rozen
Veranderd, daar de Min op lag te blozen,
Toen WILLEM, *met hartstelende oogen,*
Haar, onherroeplyk, had bewogen,
Om, by den Batavier, met Hem, ten dans te gaan.

Ziet! 's Gravenhaag ontfangt Haar, overlaên
Met vroolykheid en ryke feestgewaden:
De zeven Vrye Landen, die zig baden
In Goddelyke zegeningen,
Zie 'k hupplend, juichend voor Haar springen.
En Vryheid, Vrede en Lust, voor uit, ten reye gaan.

't Geroep van Hymen klinkt door elk Gewest:
Gebugten, Wyken, Dorpen, Schansſen, Steden
Weêrgalmen van Loflied'ren en Gebeden,
En gaan ter bruiloft; nu de Liefde
't Geheele Vaderland geriefde,
Doet elk, ter luiſtering' van 't Huwlyksfeest, zyn best.

Dat Bavius zyn knarsſend ſnaargetuig
Niet rake, om 't zuiver Egtgezang te ſtoren!
De digters hebben heden ſaamgezworen,
Om ſtygend hoog en kwynend vallen
Te ſchak'len in hunne Egtgeſchallen,
En 't Prinslyk Trouwverbond te zingen, met gejuich.

Maar gy, myn' Liere, zult, als de Aartsgodin
ORANJE 's Huis en Neêrland zal verryken,
Uit haren vrugtbren ſchoot en niewlings pryken,
Als Moeder van de Batavieren,
Veel hooger, lugter, toon doen zwieren,
En ſchetteren, ter eer van Veere's Markgravin.

't Vervroolykt hert der Veerſche Borgery,
Zoo halsgetrouw aan hare aloude Heeren,
En de eerſte, in 's Markgraafs regt en luiſter te eeren,
Zal dan ook, dan ook, niet bezwyken,
Maar, gloeyende van yver, pryken,
In vrome dankbaarheid, als op eene Eewgety.

JOSUA VAN IPEREN.